Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

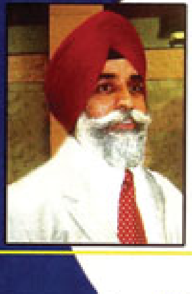

APPROVED MORTGAGE

THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia

Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222

Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142

www.approvedonline.com

APNACOM

CONNECT GLOBALLY

(A joint venture with Apna Punjab)

CALL INDIA

100USD ਡਾਲਰ 'ਚ 111 ਘੰਟੇ

(6660 ਮਿੰਟ) (LANDLINE & CELL)

ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ 1/2 ਸੈਂਟ ਪਰ ਮਿਨਟ

No Expiration! No Hidden Charges! No Connection Fees! No Monthly fee!

Call:718 926 6177, 646 443 7979

(DEALERS WANTED) Email: apnacomdial@gmail.com

112-22 Suite # 3rd Floor, 101 Ave. S.Richmond Hill, NewYork-11419

Eleventh Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 11, March 13, 2010

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਤਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਦਨ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਮਵਾਰ ਭਾਰੀ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੌਰਾਨ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਯਤਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 186 ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵੋਟ ਪਈ। 245 ਮੈਂਬਰੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 233 ਹੈ ਤੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲਈ 155 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 165 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਿਲ ਸੀ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 543 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 181 ਅਤੇ 28 ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ 4109 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 1370 ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਨੇ ਵੋਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਬਸਪਾ ਜਿਸ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਨੇ ਵੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਬਿੱਲ ਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਨੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ 7 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਡੱਟਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਬਸਪਾ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਇਸ ਬਿਨਾ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ 186 ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ 1 ਵੋਟ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਹਮਾਇਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ (ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ) ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 'ਤੇ)

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਜਲੰਧਰ: ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੋਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੂਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮਕਾਜ਼ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਸੁਸਤ ਨਜਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੀ ਨਕਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨਸਭਾ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ । ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੱਤਾ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ

ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੱਖੀਏ ਉਧੇੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖੁਣਸ ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਅਸਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਵਾਰ ਇਹ ਕਦਮ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 44 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Wraich Transport LLS

North American Truck Stop

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਟੀਮ ਅਤੇ ਸੋਲੋ)
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਜਾਂ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ

*We have trailer engine for carrier and thermo king
*North american truck stop offer all kind of truck repair @ economy price.
*We have special deal on oil change $189 +

ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ: 800-746-6201, 9093-350-3310

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ-2010

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ 10ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਭਰੀ ਇਕ ਸ਼ਾਮ

27 ਮਾਰਚ, 2010 (ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ)

ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ

1521 W. Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194, Ph:847-895-5501

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ 2000-2010

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ 10ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਭਰੀ ਇਕ ਸ਼ਾਮ

ਸੁੱਖਪਾਲ ਸੁੱਖ, ਰਾਜੇਸ਼ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ

2000 2010 PUNJAB TIMES
PUNJAB TIMES
2000 TO 2010

ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਰਿੰਦਰ ਬੱਗਾ

27 ਮਾਰਚ, 2010 (ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ) ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ

1521 W. Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194, Ph:847-895-5501

ਗਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਸੰਨੀ ਧੂੜ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਡਾ. ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਬੌਬ ਸੰਧੂ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੈ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ (ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ), ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ), ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

ਸਪਾਂਸਰ: ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ), ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ), ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਕਮਲਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਥਾਕਰੀ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਘੋਤੜਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਕੈਲਮਜ਼ੂ), ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਨਣ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ), ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ)

2000

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਰ ਰਿਹਾ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਲਾਇਨਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਾਊਥ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਡਵੈਸਟ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜ਼ੂ-ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਲਵਾਕੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਨਿਊ ਯਾਰਕ

2010

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਰੁਚਿਕਾ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਹਿਲਾਇਆ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ

ਯੋਗਦਾਨ:ਵੀ ਆਈ ਪੀ, ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ, 50 ਡਾਲਰ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 847-359-0746

www.punjabtimesusa.com

ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਤਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹੰਗਾਮੇ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੂ ਪੀ ਏ (ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਮਰਥਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) 'ਚ ਦੁਫੇੜ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਿਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਹੋਰ ਵੀ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 1997 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ 7 ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ 20 ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ 9 ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਦੇ ਬਿਲ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ।

7 ਮੈਂਬਰ ਮੁਅੱਤਲ : ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ 7 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਮਾਲ ਅਖਤਰ, ਆਮਿਰ ਆਲਮ ਖਾਨ, ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਯਾਦਵ, ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਏਜਾਜ਼ ਅਲੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਰ ਅਲੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸਭਾਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਸਦਨ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਮੁਅੱਤਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 108ਵੀਂ ਸੋਧ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਬਿਲ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪਾੜ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਭਾਪਤੀ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਭਾਪਤੀ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਕਾਗਜ਼ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਠਾਈ : ਮੰਗਲਵਾਰ ਵੀ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰੀ ਹੰਗਾਮੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਠਾਉਣੀ ਪਈ। ਬਿੱਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਦਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਠਾਉਣੀ ਪਈ।

ਸੋਨੀਆ ਵੱਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ : ਔਰਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਲੱਗਭਗ 20 ਮਿੰਟ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਯਾਦਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਦਨ ਦੀ ਬੈਠਕ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ 33 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਚ 33 ਫੀਸਦੀ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸ਼ਰਦ, ਲਾਲੂ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ: ਔਰਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਲਈ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਨੇਤਾ ਬਿਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਅਦ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਵੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

14 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਬਿੱਲ ਨੂੰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਈ ਬਿੱਲ ਦਾ 14 ਸਾਲ ਦਾ ਸਫਰ ਭਾਰੀ ਡਰਾਮੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ 12 ਸਤੰਬਰ 1996 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਐਚ. ਡੀ. ਦੇਵਗੌੜਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ 1974 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਠਿਆ ਸੀ।

1993 ਵਿਚ 73ਵੀਂ ਤੇ 74ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਜੂਨ 1998 ਨੂੰ 12ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਰਹਿ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਫਿਰ 1999 ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੌਰਾਨ 2002 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿੱਛੋਂ 2003 ਵਿਚ ਵੀ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2008 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਦਸੰਬਰ 2009 ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਸੋਨਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ 25 ਫਰਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਕੈਂਟਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਕੈਂਟਨ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਓ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਹੁਕਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੀਏ।

ਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 734-397-7281 ਜਾਂ 734-673-4013 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੋਅ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸਾਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਡਿਟਰਾਇਟ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੋਅ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ 6 ਅਤੇ 13 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੋਅ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਿਚ 690 ਏ ਐਮ ਫ੍ਰਿਕਿਊਐਂਸੀ ਉਤੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਗੈਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੋਅ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉਤੇ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.wnzk.com 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮੇਸਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਈਟਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੱਭਰੂਆਂ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਗੜੇ-ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਹਾਲੈਂਡ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ

ਜਲੰਧਰ: 28 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 14 ਮਾਰਚ ਤਕ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਯੂਰਪੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਹਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਦੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਪੱਕਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 1-2 ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਈ ਪਰ ਬੇਹਤਰ ਗੋਲ ਔਸਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਚੈਂਪੀਅਨ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 5-2 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਇੰਜ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਪੇਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 2-0 ਨਾਲ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਕ ਲੀਗ ਮੈਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੀਗ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹੀਰੋ ਹਾਂਡਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਹੀ ਅਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਰੀਆ ਨਾਲ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਟੀਮ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਦੀ ਜੇਤੂ ਰਹੇਗੀ। ਉਂਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣਾ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਕਾਫੀ ਮਜਬੂਤ ਅਤੇ ਤੇਜ ਤਰਾਰ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੂਲ ਏ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਘੱਟ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਤੇ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਖ਼ਰੀ ਮੈਚ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਵਿਚ 7ਵੇਂ ਜਾਂ 8ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ 11ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਜੇ ਭਾਰਤ 7ਵੇਂ ਜਾਂ 8ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲੋਂ ਉਸਦੀ ਇਹ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸੁਧਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਉਂਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਹਾਰ ਗਈ ਅਤੇ ਪੂਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੀਮ ਦੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਚਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕੋਰੀਆ ਹੀ ਕੁਝ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਪੇਨ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਕਾਏ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਚ ਜੋਸ ਬਾਰਸਾ ਸਮੇਤ ਇਕ ਧਿਰ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਪਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਮੌਜੂਦਾ ਕਪਤਾਨ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਕਪਤਾਨੀ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੈਰਵਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਂਜ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਪਤਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਖੇਡੀ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਟੀਮ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਲੀਗ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੈਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਖ਼ਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ ਜੋਰਦਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਿਆ।

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS
ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ
ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ
❒ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
❒ ਰੀਲੀਜਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
❒ ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼
ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼
❒ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
❒ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
❒ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370
CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR. SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਕੈਦ 'ਚ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿਲ ਹਿਲਾਊ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਰੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਵਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਵਾਏ ਸਿੱਖ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮਿੱਤ ਹਨ। ''ਮੈਂ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।''

ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਜਗਨਸ਼ਾਹ ਵਿਖੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੁੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਦਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਛੁਡਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦਸਿਆ, ''ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਖੈਬਰ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਥਰਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ 12 ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫ਼ਲਾਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਨੇ ਅਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵੀ ਢਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕੇ ਭਜਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਉਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਉਭੜ-ਖਾਬੜ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਰ ਰੋਕੀ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।''

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਚਲਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜੇ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟ ਦਿਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੀ ਹੋਇਆ। ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰੋਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰੇ। ਥੋੜੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਹ ਲਿਆਇਆ। ਅਗਲੇ 40 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ। ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸਾਡੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਕੜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਹਿਲੀ ਸਵੇਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਪਰਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫ਼ਿਰੌਤੀ ਮੰਗੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਤਿਵਾਦੀ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਆ ਗਏ।'' ਖ਼ੌਫ਼ਨਾਕ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਦਸਿਆ, ''ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ। 18 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਤਿੰਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਾਹਰ ਦੌੜ ਗਏ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ।'' ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੁੜ੍ਹ-ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਝੌਂਪੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੇ ਗੋਲੀ ਆ ਵੱਜੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ

ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਗ਼ਵਾ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਸ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਲਵਾਰਾਂ ਉਤਰਵਾ ਕੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਕਿ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਰਾਏ ਰੌਬਿਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਰੈਂਪਟਨ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਰਜਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੌਬਿਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ 'ਚੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ, ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਗ਼ਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਰਜਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਹੈ। ਉਹ 1999 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤ ਰਿਚਰਡ ਹਾਲਬਰੁਕ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਲਟ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਬਰੁਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋੜੀਵਾੜਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੱਥ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖ਼ੁਦ ਇਹਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਮੁਹੱਲਾ ਜੋਗਨਸ਼ਾਹ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਖ ਝੱਲਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਨਰਾਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਖ਼ਬਰ ਚੈਨਲ ਜ਼ੀ ਨਿਊਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਧਮਕੀ ਭਰੀ ਚਿੱਠੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ, ਬ੍ਰਜੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ, ਚਾਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਕਾਂਗੜਾ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਰਾਤਿਆਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੌਕਸੀ ਵਧਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਮੌਕੇ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਏ ਹਨ। ਉਧਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮਾਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

National Truck Driving School

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Rana
Cell:916-502-7733

4585 Pell Dr. Secramento CA, 95838

Petersen`s Auto Body & Repair

Schaumburg, IL Ph:847-524-8704

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਟੋ ਬਾਡੀ ਤੇ ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ

Bring in to the professionals
- Auto body repair since 1973
- All Foreign & Domestic Vehicles
- ASE Certified Technicians
- Efficient, Reliable, Dependable,
- Quality Service
- Convenient Location
- Free Computerized Estimates
- Competitive Prices
- Full Tire Service (We carry new tires)
- Insurance Work Spescialist

ਅਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਡੀ ਅਤੇ ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਪਾਲਿਊਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

24 Hour Towing

ਅਸੀਂ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਾ ਆਟੋ ਬਾਡੀ ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਉਤੇ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਫੋਨ 847-338-3866

ਪੀਟਰਸਨ ਆਟੋ ਬਾਡੀ ਐਂਡ ਰਿਪੇਅਰ

1212 S. Mitchell Blvd. Schaumburg, IL 60193,
Ph:847-524-8704, Fax:847-524-3692

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ

***ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵੇਈਂ ਲਈ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ 70 ਲੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ**

-ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਕਰੋੜ ਦਾ ਚੈਕ ਲੈ ਲਓ।

***ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕਿਉਂ ਲਾਈ?**

-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਬਈ ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਲ ਤਾਂ ਵੋਟਾਂ ਗਿਣਣ 'ਤੇ ਹੋਏ ਐ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿਣਾ!

***ਸਾਰੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ-ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ**

-ਇਦਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਐ! ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਬਣਕੇ।

***ਇਸ ਵਾਰ ਦਸਵੀਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ**

-ਫਿਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਐ?

***ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 90 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੇਰਾ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ**

-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਡੀਲ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

***ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਦੇ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ-ਢੀਂਡਸਾ**

-ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਣੈ?

***ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਝੂਠੇ-ਮਾਹਿਰ**

-ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਭੱਈਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਰਹੇ ਨੇ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਸਨ ਸੈੱਟ' ਜਾਰੀ

ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 'ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਸਨ ਸੈੱਟ' ਸਾਬਕਾ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ। ਰੋਲੀ ਬੁਕਸ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ 347 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਹੀ ਰੌਚਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਮੌਨਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਥਰੂਰ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੋਹਸਿਨਾ ਕਿਦਵਾਈ, ਸ੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮੰਨੂ, ਸਿੰਘਵੀ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਨ ਚੌਧਰੀ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਵੀਰਭੱਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ, ਸੋਢੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਵੀ.ਸੀ.ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ.ਬੋਪਾਰਾਏ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਗੁਰਚਰਨ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਰਨਲਿਸਟ ਮਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ, ਏ.ਐਸ.ਜੌੜਾ ਅਤੇ ਰੋਲੀ ਬੁਕਸ ਦੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੂਸਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁੱਕਰਚਕੀਆ ਮਿਸਲ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ, ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜਾਅ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਸਥਿਤੀ, ਦੋ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ 1845 ਅਤੇ 1848 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਖਰੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਪਰੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਲ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਸਾਂਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕਮੀ ਸਭ ਨੂੰ ਚੁੱਭਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਸੰਸਦ ਸੈਸ਼ਨ ਚਲਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰੂਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਹਿਲਾ ਮਿੱਤਰ ਅਰੂਸਾ ਆਲਮ ਵੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਕੁਝ ਨੇਤਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਅਰੂਸਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਮਾਰੋਹ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਜ਼ਮਾਈ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਉਂਝ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹਾਵੀ ਰਹੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਮੰਚ 'ਤੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੇਖੜੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਸੇਖੜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰੇ ਫਤਿਹਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਾਰਨ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪੁਸਤਕ ਸ. ਮੌਨਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ (ਸੱਜੇ) ਅਰੂਸਾ ਆਲਮ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੁਲਾਰੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨਾਲ ਮਸ਼ਰੂਫ।

ਪੰਜਾਬ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਬੱਸਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਨਿੱਜੀ ਬੱਸ ਆਪ੍ਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਚਾਂਦੀ ਹੀ ਚਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਟੈਕਸ ਦੀ ਛੋਟ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਤਕ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਬੱਸ ਤੋਂ 2.25 ਪੈਸੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਟੈਕਸ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 50 ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਖਬਰ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਬੱਸ ਆਪ੍ਰੇਟਰਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਸੀ. ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਛੋਟ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਬੱਸ ਆਪ੍ਰੇਟਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਸਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਬੱਸਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜਕੱਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਸਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਬੱਸ ਆਪ੍ਰੇਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਨਿਯਮਿਤ ਚੱਕਰ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਸੀ. ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ 'ਚ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲੇਗਾ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

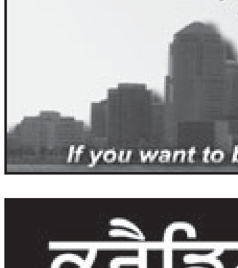

- ✔ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✔ ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿੰਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✔ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✔ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ:877-899-6244
www.tryemc.com

We Work in All 50 States

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਓ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

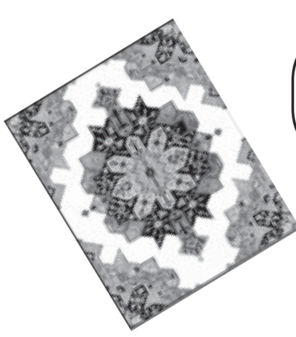

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253,773-507-8043, Fax: 773-508-5249

Punjab Times
Established in 2000
11th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mandeep Mann
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:
Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Missisipi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusettes, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸੁਖਬੀਰ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਚੌਥਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਲ ਹੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੋਣ ਜੁਗਾੜ ਦੇ ਹੀ ਮਸਾਂ ਲੜ ਜੁੜਨੇ ਹਨ।

ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚਲੰਤ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਮੌਕੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਚਾਈ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਖੜੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕੇ। ਕਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਰੇ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚੈੱਕਅੱਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਲ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਚ ਦਰਦ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਘਟਾਉਣ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।

ਬਾਦਲ ਜੋ ਕਿ 80 ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਵਲੋਂ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਰ ਹਾਕਮ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਔਖਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੁੜਤਣ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਤਲਖੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਖਿੱਝ ਕੇ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀਨੀਅਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਠੰਢ-ਠੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵੀ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਆਗੂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਜਿਹੜਾ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਹਾਕਮ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੀ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਇ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਉਹ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਤੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸੇ ਪੈਂਤੜੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ

ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬਿਖਰੀ-ਬਿਖਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਦਰਜਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਅਜੀਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਫਰ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੋਫਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਨਵਾਂ ਐਕਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਖੁਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਨੇਤਾ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕੈ. ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਖਰੋਸ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸਦਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਣ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈ. ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਰਾਜ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੱਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾ ਬਦਲੀਆਂ ਤਾਂ ਹਾਲਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਮਹਿਜ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉੱਥੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵਿਵਾਦ, ਬੱਲੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਲਿਖਾਇਕ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਪਈ ਰਹੀ ਹੈ। ਧਾਨ ਦੀ ਕਿਸਮ 1121 ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਘੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਣਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਤਹਿ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਨਵੇਂ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਉਪਰ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚਾੜਿਆ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵਲੋਂ 2000 ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ 45 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਰਫ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਤਾਂ 2 ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਨੇ-ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 3 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਣਨਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਸਵੰਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ, ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 29000 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹਨ ਹਾਲੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 2 ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕਾਫੀ ਡਿੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਖੋਲ ਕੇ ਇਸ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਜ਼ਰਬਾ ਇਨਾ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵਧ ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਐਲ ਐਂਡ ਟੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ, ਟਾਟਾ ਦੇ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਾਲਮਾਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਟੇਲ ਦੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਨੌਲੇਜ ਸਿਟੀ, ਆਈ ਆਈ ਟੀ ਰੋਪੜ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਣ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਫਿਟ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ। ਕੰਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਵੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਨਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦਾ।

ਬਾਬੇ ਦੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਭੜਥੂ ਪਾਇਆ

ਬੰਗਲੌਰ: ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਛਾਧਾਰੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸੈਕਸ ਸਕੈਂਡਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਪਰਮਹੰਸ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਦੀ ਇਕ ਤਾਮਿਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਾਲ ਅਸ਼ਲੀਲ ਸੀ.ਡੀ. ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਦੱਖਣ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਮਿਲ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਾਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਦੱਖਣ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪਰਮੰਨੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਗਾ, ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਸੀ.ਡੀ. ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਸਾੜ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਵਿਰੁਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਚੁਣੇ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੁਣੇ ਗਏ' ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤਬਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.) ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 312 ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ 'ਚੋਣ' ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ।

ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ 12 ਤੋਂ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦਲਾਲਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਚੈਨਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਪੱਧਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ 'ਬੰਦਿਆਂ' ਵਲੋਂ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ 'ਸਹੀ ਮੁੱਲ' ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਲਾਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ 'ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਸੂਚੀ' ਵਿਚ ਨਾ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵਲੋਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਫਰਵਰੀ 2009 ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦਰਮਿਆਨ ਦੋ ਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 100 ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 212 ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ 100 ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਬਿਹਾਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਵੀ ਪੇਡ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਲਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਰ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੋਰਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਟਾਪਰ ਸਨ।

ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੀ ਇਸ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰਲੇ ਪੰਜ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ 58.3 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ 1993 ਵਿਚ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 2004 ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਡਿਗਰੀ 11 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਇਕ ਹੋਰ 'ਟਾਪਰ' ਨੇ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 57.4 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ 58 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸਿਖਰਲੇ 20 ਵਿਚੋਂ 57 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ) ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੈਸੇ ਤੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਭਰ 'ਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ, ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ, ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸਨ।

ਇਕ ਚੁਣੇ ਨਾ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਉਹਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ ਮਗਰੋਂ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਘਰੇ ਆਣ ਕੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਹਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ,ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੇਖੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਇਹ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਤੇ 'ਚ ਹੀ ਸਰ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 12-15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੀਟ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬੜੇ ਘੱਟ ਲੋਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਕਮ 'ਚ ਸੀਟ ਲਈ ਸੀ।

'ਸੀਟਾਂ ਖਰੀਦਣ' ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੂਚੀ 'ਚ ਤਕੜਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ 100 ਡਾਕਟਰਾਂ 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਇਕ ਜੱਜ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਲੋਂ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਚ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਜਸਟਿਸ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਤੋਂ 57.4 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਟਾਪਰਾਂ 'ਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਦੇਖ ਕੇ ਚਕਰਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਚੁਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਛੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ 55.4 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਲਏ ਸਨ।

ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਂ 'ਚ ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ.ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੇਵਾ 'ਚ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਟ ਲਈ ਇਕ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜੋ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

212 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਇਕ ਜੱਜ ਦਾ ਜਵਾਈ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜੱਜ ਦੀ ਧੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਸਿਰਨਾਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜੱਜ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ 67 ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰ ਲਏ ਸਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਜੁਆਇੰਨਿੰਗ ਦਾ ਵਧ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਬਲਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਪੋਸਟਿੰਗ ਵੀ ਮੰਗੀ।

ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਇਕ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਕ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਧੀ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਵੀ ਦੂਜੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਂਜ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਐਮ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨੰਬਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ 62.88 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਦੋ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਦੋ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ 'ਯੋਗ' ਪਾਏ ਗਏ। ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚੋਣ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ: ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡੀ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

Freeway Travel Inc
ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ
Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Easy Travel Inc.
7191 Camelot Drive, Canton, MI 48187 Fax: 866-908-6663
www.easytravelinc.net info@easytravelinc.net
ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ
Please call us for the lowest fare from your city to india
Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਈਸਟ ਵੈਸਟ ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ
ਅਸੀਂ ਟਰੇਲਰ ਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
We pay on weekly basis
ਕਾਲ ਕਰੋ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ
Blue Horse Trucking Inc.
Ph.800-208-3464

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.
Professional HD Video & Digital Photo Production
Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)
Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)
734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

Desi Bazar
916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT
10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
We Are Open 7 Days a Week
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
Punjabi Dhaba
North Shore Banquet
Fine Indian Cuisine
Restaurant& Banquet Hall
2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659
Lunch & Dinner Buffet
ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ
773-262-2080, 773-764-9392

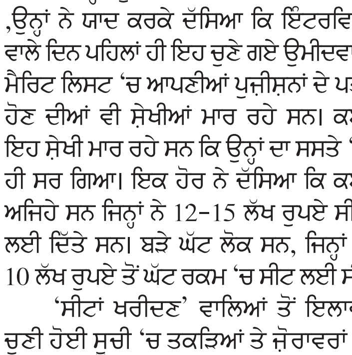

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਚੋਣਾਂ

ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ
ਹਾਥੀ ਕੇ ਦਾਂਤ ਖਾਨੇ ਕੇ ਔਰ, ਦਿਖਾਨੇ ਕੇ ਔਰ

ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਇਹ ਇਕ ਸਫੇਦ ਝੂਠ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ:

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦਾ 1997 ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੈਂਪ 'ਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਐਤਵਾਰੀ ਕਲੀਨਿਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਭੇਟਾ ਨਹੀਂ ਦਏਗਾ। ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਥਾ ਕਥਿਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਏਬਿਲਟੀ ਕੰਟਰਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ 18 ਜੂਨ 1997 ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਲੋਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠਾ ਸੀ)। ਉਸ ਨੇ ਹੈਰਿਸ ਬੈਂਕ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਬੋਰਡ ਨੇ 5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਲੋਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ (ਚੁਗਲੀ) ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਲੋਨ ਲੈਣ ਦੀ ਹੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਚੁਗਲੀ/ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਲੋਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਬੋਰਡ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਤੋੜਨ ਬਦਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ 125,000 ਡਾਲਰ ਹਰਜ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਢਾਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਢਾਹੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸਾਮਾਨ ਹੁੰਦਲ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਵਿਚੇ ਹੀ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁੰਦਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਕੁਲ 575,000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਾਰੀ (3 ਲੱਖ ਡਾਲਰ) ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ (ਡੇਢ ਲੱਖ ਡਾਲਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਲਾ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਨਾਲਿਸ਼ (ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਲਟਾ ਹੁੰਦਲ ਬੋਰਡ ਨੇ 125,000 ਡਾਲਰ ਹਰਜਾਨੇ ਵਜੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲੋਨ ਰੋਕ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ, ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਰਜਾਨਾ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਨ: ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰਿਖੀਰਾਜ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ, ਜਸਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਗੁਰਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਖਸ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘੇੜਾ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ 1994 ਤੋਂ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ।

ਮਹਾਂਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਨ 2008 ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 2009 ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਮੂਹਰਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 1997 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੀ ਬੋਰਡ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 2009 ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸੱਜਣ ਵੀ ਮੂਹਰਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਨੂਜਾ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਂਪ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਮੂਹਰਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਆਜ਼ਾਦ ਕਿਸ ਤੋਂ? ਕੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਣ? ਜਾਂ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸੇ ਗਰੁਪ ਤੋਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਦੋਂ ਉਸ ਗਰੁਪ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਅਖੌਤੀ ਨਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਰੇ ਉਹੋ ਹੀ ਕਰਨ।

ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਦਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵੁਡਡੇਲ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਥੌਰਨਡੇਲ ਐਵਨਿਊ ਉਤੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦੇ ਭਰਾ ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ ਦਾ ਹੈ।

ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਿਉਂ ਛੁਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ ਇਸ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗਰੁਪ 1998 ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 2008, ਜਦੋਂ ਇਸ ਗਰੁਪ ਦਾ ਬੋਰਡ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਰੁਪ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਸੰਨ 2006 ਅਤੇ 2008 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ ਕਰਕੇ 2010 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਰ ਹਾਰ ਹੋਏਗੀ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਭੁਲਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ ਇਸ ਆਪਣੀ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਪੇ ਕਿ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਸਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦਾ ਹੀ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ:

1. ਇਹ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਾਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਲਾਟ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਘੱਟ ਲੈ ਕੇ ਵੇਚੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਓਹਲਾ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।
2. ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਤੀਹ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਨਵੇਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।
3. ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ 1998 ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 2004 ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਬੋਰਡ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਆਮ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਰਜਿਸਟਰ ਨਵੇਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੇ।
4. ਹੁੰਦਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਕੀਤਾ। ਅੰਬੈਸੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਆਉਣ ਲਈ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ 7-7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਏ ਗਏ। ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਆਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਂਈਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਪਾਸੋਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਕਿਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਗਿਆ? ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲੀਨਾਏ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ 1998 ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 2008, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਉਤੇ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਗਰੇਟਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Advt.

ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਬਹਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਬੀਤੀ 8 ਮਾਰਚ ਦੀ ਬੈਠਕ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਲ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੁੱਧਵਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਛਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸਦਨ 'ਚ ਦਿਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਧਨਵਾਦ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਬਹਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਵਾ ਘੰਟੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਚੋਭਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲਟਕਦੇ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਹੋਏਗਾ।

ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੋਹਿਆ ਪਾਣੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ, ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲੀ ਸਿਖਿਆ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ, ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਲਾਇਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਵਲੋਂ ਟੋਕਾ ਟਾਕੀ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ. ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਾਗੋਵਾਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ, ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਪੁਆਇੰਟ ਉਠਾਏ। ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਐਤਕੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੰਗੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਬਿਜਲੀ ਪਾਣੀ, ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਵਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਅੰਕੜੇ ਦੇ ਕੇ ਚੀਨੀ, ਦਾਲਾਂ, ਖਾਣ ਦਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਧਨਵਾਦ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਜਿਆਣੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ 3 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿਫ਼ਤੀ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ-ਸਿੰਚਾਈ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੁੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਰਿਪਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਦਰਜ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਗੜ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖ਼ਰਚਿਆਂ 'ਚ ਗੜਬੜੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਲਈ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਸਿਆ। ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਧੀਆ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਤੇ ਆਟਾ-ਦਾਲ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮਾਂ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਘੁਟਾਲੇ ਸਮੇਤ ਸਿਹਤ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਿੱਠ 'ਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਦਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ - ਪਾਟਿਲ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਯਾਦ ਰਹੇ 26 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ 9ਵਾਂ ਇਜਲਾਸ (ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ) ਲੰਘੀ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਕੀਕੀ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚਾ ਹੈ। 13ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 9ਵੇਂ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਿਉਂਤਿਆਂ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੁਦ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਵਲੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸ਼ਾਹਰਗ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਏ, ਰਿਪੇਰੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਜਾਣੇ-ਪਹਿਚਾਣੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੇਤੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋਈਆਂ ਨਸਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ।ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿੱਘਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਹਿਮ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2007-08 ਵਿਚ ਵੈਟ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ 5871 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਈ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੰਘੇ ਸਾਲ ਵਿਚ 7043 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਵਸੂਲੀ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਇੱਕ ਆਈ ਆਈ ਟੀ, ਇੱਕ ਆਈ ਐਸ ਬੀ ਅਤੇ 13 ਨਵੇਂ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੱਤ ਉਚ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਬਹੁ-ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 420 ਡਾਕਟਰਾਂ, 480 ਸਟਾਫ਼ ਨਰਸਾਂ ਅਤੇ 430 ਹੋਰ ਡਾਕਟਰੀ ਅਮਲੇ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਕਸ ਹੈਲਥ ਕੇਅਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਦੋ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸ. ਧਰਮਸੋਤ ਵਲੋਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਪਣਾ ਭਾਸ਼ਨ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਅਪਣੇ ਬੈਂਚਾਂ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵਾਕ-ਆਊਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 9ਵੇਂ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਦਨ 'ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਸਮੇਤ ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਤੱਕ ਵਿਛੜੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 2 ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਮੇਤ 13 ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਛੜੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ।

ਸਾਵਧਾਨ! ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ, ਰਿਫੰਡ!!!

ਆਪਣੀ 2009 ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਅਤੇ ਸਟੇਟ (ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ) ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਐਚ ਐਂਡ ਆਰ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜੈਕਸਨ ਹਿਊਇਟ ਨਾਲੋਂ 15% ਛੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ ਇਨਵਾਇਸ ਲੈ ਆਓ।

E-file your 2009 federal and state (we do all states) tax return now!
15% off H&R Block and Jackson Hewitt charges! Just bring their invoice!

We do company returns too (S-Corp, C-Corp, LLC.) !!

ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਤੇ 50% ਛੋਟ ਪਾਓ। ਸਿਰਫ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕੂਪਨ ਨਾਲ ਲਿਆਓ

VT VIMLAN TAX · AUTHORIZED e-file PROVIDER

VIMLAN TAX SERVICES, LLC.
Navigating Your Financial Success
939 N. Plum Grove Rd • Suite A, Schaumburg, IL 60173
Ph: (847) 619-0413, Fax: (847) 619-0966
e-mail: Info@vimlantax.com
Ask for Mr. Milan Madhani, CPA or Vimal Madhani, MST

Vimlan Tax Services, LLC. Navigating Your Financial Success.

This coupon serves to do the following, limit one per customer, not valid with any other offers:
> Receive half (50%) off all regular charges for individual filing for 2009 or prior years.*
> In addition, receive fifteen (15%) off regular individual tax filing charges from any competing H&R Block, Jackson Hewitt, or Liberty Tax Service after matching the price.**
> Also, receive ten (10%) off all other bookkeeping, incorporation, sales tax, payroll, and other business services, simply for bringing in this coupon.
*Bring a friend & he/she pays regular charges, but can bring their own coupon and avail the 15% & 50% off also. **Must bring in dated invoice with customer's name, itemization for tax return charged, name and address of competing office.

SUPER TRAVEL
847-676-9090
E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service
AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.
For Emergency Call anytime at 847-673-3825
EARLY BIRD SALE!!!!
India $545
London $250

Loose Weight Feel Great !
*Natural *Guaranteed *Doctor Recommended
ਮੋਟਾਪਾ
ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ
ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
IQBAL KAUR
Ph: 708-444-0554

ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਦਾ ਕਾਤਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੁਰਸੇਵਕ ਢਿੱਲੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ

ਮੈਲਬਰਨ : ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 3 ਸਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚੇ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਬੀਤੀ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਮੂਲ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 23 ਸਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮੈਲਬਰਨ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਹੱਸ ਬਣਿਆ ਇਹ ਕੇਸ ਉਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਜਦੋਂ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਸੇਵਕ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ਇਹ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਗੁਰਸੇਵਕ ਢਿੱਲੋਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਸੇਵਕ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ’ਤੇ ਬੱਚਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਡਰੋਂ ਉਸਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿੱਗੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਸੁੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਉਸਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿੱਗੀ ’ਚ ਸੁੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ’ਚ ਮੈਲਬਰਨ ਏਅਰਪੋਰਟ ਲਾਗਲੀ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਜਾਂਚ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਾਸ ਮੋੜ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ’ਤੇ ਵਾਰਦਾਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਘੁੰਮਦੀ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ। ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਪੰਜਾਬੀ) ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਕਾਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਮੰਨ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਨੇੜੇ ਸੇਂਟ ਕਿਲਡਾ ਪੁਲੀਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ’ਚ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਪੀੜਤ ਮਾਪਿਆਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦਿਲਾਸਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਤਲ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਲੁਕੋਈ ਰੱਖੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਲੋਂ ਹੀ ਮਾਸੂਮ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰੇ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਣ ’ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਤਲ ਦੇ ਦਿਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਸਟਰੇਲਿਆਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਸ ਕਾਰੇ ’ਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰਸੇਵਕ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭੇਤਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮਰੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਪੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਮੁਰਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਚਾਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 6 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਤਕ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ. ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਣਜ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸਨ। ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੋਲ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਘਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ 6 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਓਕਲੈਂਡ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਟਾਕਸੀਕਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੇਤਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੈਵਿਨ ਰੂਡ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦਰਦਨਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਡੇਅਰਬਿਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲਰ ਟਿਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਅਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣਾ ਸੀ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਜਾਨ ਬਰੂੰਬੀ ਨੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, ‘ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਬੁਰਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।’

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਵੀਂ ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤਕ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਭਾਰਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ‘ਤੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਉਧਰ ਆਖ਼ਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਹਮਲੇ ਨਸਲਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸਾਖ਼ ‘ਚ ਵੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਸਮਿੱਥ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ ਐਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਸਮਿੱਥ ਵਿਚਾਲੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਮਿੱਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ‘ਚ ਕਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ 70 ਮਾਮਲਿਆਂ ‘ਚ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Matrimonials

Match for 27, 5’-2” Jatt Sikh, MA English, B.ed., doing masters in Information Techonology, has one sistor married in canada, brother doing Mech Engg. e-mail bio data- Hsingh2222@gmail.com

Parents seek professional, slim, attractive Sikh match for handsome Jat Sikh, Canadian born, non-smoker, non-drinker, 6.2', 32, cleanshaven, athletic son, working with energy company in San Diego CA, USA earning very high six figure salary, B.COM & MBA from well reputed Canadian varsities. Photos will be appreciated respond to info@victoriaairportshuttle.com

Handsome Sikh, well settled, educated, divorcee issueless Punjabi Sikh gentleman, 48, 5’-10” seeks well settled, educated US citizen/visitor life partner age 40-50 with no kids, no liability. Call: 516-503-6718

ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੰਗ, ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, 29, 5’11" ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਵੀਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:530-310-6777, 530-310-3843

ਸ਼ਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਨੇ 84 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋਰੇਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਪਲੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬੋਕਾਰੋ ਅਤੇ ਗੋਮੀਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਦਕਿ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸੋਰੇਨ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਮੰਗੀ। ਬੋਕਾਰੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 2007 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ 1.20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਪਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ 1.25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 19 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਅਕਤੂਬਰ 2007 ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 13 ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸ.ਐਸ.ਕਲਸੀ ਵਿਰੁਧ 71 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ। ਛਸ ਦੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 400 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਆਬੂਧਾਬੀ ’ਚ ਮੌਤ

ਧੂਤ ਕਲਾਂ: ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਗਏ ਧੂਤ ਕਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਲੱਡੂ (21 ਸਾਲ) ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਬੂਧਾਬੀ ਵਿਖੇ ਅੱਲਾ ਰੱਖਾ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਟਰਿੰਗ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 2007 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਬੂਧਾਬੀ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣੇ ?

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਥ ‘ਚੋਂ ਛੇਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਥ ‘ਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਲੋਂ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਪਰਾਲੇ ਸਾਜਗਾਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ 5 ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ।

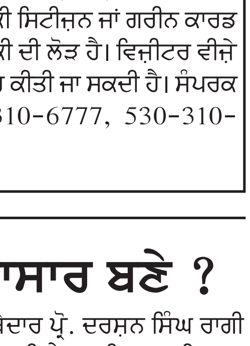

ਸੂਤਰਾਂ ‘ਤੇ ਜੇਕਰ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ‘ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ‘ਹੁੰਗਾਰਾ’ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ‘ਚ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਗੇ।ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਗਾਮੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਉਣ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੰਧ ‘ਚ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਭੇਟ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰੋ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਉਹ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਪੁੱਜਣਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

NirpalKaur.com
ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ
A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD
ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ
ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ
VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ ’ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
www.Raunkmela.com

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਖ ਗੁੱਟ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਲ ਧੱਕਣ ਲੱਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ :ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹਲਚਲ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 9 ਤੋਂ 16 ਮਾਰਚ ਤਕ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਭਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੜਤਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਤਰਜੀਹ ਮੁਤਾਬਕ ਅਪਣੀ ਵੋਟ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪਾਉਣਗੇ। ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਲਈ ਚੋਣ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦਕਿ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 2 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਜੂਨ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਵਿਚੋਂ 2 ਸੀਟਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ, ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ, ਜਦਕਿ 2 ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ 50 ਵਿਧਾਇਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ, 19 ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ, 42 ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਤੇ 5 ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚੋਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੋ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਬਾਰਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਛੜੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਨਾ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ, ਨਾ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਮਗਰੋਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸੀਟ ਵਾਸਤੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੁਪਤਾ ਵੀ ਹੱਥ ਪੱਲਾ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਭਵਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕਮਾਨ 'ਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ਼ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਦਾਅ ਲਾ ਜਾਣ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਫ਼ੀ ਟੇਢਾ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ 'ਚੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੂਲੋ ਵੀ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ 2 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬਣ ਬੀਬੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਬੂਥ ਲੈਵਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੈਵਲ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਭਰਨਾ ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਚਲੇਗਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਹੁਣ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ 'ਤੇ ਜਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਾਪਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਲਟਕਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੀ ਚਾਬਕ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਰਾਜ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ, ਜੋ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਰਹੇ ਆਗੂ ਡਾ. ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਧਰਮਪਾਲ ਸਭਰਵਾਲ, ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ, ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਵਰਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਮੱਤੇਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਦੜ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ, ਨਰੇਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ, ਮਹੇਸ਼ਇੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਿਸਟ 'ਚ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐੱਚ.ਐੱਸ.ਹੰਸਪਾਲ, ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੂਲੋਂ, ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸਭਰਵਾਲ ਆਦਿ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਇਕ ਸੀਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਲੰਬੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਬਲਰਾਮ ਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ, ਰਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ, ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ, ਮਦਨਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ ਆਦਿ ਨੇਤਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

westin travel & tours inc.

Tel:877-256-1971
773-465-4040
e-mail:info@westintravel.com
web:westintravel.com

Low Fares And Cofirm Seats With Lufthansa, American Ailines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

Tax Services Tax Services Tax Services

Singh Tax Services

ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਾਇਰ ਕਰੋ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮੁਫਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ 10 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Ph:248-982-2036, 616-855-5575

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਦੋ ਦਫਤਰ

3828 44th Street, Office # 1, Kentwood, (Grand Rapids), Michigan-49508

38969 Cheshire Drive, Northville, Michigan

Email:info@singhtaxservices.com, jhand_mohan@yahoo.com
For More Detail check our web site at Web Site:
www.singhtaxservices.com

ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਵਾਲ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀਓ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਉਂਦੀ 4 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋ ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁੰਦਲ ਗਰੁਪ ਦੇ ਹੀ ਸਾਥੀ ਹੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ:

■ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋਗੇ ਪਰ ਜੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੁਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਬਿੱਲੇ ਲਾ ਕੇ, ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ, ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ੍ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪੰਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਉਲਾਰ ਕੇ ਖਰੂਦ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਯੂ ਟਿਊਬ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਬੂਤ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

■ ਆਪ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਕਨੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇ ਪਿਛੇ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ 1998 ਤੋਂ 2008 ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਅਫਗਾਨਾ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਹਿਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾਅਫਗਾਨਾ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਨਾ, ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧੂੜ ਵਿਚ ਰੋਲਿਆ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਠਾਈ? ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਾਕਫ ਹੀ ਹੋ। ਕੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ?

■ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਹੋ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ? ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿੱਖੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

■ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੁਖ ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਛੋਟਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਲੰਗਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬੰਕ ਬੈਡ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸੇ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਲਿਫਟ ਲਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੰਨਿਆ ਲਿਫਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸੇ ਹੀ ਥਾਂ ਲਵਾਉਣੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਅੱਜ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੁਖ ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਤਦ ਹੀ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

■ ਆਪ ਜੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਨੂਜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੱਜਣ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਖਿਆਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਸਾਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਗਰੇਟਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Advt.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 13 ਮਾਰਚ, 2010

ਹਰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਬਚਾਉਣਾ ਵੱਡਾ ਧਰਮ-ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ

ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਮੁਖੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਉਛਾਲ ਕਾਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਵਲੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਧੰਨਵਾਦ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਲੰਘੀ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਂਜ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਇਸ ਸਾਲ 7.5 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 9 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹੇਗੀ।

ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ 'ਤੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕਾਬੂ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਪਿਛੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਗੁੰਝਲ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਉਪਰ ਆਮ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਉਂਜ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖੰਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਟਾਲ ਹੀ ਗਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੰਡ ਦਾ ਕਾਲ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਖੰਡ ਬਰਾਮਦ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਂਜ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਰਫ ਇਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਲਖਕਲਾਮੀ ਵਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਵਾਜਬ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਭਰਪੂਰ ਅਨਾਜ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦ ਆਰਥਿਕ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦੇਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਬਹੁਤੇ ਜਚਵੇਂ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਤਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਕਿ ਆਖਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉਪਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ? ਸੱਤਾ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮੌਕਾ-ਬੇਮੌਕਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਤਬਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਹੋਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ!

ਮੁੜ ਮੁੜ ਯਾਦ ਆਵੇ ਸੀਨੇ ਛੇਕ ਪਾਵੇ, ਧੋਖਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀਆਂ ਦਾ।
ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਿਆ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ, ਖੂਨ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀਆਂ ਦਾ।
ਚਾਅ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਕਿਵੇਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ, 'ਲੋਕ ਸਭਾ' ਵਿਚ ਵੱਜਦੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਦਾ।
ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਝੱਟੇ, ਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਰੀਝਾਂ ਜੋ ਪਾਲੀਆਂ ਦਾ।
ਮਸਾਂ ਬਣੇ ਸਬੱਬ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣੇ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੇ ਹਾਲੀਆਂ-ਪਾਲੀਆਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਹੋਣ ਮਾਯੂਸ ਡਾਢੇ, ਚੱਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਜਦ ਸੂਚੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਦਾ!

ਕਿਰਨਜੀਤ ਕਤਲ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਢਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਵੀਹ ਸਾਲਾ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਤਮਦਾਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਂਡੀ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬੱਤੀ ਸਾਲਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡੀ ਔਲਖ ਵਿਚ 68 ਸਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤਖ਼ਤੂਪੁਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਤੱਕ ਨਾ ਹੋਣ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤੰਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਮਰੇ। ਤਿੰਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਸਚੇਤ ਹੋਣਗੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸੰਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਵੀਹ ਸਾਲਾ ਮੁਟਿਆਰ ਕਿਰਨਜੀਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਗੱਭਰੂ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਠਾਹਠ ਸਾਲਾ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਡਰਾਇੰਗ ਅਧਿਆਪਕ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹਕੂਕ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਚੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੰਵਾਦ ਛੇੜਦੇ ਹਨ? ਆਖ਼ਰ ਜਿਸ ਉਮਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੰਗੀਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਮਰੇ ਕੋਈ ਮੁਟਿਆਰ ਆਤਮਦਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਹਠ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਟਿੱਬੇ ਪੱਧਰੇ ਕਰਕੇ ਹਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਦੀ ਜਿੱਤ ਪੁਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਮਰੇ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਬਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਉਂ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਜੋ ਉਮਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਉਮਰੇ ਕੋਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੇਅਰਾਮੀ, ਜ਼ੋਖਮ ਅਤੇ ਖੱਜਲਖੁਆਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਦੇ?

ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਉਂ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ 'ਸਵਰਾਜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ' ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਰਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਇਨਸਾਫ਼, ਬਰਾਬਰੀ, ਸਵੈਮਾਣ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਅਰਥ ਸਰਕਾਰ, ਸਿਆਸਤ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਜ਼ਖੀਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ-ਅਮੀਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਧਨ ਕਬੇਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਤ, ਜ਼ਹਾਲਤ, ਬਿਮਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ, ਮਾਨਵੀ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕ ਅੰਕ, ਹਰ ਸਾਲ ਬਜਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੱਥਾਂ ਸਮੇਤ ਉਕਤ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੱਵਲ ਤੋਂ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਖਿਸਕ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਲਿਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੱਠਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰੁਝਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੂਬਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਪੱਖੋਂ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਪੱਖੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ, ਵਿਵੇਕ ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੀ ਕਰਨ?

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਬਦਇੰਤਜ਼ਾਮੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚ ਕੇ ਆਮਦਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ? ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਨਕਦੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉੱਤੇ ਗ਼ਲਬਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੱਸਾਂ, ਰੇਤਾ-ਬਜਰੀ (ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਖਾਨਾਂ), ਕੇਬਲ, ਸ਼ਰਾਬ, ਜ਼ਮੀਨ, ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਵੀ), ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਠੇਕੇ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੈਂਕੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਈ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਦਨਾਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਲੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪੱਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਥਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਮਲੀ ਹੈਲਥ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉਤੇ ਚੱਲਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ 'ਪੰਜਾਬ' ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਸੋਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਬਾਲ ਮੌਤ ਦਰ ਅਤੇ ਜਣੇਪਾ ਮੌਤ ਦਰ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਜਿੰਨੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੁੰਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਟੀਕਾਕਰਨ ਦਾ ਘੇਰਾ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਤਬਕੇ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਖਪਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤਖ਼ਤੂਪੁਰਾ ਵੀ ਇਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੀ ਰਾਹ ਸੀ? ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਕਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬੂਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣਾਂ ਦੀ 'ਪੁਖ਼ਤਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ' ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਤ, ਜ਼ਹਾਲਤ, ਬਿਮਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤੀ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਖ਼ੌਫਜ਼ਦਾ ਕਰਕੇ ਕੁਰਸੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਇਹ ਕੰਮ ਏਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਲੋੜੀਂਦੀ 'ਪੁਖ਼ਤਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ' ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਪੁਖ਼ਤਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ' ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ' ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸਕਰਾਂ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ, ਮੁਹਤਬਰ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਹਤਬਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਹੂਣੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਸੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੂਹੜਚੱਕ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ। ਖੰਨਾ ਚਮਿਆਰਾ ਵਿਚ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤਖਤੂਪੁਰਾ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਧਿਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੂਨ ਸੁਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਤਲ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੱਕ ਤੋੜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਹੈ।

ਕਿਰਨਜੀਤ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਢਕਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਤਮਦਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋੜ ਮਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪਿੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਟੁੱਕੜਬੋਚੀ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਸਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਵੇਕੀ ਤੇ ਦਲੇਰ ਸੁਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰਾਂ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਲ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਤਖ਼ਤੂਪੁਰਾ ਹੈ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜਕਣ ਲੱਗੀ

ਐਮ. ਕੇ. ਭੱਦਰਾਕੁਮਾਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਨੋਬਲ ਇਨਾਮ ਦਿਵਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1901 ਤੋਂ 2009 ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ 97 ਇਨਾਮ ਜੇਤੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਉਬਾਮਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੋ ਨਿਬੱੜੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪੀ ਜਾਏਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਤਾਂ ਖੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬੀਜਿੰਗ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੀਜਿੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਉਭਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜੋ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਟੋ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ, ਐਂਡਰਸ ਫੌਗ ਰਾਸਮੂਸੇਨ ਨੇ ਮਿਊਨਿਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ, ''ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕੋਈ ਟਾਪੂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਲ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।''

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਯੁੱਧ-ਚਾਲ ਦਾ ਕੁੰਜੀਵਤ ਸਰੋਕਾਰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਬਖੇੜਾ ਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਉੱਪ-ਕਥਾ ਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਚੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਰੂਸ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਘਚੋਲਾ ਅਤੇ ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦੇ ਦੌਰ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੀ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੱਛਮੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਯੋਜਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮਿਊਨਿਖ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਸਮੂਸੇਨ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ''ਨਾਟੋ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮੰਚ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਾਰ-ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਟੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਚੌਖਟਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਾਲ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ, ਫੌਜੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਇਸ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਈ ਪੜਾਅ-ਵਾਰ ਦੌੜ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਡੰਡਾ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦੇਵੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੂਰ ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖਾੜੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਦੇਸਾਂ, ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ -ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ''ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਟਿੱਕ-ਟਿੱਕ ਕਰਦੇ ਬੰਬ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਫਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।'' ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਤਨਾਅ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਗਹਿਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਣਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਲਈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮਾਫਕ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੁਣ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਅਹਿਮਦ ਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ''ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 'ਖਾੜਕੂ' ਇਕ ਨਿਰੰਤਰ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿਮ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਕਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮੂਲਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।...ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਹਕੀਕੀ ਖਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ।'' ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਲਖੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਲੋਂ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਬਹਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਮਨ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਐਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸਿਖਰਾਂ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਨਾਬ ਓਬਾਮਾ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲੈਣ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਕਮਾਲ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਇਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਂਢੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਹਾਬੀਵਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਤਕੜਾ ਟੀਕਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਧ 90ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਹੋ ਸੀ।

ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ ਦੀ ਗੱਲ ਅਮਰੀਕੀ-ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਅਫਗਾਨ ਜੰਗ ਉੱਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਧਨ ਖਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜੰਗ ਜਿੱਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਬਦਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭਵਿੱਖੀ ਜੰਗ ਲੜਿਆਂ ਨਾਟੋ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿੱਤਰ ਬਣੀਆਂ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਉਸ ਦੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਚਾਲ (ਸਣੇ ਰੂਸ ਦੇ) ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮ ਵਲੋਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਿਰੁਧ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਉੱਤਰੀ ਕਾਕੇਸ਼ੀਆ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਸਿੰਕਿਆਂਗ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਜੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਮੁੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਚੀਨ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਲਾਮਵਾਦੀ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗੈਸ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਊਰਜਾ ਲੋੜਾਂ ਮਲਾਕਾ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨ ਵਾਲੇ ਟੈਂਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਖੜੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦੀ ਸਿੰਕਿਆਂਗ ਵਿਚਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੇਚੀਦਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਪੱਲੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਦਾ 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਹੋਣ ਦੀ ਹੋਣੀ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 2010 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੀਜਿੰਗ ਏਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਇਸਤਮਬੋਲ ਵਿਚ ਉਸ ਖੇਤਰੀ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਖੇਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਏਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਯਾਂਗ ਜੇਇਚੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਇਸਤਮਬੋਲ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਜਿੰਗ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਯਾਂਗ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਇਸਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨਿਘਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ 'ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ।' ਦੂਜੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਵਿਭਿੰਨ ਨਸਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੁਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।' ਬਹੁਵਾਦ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਉਸ ਹਵਾਬਵਾਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪਸ਼ਤੂਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੀਜੇ, 'ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪਨ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਇਲਾਕਾਈ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਰਾਜਕੀ ਮਾਮਲੇ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਤ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।''

ਸਾਰ-ਤੱਤ ਇਹ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਯਾਂਗ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭੂਮਿਕਾ ਹਾਸਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ''ਇਲਾਕਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।..ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।'' ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ''ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਕਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਪਹਿਲ-ਕਦਮੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੁ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੰਢਣਸਾਰ, ਅਮਲੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਦਿਲ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵਾਲੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਠੋਸ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।''

ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਯਾਂਗ ਨੇ ਇਕ ਚੋਭ ਵੀ ਮਾਰੀ, ''ਇਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਠੋਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।''

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਏਕਾ-ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਯਾਂਗ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ''ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਆਪ ਰੇੜ੍ਹਨ ਦੇਵੇ। ਚੀਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਤ ਹੋਵੇ।''

ਚੀਨੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ 'ਮੁੜ ਨਾਲ ਜੋੜਨ' ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਊਣਤਾਈਆਂ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਜ਼ਈ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੂਲਵਾਦੀ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਲੋਂ 'ਬਾਇੱਜ਼ਤ ਢੰਗ ਵਾਲੀ ਨਿਕਾਸ ਯੁੱਧ-ਚਾਲ' ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਮਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ''ਜਾਪਦਾ ਇੰਜ ਹੈ ਕਿ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਫ਼ੌਜਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਸਕਣ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਉਲਟੇ ਵੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।'' ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਡਰ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਚ ਦੁਫੇੜ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪੱਛਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇਗੀ।

ਕਾਬੁਲ 'ਚ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਅਰਥ

ਵੇਦਪ੍ਰਤਾਪ ਵੈਦਿਕ

ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਅਫਗਾਨ ਲੋਕ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜੋ ਆਤਮਕ ਭਾਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੀ ਆਭਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਨਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਵਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਫਗਾਨ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹੱਥ ਕਿਉਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੇਗਾ? ਫਿਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਤਾਵਾਸ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ, ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਹਮਲਾ ਹੋਰ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਲਗ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ-ਲੱਭ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਠਾਣਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਵੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਰੂਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ 1ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕਸਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਹਮਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਹਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਦੂਤਾਵਾਸ 'ਤੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਕਤ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੀ ਖੋਜਿਆ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਇਕੱਲੇ ਇੰਨਾ ਸੁਯੋਜਿਤ ਢੰਗ ਅਤੇ ਦੁਸਾਹਸਿਕ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੈਰ ਫੌਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਅਸਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਫੌਜੀ ਸਰਕਾਰ! ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਨ ਜਨਰਲ ਅਸ਼ਫਾਕ ਪਰਵੇਜ ਕਿਆਨੀ! ਕਿਆਨੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾਨਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪਿਛਵਾੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਧੱਕਾ ਝੱਲ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹੰਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਕਦੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਜਦੂਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਤਕਨੀਸ਼ੀਅਨ, ਡਾਕਟਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਆਦਿ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਉਲਟਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਹਮਲੇ ਬਾਦ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਰਣਨੀਤਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ। ਰਣਨੀਤਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਮਲੇ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਰੰਜ-ਦਿਲਾਰਾਮ ਸੜਕ ਦਾ ਬਨਣਾ ਰੁਕ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੜਕ ਦੇ ਬਨਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੜਕ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਸੀ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੈ। ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਕ੍ਰਿਆ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਵੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ 6000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੇ ਅਫਗਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੈਰ ਫੌਜੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ।

ਨੇੜਿਓਂ ਡਿੱਠੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਪੱਤਝੜ ਰੁੱਤ ਦੀ ਉਦਾਸ ਜਿਹੀ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਬਾਲਕੋਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਵਲ ਨਿਗਾਹਾਂ ਘੁਮਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਰੁਮਕਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੀਲੇ ਪਏ ਪੱਤੇ ਟੁੱਟ-ਟੁੱਟ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਦੇ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ 'ਗਾਥਾ' ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਈ:

ਪੜ ਭੁਰਿਜੇਣ ਝੜੀਯੰ ਨਹ ਜੜੀਅੰ ਪੇਡ ਸੰਪਤਾ॥

ਕਦੇ ਲਾਲ-ਗੁਲਾਬੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ, ਹਰੇ ਕਚੂਚ ਪੱਤਿਆਂ 'ਚ ਬਦਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਫਿਰ ਪੀਲੇ ਜ਼ਰਦ ਹੋ ਕੇ ਇਹੀ ਪੱਤੇ ਮੁੜ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਕਾਲ-ਚੱਕਰ ਦੀ ਸੋਚ-ਲੜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ 'ਸੈਲ ਫੋਨ' ਦੀ ਘੰਟੀ ਨੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਨੱਕ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਸਰਕੀ ਹੋਈ ਐਨਕ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਫੋਨ ਦੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਨੰਬਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਹਾਂ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਅੱਗਿਓਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:

''...ਮੈਂ ਜੀ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬੋਲ ਰਿਹਾਂ... ਅਸੀਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੋਵੀਨਾਰ ਛਾਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ...'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ' ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ...ਸਾਡੀ ਚਾਹਤ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖੋ।

ਟੌਹੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਰਹੇ ਇਸ 'ਨੌਜਵਾਨ ਟੌਹੜੇ' ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਅਕਸ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੁਣਕਵੀਂ ਠਾਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਮਾਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਟੌਹੜਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਵਰਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹੀ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1980 ਦੇ ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਦੋ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਧਮਾਈ (ਉਦੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਹੁਣ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ) ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ 'ਐਡੀਟਰ' ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ (ਜ਼ਿਲਾ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ) ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਆਣੇ-ਸਿਆਣੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਹਾਣਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਅੱਜ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਲੱਗਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ 'ਮਾਣਕ-ਮਾਣਕ' ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਲੀਆਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਉਧਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਈਕਲ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਅਖਾੜੇ' ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੀਲੀਆਂ-ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਫਾਡੀ ਜਥੇ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਸਜੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਕੱਠ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾ ਵੜਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਲੈਕਚਰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਨਾਂ ਅਨਾਊਂਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕਦੇ ਲੱਕ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਬੇਲੀ ਦਾ ਸਾਕਾ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਬਿਜਲੀ ਦੌੜ ਗਈ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਪੱਖੇ ਅਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਹੁੰਮਸ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਟੇਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਗਭਰੇਟ, ਜੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਗਰਦਨਾਂ ਘੁਮਾ ਕੇ ਪੱਖਾ ਝੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਸੀ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਮਾਲ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਫੇਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾਂ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਰਜੇ!

''...ਗੱਲ ਸੁਣੋ ਓਏ ਵੱਡੇ ਇਨਕਲਾਬੀਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ-ਵੀਟਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਐ ਤੁਸੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਜਬਰ ਝੱਲਦਿਆਂ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਟੋਡੀਆਂ ਤੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਹੇ, ਪਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਨਾ ਹੋਏ। ਤੁਸੀਂ ਫੋਕੀਆਂ ਲਾਲ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਬਿਨਾ ਪੱਖੇ ਦੇ ਦੋ ਪਲ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਸਕਦੇ?''

ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਕਹੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਾਣਕ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਆਇਆ।

ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 1996 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਇਆਂ ਲਾਗਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਗ ਢੇਸੀਆਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਚੋਣ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਕਈ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ। ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਹੀ ਉਤਰ ਦੇਈ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਂਖਾਂ ਸੁੰਗੇੜਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤਾੜਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਦੀ ਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੱਚਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਾਉਮੀਦੀ ਦੇ ਚਿਹਨ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, ''ਬਾਦਲ ਸਾਬ੍ਹ, ਇਹਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ...ਮੁੰਡਾ ਸਿਆਣਾ ਲੱਗਦੈ!'' ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, ''ਜਾਹ ਬਈ ਜਥੇਦਾਰਾ, ਤਿਆਰੀ ਕਰ।'' ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬਹਿ ਕੇ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਗ ਢੇਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਉਕਤ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੀ 'ਕਰਾਮਾਤੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ' ਦੀ ਇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 'ਤੇਗ' ਕੁਝ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰੀ ਕਰਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੰਨ-ਜਲ ਦੀ ਖੇਡ। ਉਹ ਦਸੀਂ ਬਾਰ੍ਹੀਂ ਸਾਲੀਂ ਜਦ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੇਗ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ''ਸੁਣਿਐ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਐ। ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਦੇਖਣਾ ਐ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ?'' ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਾਡੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੋਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠ ਖੜ੍ਹੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਡੀ ਆ ਗਈ। ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਦੋਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਵਲੋਂ ਗੱਡੀ ਦੀ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਚੀ ਦੇਣੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ, ''ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਖੁੰਢੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ 'ਤੇਗਾਂ' ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਖੜਕੀ ਜਾਂਦੀਐਂ ਬਈ।'' ਜਦ ਅਸੀਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਡੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਭਰ ਕੇ, ਤੇਗ ਜੀ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰ ਕਰ ਖ਼ੂਬ ਹੱਸੇ। ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਤੇਗ ਜੀ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ।

ਇਸੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਤਤਕਾਲੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਕਰੁਣਾਮਈ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਬੋਲੇ, ''ਓ ਸਿੰਘੋ, ਬਿਪਰ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਐਸੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਊਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਐ।'' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਘੋਰ ਮਾਯੂਸੀ, ਪੰਥਕ ਦਰਦ ਦਾ ਪਰਤੌ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਵਿਅੰਗਮਈ ਚੋਟਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਹਾਸੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ 'ਕੁਰਹਿਤ' ਚਿਤਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ ਲੈਕਚਰਬਾਜ਼ੀ ਚਲਦਿਆਂ-ਚਲਦਿਆਂ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਆਉਣ ਦੇ ਇਮਕਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਦਾਹੜੀ ਰੰਗੀ ਬੈਠੇ ਇਕ 'ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ' ਦੇ ਮੋਢੇ ਨੂੰ ਹਲੂਣਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ, ''ਜਥੇਦਾਰਾ, ਕਿਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜ, ਜੇ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਿਆ, ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾਹੜੀ ਚੋ-ਚੋ ਕੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।'' ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ 'ਗੁੱਝੀ ਚੋਟ' ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਇਕ ਬੜਬੋਲਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਕਿਸੇ ਦਾਹੜੀ-ਕਟੇ 'ਅਕਾਲੀ' ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ''ਔਸ ਨੂੰ ਵੀ ਝਾੜੋ ਜ਼ਰਾ, ਦਾਹੜੀ ਛਾਂਗਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ।'' ਘੂਰੀ ਜਿਹੀ ਵੱਟ ਕੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕਦਮ ਵਿਅੰਗ-ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਕੇ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ''ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ 'ਸੁਧਾਈ' ਮੈਥੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਨੈਂ ਜਥੇਦਾਰਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰੇਂਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?''

ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚਲੇ ਬਾ-ਦਲੀਲ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਤਕਰੀਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦਲ (ਪੰਜਾਬ) ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵਾ ਘੰਟਾ ਲੰਬੀ ਤਕਰੀਰ ਸੁਣ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਚਗਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਝੱਖਲੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਨਿਰਸੰਕੋਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਣ-ਜੁਗਤ, ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਪਲ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਖ਼ਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੇ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ (ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ, ਉਹ ਦੋਹ ਸਰ੍ਹਾਣਿਆਂ ਦੀ ਢੋਅ ਲਾਈ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੰਝਪੁਰ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਦੀ ਕਾਂਗ ਜਿਹੀ ਚੜ੍ਹੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਨਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, ''ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵਜੋਂ ਥਾਪੜਾ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ।'' ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਧੱਫੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿੰਦੇ, ''ਇਹ ਥਾਪੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਈ ਨੇ ਸਿੰਘੋ, ਹੋਰ ਮੈਂ ਇਹ 'ਧਰਮਰਾਜ' ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੇ ਐਂ।'' ਇਸ ਆਖ਼ਰੀ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਉਕਤ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਦੇਸ ਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। 'ਅਭੁੱਲ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ' ਵਾਲੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰ ਜਾਣ ਬਾਅਦ, ਨਾ ਠੱਲ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਿਘਾਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ, ਪੰਥ, ਸਿੱਖੀ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਉ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਭਿੱਜੇ ਸ਼ਬਦ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਟੌਹੜਾ' ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ।

ਗੁਲ ਗਏ ਗੁਲਸ਼ਨ ਗਏ,
ਅੱਕ ਧਤੂਰੇ ਰਹਿ ਗਏ।
ਤੁਰ ਗਏ ਦਾਨੇ ਜਹਾਨ ਤੋਂ,
ਬੇਸ਼ਊਰੇ ਰਹਿ ਗਏ।

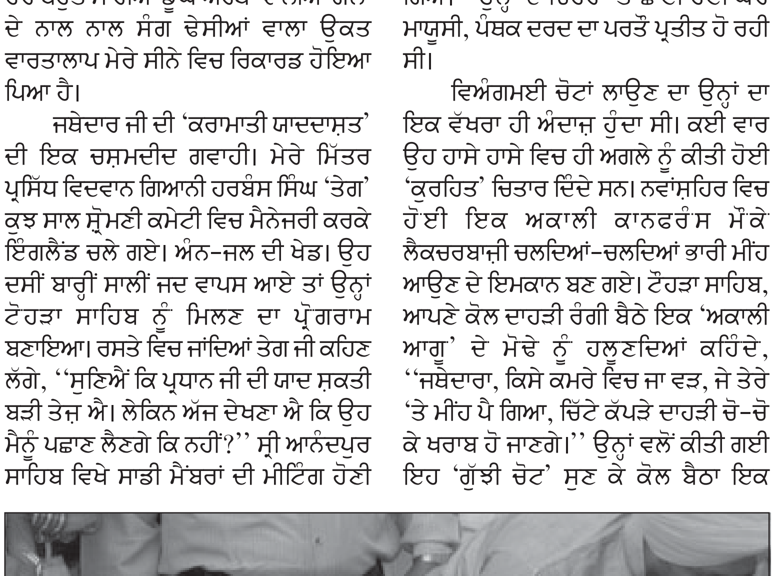

ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਤਸਵੀਰ

ਲਿਖਤੁਮ

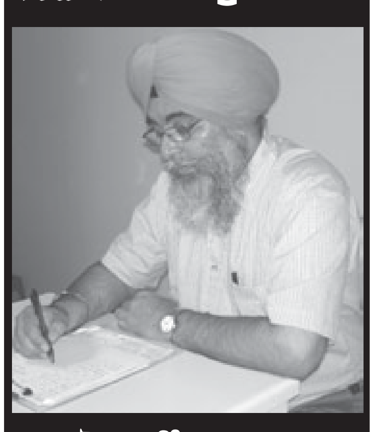

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਮਸ਼ਕਰੀ

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਚੀ ਉਚੀ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ, 'ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!', 'ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਨ ਸਰਦਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!!'

ਗੱਲ ਕੀ, ਗੇਟ ਮੂਹਰਿਓਂ 'ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਗੁੰਜਾਊ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੋਠੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੀਸਣੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਬਿਖੇਰਦਿਆਂ 'ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ' ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਾਕਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿਆਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਪਾਣੀ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ ਉਕਾ ਈ ਨਹੀਂ! ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਐ, ਅਹਿ ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ!... ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ ਭਲਾ, ਅਤੇ ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ?'

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ 'ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ' ਦੇ ਕੋਲ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਮੁਸਕਣੀਏਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ, 'ਇਹ ਜਨਰੇਟਰ, ਇਨਵਰਟਰ, ਘੜੇ ਅਤੇ ਹੱਥ-ਪੱਖੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨੇ।'

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਕੈਂਪ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜਿਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਏਸ਼ੀਅਨ ਫੈਮਲੀ ਸਰਵਿਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਓਸਟਿਓਪੋਰੋਸਿਸ (ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ) ਤੇ ਪ੍ਰੋਸਟ੍ਰੇਟ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਇਕ ਚੈਕਅੱਪ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਵਾਈਟ ਕਰੇਨ ਵੈਲਨੇਸ ਸੈਂਟਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਰੂਬੀ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਓਸਟਿਓਪੋਰੋਸਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰੋਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲਛਣ ਤੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਸਟਿਓਪੋਰੋਸਿਸ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੱਠ ਦੀ ਦਰਦ, ਸਾਹ ਦੀ ਤਕਲੀਫ, ਹਾਜਮੇ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਘਾਟ, ਜਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਵਾਈ ਦੇ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਭਰਪੂਰ ਦਹੀਂ, ਪਨੀਰ, ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਬਰਾਕਲੀ, ਸੋਆਬੀਨ, ਚਿਕਨਾਈ ਰਹਿਤ ਦੁੱਧ, ਜੂਸ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਿਆਦਾ ਰਖੋ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਰੋਜਾਨਾ ਕਸਰਤ ਕਰੋ, ਹਲਕਾ ਯੋਗਾ ਤੇ ਜੋਗਿੰਗ ਵੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ ਦੇ ਹੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਬਾਰੇ ਜਰੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਵੋ।

ਪ੍ਰੋਸਟੇਟ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਸ.ਏ ਟੈਸਟ ਜਰੂਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਹੋ ਸਕੇ ।

ਕੈਂਪ 'ਚ ਰੂਬੀ, ਜਿਊਨ ਤੇ ਜਿਉਲਨ ਨੇ ਆਏ ਮਰਦ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਸਟ੍ਰੇਟ ਚੈਕ-ਅਪ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬੋਨ ਡੈਨਸਿਟੀ ਚੈਕਅੱਪ ਕੀਤੇ। ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ, ਇਲਾਜ, ਸਾਂਭ-ਸਭਾਲ ਬਾਰੇ ਉਚਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਏਸ਼ੀਅਨ ਫੈਮਲੀ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਦੀ ਕੋਰਾਡੀਨੇਟਰ ਹਿਮਾਲੀ ਨੇ ਦੋਭਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.netwellness.org 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

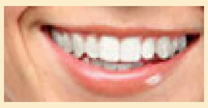

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ
ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisialign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

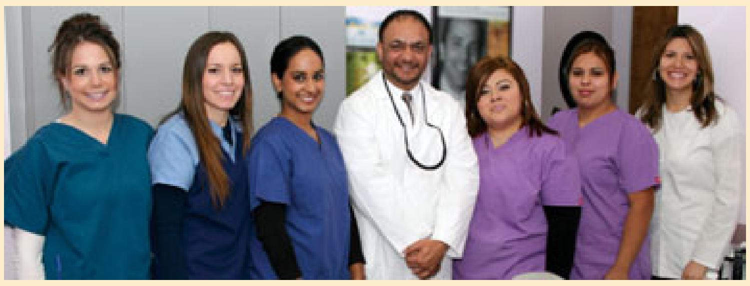

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107
Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd.,
Island Lake, IL 60042
847-526-1920

Make your Wedding Day Unforgettable

ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਬਣਾਓ

2nd Annual Bridal Show
Sunday, March 28, 2010 (Noon to 4:00 P.M.)

at the **Auburn Hills Marriott**
3600 Center Point Park Way, Pontiac, MI 48341

Specialize in custom made decorations

Crystal Mandap and Stage

Free up to 500 rental chair covers with Full package Services

(Mandap decorations, HD video-photography, chair/tables covers, Mehndi, Jewelry, D.J., Cake & Pastry, Florist and many many more...)

Free Consultation

4800 Sq. Show Room

* Door Prizes • * Raffles every hour

For More Information Please call
Sukhvinder Kaur @ 248-635-1242 Cell
Anil Relan @ 586-604-6881 Cell
www.sukhdecorations.com info@sukhdecorations.com

ਕਲਗੀਧਰ ਟਰਸਟ ਵਲੋਂ ਸਾਲਟ ਲੇਕ ਸਿਟੀ 'ਚ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ

ਸਾਲਟ ਲੇਕ ਸਿਟੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸੰਸਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ਼ ਯੂਟਾ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਆਓ ਫਟਾ-ਫਟ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖੀਏ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ 2 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚੇ ਸਿਖਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਕਸਿਕਨ ਮੂਲ ਦੀ ਬੀਬੀ ਲੌਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖਣ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਡਰਾਇੰਗ, ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਓ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪਰਖ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਟਰਸਟ ਵਲੋਂ ਚਲ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰਸਟ ਅਧੀਨ ਚਲ ਰਹੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਇਟਰਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਨੀ, ਜੈਸੀ ਸੈਣੀ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਕਾ ਧਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਪੁਤਰੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਾਕਾ ਧਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਸੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਭ ਕੰਵਲ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ): ਮੌਜ ਦਿਲ ਦਰਵੇਸ਼, ਮਹਾ ਤਪੱਸਵੀ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਜਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਫਲੱਸ਼ਿੰਗ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਾਭ ਕੰਵਲ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖਾਸ ਮੰਨਤਾ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਪ੍ਰਤੀ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ, ਕਥਾਵਾਚਕਾਂ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਭਗਦੜ, 65 ਮੌਤਾਂ

ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ: ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ ਮਾਨਗੜ੍ਹ 'ਚ ਸਥਿਤ ਭਗਤੀਧਾਮ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਬੀਤੀ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੱਚੀ ਭਾਜੜ ਵਿਚ 71 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਭੰਡਾਰੇ ਦੇ ਮੌਕੇ ਥਾਲੀ, ਗਲਾਸ, ਰੁਮਾਲ ਤੇ 10 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੱਖਣਾ ਲੈਣ ਲਈ 10,000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਭੀੜ ਦੇ ਦਬਾਅ 'ਚ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਗੇਟ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਜੜ ਮਚ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਭੀੜ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕੁਚਲੇ ਗਏ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੁੰਡਾ ਦੇ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਸ਼ਿਆਮਾ ਚਰਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਰਾਧ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਏ ਭੰਡਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਅਚਾਨਕ ਮੰਦਰ ਦਾ ਗੇਟ ਤੇ ਪੰਡਾਲ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਲਗਭਗ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਸ਼ਰਮ ਕਰੀਬ 7 ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ 'ਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ ਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਏ ਡੀ ਜੀ ਪੀ (ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ) ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਅਜੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਗੇਟ ਵਾਲੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦਬੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 65 ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਈਆਂ , ਜਦਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਿਆ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਕਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਨਰਾਇਣ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕੋਲੀਸ਼ਨ ਦੇ 27ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਡਿਨਰ ਮੌਕੇ ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪੈਟ ਕੁਇਨ (ਖੱਬਿਓਂ ਦੂਜੇ), ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ (ਐਨ ਖੱਬੇ), ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸੈਣੀ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ (ਐਨ ਸੱਜੇ)।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ-ਸੇਖਵਾਂ

ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ (ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ): ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਹੈ, ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ। ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਨਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗੀ।

ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਭੋਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਰੀ ਸੇਖਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਦ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੇਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਫੌਰਨ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾੜ ਫੂਕ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਅਮਨੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਸਾੜ ਫੂਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਰਜਨਾਂ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸੇਖਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਬੜੇ ਕਾਬਲ ਅਤੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੋਟ ਕਿਉਂ ਪਾਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਲ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪੱਖ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਮਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਾ ਕਰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ

ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਮਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ 4 ਅਪਰੈਲ, 2010 ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਜਿਠਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਖੇ ਹੋਏ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ ਜੀ।

ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁੰਮਣ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੀ ਐਮ ਐਸ ਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹਨ।

ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੱਟੂ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਰਿਟੇਲ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਾਰਸੇਵਾ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਤੀਹ ਸਾਲ ਫੌਜ ਨਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਿਟੇਲ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ ਹਨ।

ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਰਿਟਾਇਰਡ ਕਮਿਉਨੀਕੇਸ਼ਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਏਕੇ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਸਨਅਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸਰਗਰਮ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਰਸੇਵਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਉਚੇਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ
(ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ)

ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ, ਮਾਈਕਰੋਬਾਇਲੋਜੀ ਵਿਚ ਪੀ ਐਚ ਡੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਬਤਾ ਅਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਚ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਮਨੋਰਥ

- ☐ ਗੁਰਮਤਿ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨਾ।
- ☐ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਮੁੱਦਿਆਂ/ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉਲੀਕਣੇ।
- ☐ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣੇ।
- ☐ ਸੁਤੰਤਰ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ।
- ☐ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਮੰਚ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।
- ☐ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਤੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।
- ☐ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ।
- ☐ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਯਾਨਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ।
- ☐ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕਲ, ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣਾ।
- ☐ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ।
- ☐ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਲੋਕਲ, ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣਾ।
- ☐ ਕਾਰਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ।

Panthic Supporters www.panthicsupporters.com info@panthicsupporters.com

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੁਹਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ*

ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ-ਜੁਲਦੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਸਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ''ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ'' ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਮੈਂ ਕੋਈ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ''ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ'' ਲਿਖ ਦੇਵਾਂ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਜਿਥੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਜਾਗ ਲੱਗੀ। ਨਾ ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਸਤੀ ਹਾਂ ਨਾ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਧੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਮਾਣ ਵੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਲਮ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਖਾਂ? ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੁਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਟਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਰ ਸਾਲ 'ਸਿੰਘ ਸਭਾ' ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ''ਓਝਾ'' ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਅਛਰੂ ਰਾਮ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਂਡ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ, ਉਸਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪਦਮਨਾਭ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਛੋਟੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਓਝਾ, ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਪੀ. ਓਝਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਐਨ. ਓਝਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਬਣ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਧੀ ਮੈਂ ਆਪ ਹਾਂ। ਇਹ ਤੱਥ ਆਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਲਗਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ 1954-55 ਦੀ ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਨੇ-ਲਿਖਣੇ ਸਿੱਖੇ ਹੀ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਚੌਥੀ ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦਸੰਬਰ 1953 ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕੁ ਪੰਨੇ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਤਾਬਚਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੇ ''ਕਰਤਾ ਮਾਸਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ'' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਦੋ ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਮਾਸਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ (ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਮਾਰ) ਜੋ ਸੰਘੋਲ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਉਸ ਕਿਤਾਬਚੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਘੁੰਗਰਾਲੀ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਉਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ:

ਪੱਕਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੱਗੇ ਹੈ ਫਰੰਟ ਜੀ।
ਸ਼ਿਵਾ ਦਾ ਹੈ ਮੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਜੀ।
ਵੱਜੇ ਘੜਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਜੀ।
ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਟਾਰੀ ਹਲਟੀ ਹੈ ਵੱਗਦੀ।
ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਤੜਕੇ ਤੋਂ ਲੱਗਦੀ।
ਲੱਗਦਾ ਦੀਵਾਨ ਵਰਸੇਂਦਾ ਨੂਰ ਜੀ।
ਪਿੰਡ ਘੁੰਗਰਾਲੀ ਬੜਾ ਮਸ਼ਾਹੂਰ ਜੀ।

ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸਾਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਘੁੰਗਰਾਲੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਸਮਰਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ, ਸਮਰਾਲਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਫਰਲਾਂਗ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਘੁੰਗਰਾਲੀ ਦੇ ਖੇਤ ਕੋਟਲਾ ਸ਼ਮਸ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਆ ਵੜਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਮਾਸਟਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਮਰਾਲਾ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਪਿੰਡ ਉਟਾਲਾਂ ਦੇ। ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਹੰਦੀ ਗੇਟ, ਲਾਹੌਰੀ ਗੇਟ, ਨਾਭਾ ਗੇਟ, ਸਮਾਣਾ ਗੇਟ, ਉਸਮਾਨੀਆਂ ਗੇਟ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲਾ ਗੇਟ ਆਦਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਯਾਨਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਢਲਵਾਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵਲ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੌਂਕੜੀਆਂ (ਚੌਂਤਰੇ) ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਮੱਥਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਅਤੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਚੂਨੇ ਨਾਲ ਮੂਰਤਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਛੱਜੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਛੱਤ ਉਤੇ ਛੱਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਬੈਂਚਨੁਮਾ ਵੱਡਾ ਥੜ੍ਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਦੇ ਕੁੜੀਆਂ-ਚਿੜੀਆਂ ਪਿੰਡ ਢੁਕਣ ਵਾਲੀ ਜੰਞ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਜੰਞ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹੀ ਢੁੱਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਢੁਕਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਢੁਕਾ ਜੰਞ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸੋਟ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਢੁਕਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਮਨਚਲਾ ਬਰਾਤੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਲ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਵੱਜਦੇ। ਉਦੋਂ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਡੱਬਲੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਿੱਟੀ ਧਾਤ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਬੜੇ ਭਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜੰਞ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਥ, ਗੱਡੀਆਂ, ਊਠਾਂ ਅਤੇ ਘੋੜੀਆਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਮਾਨ (ਜੰਞ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਕਸੇ ਜਾਂ ਟਰੰਕ) ਗੱਡੇ 'ਤੇ ਲੱਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਲੇਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪੁਰਾਣਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਢਾਹ ਕੇ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੌਂਤਰੇ-ਚੌਂਕੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚਿਪਸ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮੂਰਤਸਾਜ਼ੀ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੋਹੜ ਦਾ ਦਰਖਤ ਸੀ। ਉਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਾਣੀ ਟੋਭੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਵਦੁਆਲਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਿੰਡ ਵਲ ਪਿੱਠ ਹੈ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਲ ਮੂੰਹ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੂਹ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਖੂਹ ਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਕੋਠੜੀਨੁਮਾ ਕਮਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਦਾ ਇਹ ਖੂਹ ਨਿਆਈਂ ਦੇ ਖੇਤ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੁਆਲੇ ਬੀਜੀਆਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੰਢਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਖੂਹ ਸੁੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਲਈ ਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਬੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਖੂਹ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਨ? ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚੂਨੇ ਨਾਲ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਪੱਕਾ ਚੌਂਤਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਗੋਲਾਈਦਾਰ ਦੀਵਾਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੱਚੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਠਾਕਰ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚੌਰਸ ਕੂੰਡ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਜਲੰਧਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੁਖਣੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਜਲੰਧਰੀ ਵਿਚ ਧੋ ਲਿਆਉ, ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਅੱਗੇ ਖੜੇ ਪਿੱਪਲ 'ਤੇ ਪੀਂਘ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਥੇ ਆਮ ਹੀ ਝੂਟਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਰਾਤਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਵੀਂਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵ ਦੁਆਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕਮਰੇ ਬਣਾ ਕੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਰਕਬਾ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਛੱਤ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰ ਰਸਤਾ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਧੁਰ ਤੱਕ ਲੰਬੀਆਂ ਚੌਂਕੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੋ ਕੋਠੜੀਆਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਸਾਫਰ ਜਾਂ ਚਿਲਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਆ ਧੂਣੇ ਰਮਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਣੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਕੱਠ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਗਦੌੜਾ ਫਿਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਮਰਨੇ-ਪਰਨੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਕਾਣ ਨਾਲ ਆਏ ਆਦਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂਕੜੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਸੀ। ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਮੁੱਖ-ਦੁਆਰ ਵੱਡੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਚੌਂਕ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਜਲਸੇ-ਜਲੂਸਾਂ, ਇਕੱਠਾਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਚੌਂਕ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਓਝਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮਕਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੌਂਕ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖੂਹੀ ਸੀ ਜੋ ''ਬਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਖੂਹੀ'' ਵੱਜਦੀ ਸੀ। ਨਲਕਿਆਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਖੂਹੀ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਹੁਟੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਖੂਹੀ ਦੀ ਮੌਣ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਘੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਮਹਿਰੇ ਭਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

ਪੰਡਿਤ ਨਥੂ ਰਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਦਾਦਾ ਜੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖਾਸ ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ''ਦਾਦਾ ਜੀ ਰਾਮ ਰਾਮ'' ਕਹਿਣਾ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ-2 ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਬਾਲਕ ਰਾਮ ਸੁਭਾ ਦਾ ਚਿੜਚਿੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਹਿਮੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਸਭ ਦਾਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਖਿਝਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਆਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਵਹਿਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਉਦੋਂ ਭਰਦਾ ਸੀ (ਭਾਵੇਂ ਨਹਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਖੂਹ 'ਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਹਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਆਮ ਸੀ) ਜਦੋਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਘੜਾ ਜਾਂ ਬਾਲਟੀ ਨਾ ਉੱਤਰੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਬਾਲਟੀ ਫਰਾਹ ਲੈਣੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘੜਾ ਜਾਂ ਬਾਲਟੀ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ। ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਲਟੀ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਡੋਹਲ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰ ਭਰੀ ਬਾਲਟੀ ਡੋਹਲਣੀ ਪੈਣੀ। ਇਸ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਲਸੇ ਹੁੰਦੇ, ਕਾਮਰੇਡ ਡਰਾਮੇ ਕਰਾਉਂਦੇ। ਜਨਮ-ਅਸ਼ਟਮੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਡਰਾਮਾ ਕਰਾਉਂਦਾ। ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਂਦੇ। ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਕੇ ਨਚਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਸਿੰਘ-ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ-ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਰਾਤ ਲਈ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਿਆਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਵੀ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਗੌਣ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਸੁਣੀਆਂ।

ਖੂਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਕੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਪੱਕੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੌਂਕੜੀਆਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਖੇਡਦੇ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਕਈ ਕੰਮ ਲਏ ਜਾਂਦੇ। ਇਸਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਪੱਕੀ ਪਉੜੀ ਸੀ ਜੋ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਛੋਟਾ ਕਮਰਾ ਜਾਂ ਕੋਠੜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ 'ਬੱਟੀ ਬਾਵਾ' ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਦਾ ਸੰਤ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਿਵਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀਨੁਮਾ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਰਤੀ ਦੇ ਭਜਨ ਸਿਖਾਉਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ ਪਰ ਕੱਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ 'ਬੱਟੀ ਬਾਵਾ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਚਿਮਟਾ ਫੜ ਕੇ ਰੱਖਦਾ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਾਂਡਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਛੋਟਾ ਕਮਰਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੁੰਦਾ। ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਥਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਡਾਟਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਕੇ ਲੰਬੇ ਰੁਖ ਦੋ ਹਵਾਦਾਰ ਵੱਡੇ ਸਬਾਤ ਜਿੱਡੇ ਜਿੱਡੇ ਕਮਰੇ ਸਨ। ਦਸੰਬਰ 1953 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਤੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਇਸੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਗਪੁਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਇਹੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜੰਞ-ਘਰ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੰਞ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨਾਲ ਗਲੀ ਦੀ ਨੁਕਰ 'ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਸੁਨਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਲਗਦਾ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ (ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਰੱਬਾਬੰਦੀ ਵੇਲੇ ਕਈ ਕਿੱਲੇ ਥਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ) ਬਣਨ 'ਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਡਾਕਟਰ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਜੰਞ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਠਹਿਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਕੋਲੋਂ ਤਿੰਨ ਗਲੀਆਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਕ ਗਲੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਈ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਤਾਏ ਦਾ ਘਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਡਾ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਗਲੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਬਾਹਮਣਾਂ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਕੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਗਲੀ ਨੂੰ 'ਗਭਲੀ ਗਲੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਜਾ ਕੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਘਰ ਸੀ। (ਹੁਣ ਸਭ ਨੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਘਰ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ) ਸਾਡਾ ਘਰ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵੇਲੇ ਬਰਾਤਾਂ ਅਤੇ ਡੋਲੀਆਂ ਇਥੋਂ ਹੀ ਲੰਘਦੀਆਂ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਾਜਾ ਵੀ ਇਥੋਂ ਹੀ ਗੁਜਰਦਾ। ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਦੇ। ਜੰਞ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੜਕ ਨਾਲ ਬੈਂਡ ਵਾਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਲ ਨੂੰ ਕਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ, ਕਦੀ ਵਰੀ ਲੈ ਕੇ, ਕਦੀ ਲਾਵਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਖੱਟ ਲਈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੀ। ਖੱਟ ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜੰਞਾਂ ਭੰਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਨੱਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਜਨਾਨੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਂਡ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨੱਚਦਾ। ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵਾਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਰਸਮਾਂ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਿਸਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰ ਮੈਂ ਜਨਾਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਅਰਥੀ ਲੰਘਦੀ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਵਗ ਤੁਰਦੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਅਰਥੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗੀ।

***ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ,**
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ,
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।*

ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ: ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਾਅ...ਕੀ?

ਖੇਡ-ਜਗਤ

ਸੁਖਵੀਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦੇ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਏ ਯੂਰਪੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਜਦੋਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੀਰ ਕਮਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭਜਾ ਭਜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਯੂਰਪੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਰ ਵਰਗੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਾਮਾਨ ਪਹਿਨਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਤੇਜ਼ ਡਰੈਗ ਫਲਿਕਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਫੌਲਾਦੀ ਜਿਗਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਬਕਾ ਉਲੰਪੀਅਨ ਦਿਲੀਪ ਟਿਰਕੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੱਟੜ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੀ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਅਜੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਯੂਰਪੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕੋਚਿੰਗ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਅਮਲਾ ਵੀ ਨਵੀਨਤਮ ਯੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਟੀਮਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਅਜੇ ਵਕਤ ਨਹੀਂ।

ਸੁਖਵੀਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁਧ ਭਾਰਤ ਨੇ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਇਕ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ "ਲਗਦੈ, ਕੋਚ ਬਾਰਸਾ ਦੀ 'ਯੂਰੇਸ਼ੀਆ' ਸ਼ੈਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਰਾਸ ਆ ਗਈ ਏ।" ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹੀ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰੀ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਪਰ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੈਚ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੱਠੀ ਪੈ ਗਈ ਜਦੋਂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫਾਰਵਰਡ ਸ਼ਿਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਮੈਚਾਂ ਲਈ ਬਾਹਰ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ. ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸ਼ਿਵਿੰਦਰ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਦਰਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਬਾਡੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਹੀ ਨਿਯਮ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖਰਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਉਹ ਸੀ ਯੂਰਪੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਟੀਮਾਂ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਕੋਰੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਯੂਰਪੀ ਹਾਕੀ ਅੱਗੇ ਬੌਣੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਾਣਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਲੰਪਿਕ ਜੇਤੂ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜੇਤੂ (ਚਾਰ ਵਾਰੀ) ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲੀ ਆਧੁਨਿਕ ਹਾਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਢਲ ਸਕੇ। ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਹਾਕੀ ਅਤੇ ਐਸਟਰੋਟਰਫ ਦੀ ਹਾਕੀ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਜਦੋਂ ਐਸਟਰੋਟਰਫ ਮੈਦਾਨ ਉਪਰ ਸੁਸਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕੋਚ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਹਾਕੀ ਲੜੀ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਏ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਟੈਨਿਸ ਵਾਂਗ ਹਾਕੀ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੈਚ ਵੀ ਐਸਟਰੋਟਰਫ ਅਤੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਉਪਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਬੇਬਸੀ ਸਾਫ ਝਲਕ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀ ਮਸਨੂਈ ਘਾਹ ਤੇ ਖੇਡਣ ਦੇ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਗੋਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਬਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਬਣਨ ਲਈ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕੋਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨਹੀਂ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹਾਕੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ ਤੱਕ ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡੇ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਧ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਨਾਲੋਂ 'ਸਪੀਡ ਅਤੇ ਸਟੈਮਿਨਾ' ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਧ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਲਾਤਮਿਕ ਹਾਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਕੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਲਾਤਮਿਕ ਹਾਕੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨੋਰੰਜਨ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਗੋਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਪੀਡ ਹਾਕੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਸਪੇਨ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਟੈਮਿਨੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀ ਕਾਫੀ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਸਪੀਡ ਅਤੇ ਸਟੈਮਿਨਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਅਮੀਰ ਬਣਾ ਕੇ ਯੂਰੇਸ਼ੀਆ (ਯੂਰਪ+ਏਸ਼ੀਆ) ਹਾਕੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਬਾਰਸਾ ਵੀ ਹੁਣ ਬੇਵੱਸ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਹੁਣ ਹਾਕੀ ਲਈ ਉਪਜਾਊ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਉਥੇ ਚੰਗੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇ ਕੇ ਹਾਕੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ.) ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਰਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਲੋਕਤੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਰਹਿਣੀ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ. ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਹੀਰੋ ਹਾਂਡਾ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨੂਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਫਿਰ ਦਿਲ ਦੇ ਦੋ ਹਾਕੀ ਕੋ' ਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਟਰਾਫੀ ਘੁਮਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੂਨੀਅਰ ਵਰਗ ਦੇ ਹਾਕੀ ਮੈਚ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਹਾਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੱਗੇ ਗਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ | ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ | ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ | ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ | ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

Navdeep S. Jhaj
Member, American Immigration Lawyers Association

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੰਭਵ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ

ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਵਧੀਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸੰਸਦ 'ਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਗਾਮਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਵਲੋਂ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਘੀ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ। ਧੰਨਵਾਦ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ 7.5 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਹ 9 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਉਭਰਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਖੁਰਾਕੀ ਤੇਲ, ਖੰਡ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।ਖੰਡ ਨਿਰਯਾਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੰਡ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ?ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਚੱਕਰੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤਫਹਿਮੀ ਨਾ ਪਾਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਨਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

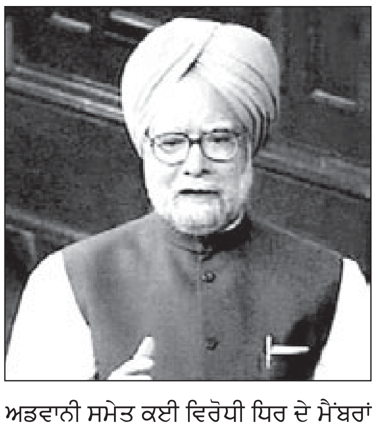

ਅਡਵਾਨੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਿਲ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬਧ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੈਂਕ, ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਂਸਦਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ 20 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਦੀਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਅਧੀਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਵਿਰੁਧ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਆਮ ਬਜਟ 'ਚ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ, ਸੀਪੀਆਈ (ਐਮ), ਏ ਆਈ ਡੀ ਐਮ ਕੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਬਸਪਾ ਤੇ ਆਰ ਜੇ ਡੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ।ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਇਕ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਸੋਕਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਸਾਰਡਿਨਹਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਾਅਦਾ ਵਪਾਰ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੰਡ, ਚੌਲ ਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਰੁਕੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।ਸ੍ਰੀ ਸਾਰਡਿਨਹਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰੀ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂਖੋਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕਾਲਾਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧੀ ਹੈ,ਕਿਉਂਕਿ ਆਯਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਰਡਿਨਹਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 24 ਨਵੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਜਾਂ ਨਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਰਡਿਨਹਾ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਸੋਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੁਝ ਠੋਸ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਰਡਿਨਹਾ ਨੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਣਬ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਆਮ ਬਜਟ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਣਬ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਵਧੀਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ

ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਸਦੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਬਜਟ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਟੈਕਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਬਜਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਤੇ ਵਧਾਈਯੋਗ ਹੈ।

ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ 73 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹੋਏ

ਮੁੰਬਈ : ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਸੈਨਾ (ਮਨਸੇ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 73 ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਨਸੇ ਵਲੋਂ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੰਗੇ ਭੜਕੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 73 ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚੋਂ 6 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਜਲਗਾਓਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਭਡਗਾਓਂ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਗੰਗਾਪੁਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ ਸਾਇਆ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਲਾਨਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਨਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜੱਜ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਬਾਲਨਾਪੁਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ 73 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ।

ਮਨਸੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਉਤਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ ਰਤਨਾਗਿਰੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਦਰਸ਼ਕ-ਲੁਭਾਊ ਹਾਕੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿਚਾਲੇ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਜਲੰਧਰ: ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਮੁੱਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਕੋਚ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਜਾਰਜ ਲੌਂਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੇਡ ਦੌਰਾਨ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਦਾ ਵਲ ਸਿਖਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਮਾਰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਦੇ ਨਕਲੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਉਪਰ ਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਿਹੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਰਫਤਾਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਮੈਚ ਜਿੱਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਖੇਡ ਦੌਰਾਨ ਬਾਲ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੀਆਂ ਭਾਵ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਾਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੀਆਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਚ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀਆਂ। ਆਧੁਨਿਕ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਬਾਲ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਾਕੀ ਹੁਨਰ, ਭਾਵ ਬਾਲ ਰੋਕਣ, ਪਾਸ ਕਰਨ, ਸਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਾਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟੈਕਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਨਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਉਪਰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਨਰ ਵਾਸਤੇ ਸਮਰਥ ਹੋਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੋਟਰਫ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿਹੇ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਔਖ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਨਕਲੀ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਉਪਰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਘਾਹ ਉਤੇ ਖੇਡਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਕਲੀ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿਹੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇੰਜ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਆਰਥਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰਥ ਹਨ ਉਹੀ ਨਕਲੀ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਉਪਰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਉਹੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਵੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਜੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਉਂਜ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਖਿਡਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਿਡਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਾਜ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਰਮ ਪਿੱਲੇ, ਸਰਵਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਖਡੇਕਰ ਅਤੇ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਵੀ ਸ਼ਕੀਲ ਅੱਬਾਸੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਨ ਬੱਟ ਅਤੇ ਸੁਹੇਲ ਅੱਬਾਸ ਜਿਹੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਖਿਡਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਭੈਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਹ ਇਹੋ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਕੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸਤਰ ਉੱਤੇ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਇਸੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀਅਨ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਖੁੰਜੇ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਵੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਾਕੀ ਦੇ ਵਿਕਰੇ ਉਘੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਖੇਡ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਉਪਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਲਕ ਭਾਰੂ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਖ਼ਿਲਾਫ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਕਰਤਿਆਂ-ਧਰਤਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਹਾਕੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਮੈਚਾਂ ਲਈ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ।

ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਖ਼ਿਲਾਫ ਮਿਲੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ। ਇਸਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵੀ ਪਸਤ ਕੀਤੇ। (ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਹਾਕੀ ਮਾਰਨ ਬਦਲੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣਾ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਲਕ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਜੇਤੂ ਕਿਲਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਖੇਡ ਰੂਲ ਯੂਰਪੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਅਨਕੂਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਾਂਹ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਜਿੰਨੀ ਹੁਸੀਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਲੁਭਾਉਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੱਛਮ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੀੜਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਪਾਂਸਰ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਹੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਸਵਾਮੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਭਾਰਤ/ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਗਿਆ ਇਹ ਘੁਣ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- "ਮਾਈਆਂ ਗਾਈਆਂ, ਬੰਦੇ ਬੈਲ। ਸੰਤ ਸਾਨ੍ਹ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸੈਲ।" ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਣੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਲੱਗੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਓਦੋਂ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਸੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਵਧ ਸੜ੍ਹਿਆਂਦ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਹਨ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇੱਕ ਮੱਠ ਦੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੈਇੰਦਰ ਉੱਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੱਠ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ-ਵਿਲਾਸ ਲਈ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੇਸ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸੀ, ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਓਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਚੁਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਸੁੰਧਰਾ ਰਾਜੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਵਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੈਇੰਦਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਸ ਰੈਲੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ 'ਬਾਪੂ' ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਆਸਾ ਰਾਮ ਦੀ ਕਥਾ ਵਰਗੀ ਇਹ ਤਕਰੀਰ ਕਿ "ਜੇ ਏਥੇ ਇੰਜ ਹੀ ਸਾਧੂਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਸਾੜ੍ਹਸਤੀ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।" ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੈਇੰਦਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੇਸ ਬਣਵਾਏ ਸਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲਈ। ਕੇਸ ਉਹ ਸੰਤ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭੁਗਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਹੁਤੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜਾ 'ਬਾਪੂ' ਆਸਾ ਰਾਮ ਓਦੋਂ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੈਇੰਦਰ ਸਰਸਵਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੈਣ ਪਾਉਣ ਵਰਗੀ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਆਪ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ ਤੇ 'ਬਾਪੂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਜੈਇੰਦਰ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ 'ਬਾਪੂ' ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਹੇ। ਕਾਰਨ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਕਚਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਸੂ ਮੱਲ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੰਤ ਆਸਾ ਰਾਮ ਬਣਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ 'ਬਾਪੂ' ਆਸਾ ਰਾਮ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਨੂੰ 'ਸੰਤ' ਤਾਂ ਕੀ, ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਮੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਆਸਾ ਰਾਮ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਥਾਂਈਂ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਓਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਲਿਹਾਜੂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਥਾਂਈਂ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਸਾ ਰਾਮ ਉੱਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਦਫੈਲੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਢਾਈ ਗਜ਼ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੜਕਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਕ ਮਾਮਲਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਜ ਓਸੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਦਾ 'ਬਾਪੂ' ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰੋ' ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੱਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇਰੇ ਸਾਲ ਇਕ ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਿੰਘ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਚਾਲ-ਚੱਲਣ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਧੱਕਣ ਲਈ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਸਾਫ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਬਣਿਆ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਜਾਪਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਲੜਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਬਚਾਅ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਉੱਤੇ ਆ ਗਈ। ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 'ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ' ਆਖੇ ਕੇ ਵਡਿਆਵੇ ਜਾਂ 'ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ

ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਆਖ ਕੇ ਭੰਡੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਧਵੀ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ।

ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਚਾਲ-ਚੱਲਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮੁੱਖ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਜੋਂ ਜਿਹੜਾ 'ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਪਾਂਡੇ' ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਲੈਪ-ਟਾਪ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਲਿਊ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿੱਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕਿ ਲੋਕ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ 'ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ' ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਆਪ ਬਣੇ 'ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ' ਵੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ 'ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ' ਦੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕਮਾਦ' ਵਿਚ ਵੜੇ ਗਿੱਦੜ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਭੱਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਦਾ ਸਾਥੀ 'ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ' ਪਾਂਡੇ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਮੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਭੀਮਾ ਨੰਦ ਉਰਫ਼ ਰਾਜੀਵ ਰੰਜਨ ਉਰਫ ਸਵਾਮੀ ਸਾਈਂ ਉਰਫ਼ ਇੱਛਾਧਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬੜਾ 'ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਦਾ' ਦੇਹ-ਵਪਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਹਕ ਵੀ 'ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ' ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ। ਕਚਿਆਣ ਜਿਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇਹ ਵਪਾਰ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ' ਵਾਲੇ ਲਿਖ ਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਵੀ ਇਹੋ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। 'ਸਵਾਮੀ' ਬਣੇ ਹੋਏ ਭੀਮਾ ਨੰਦ ਕੋਲ ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ ਵਿਚ ਜਿਹਤੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਤਾਂ ਨਾਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ ਤੇ ਦੋ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਡਾਇਰੀ ਫੋਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਐਕਟਰੈਸਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ 'ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ' ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦੀਆਂ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ' ਸ਼ੌਕ ਜੋਗਾ ਖਰਚ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਡਾਇਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵਾਰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ 'ਡਿਊਟੀ ਲਿਸਟ' ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਗਰੇਡ ਮੁਤਾਬਕ ਦਰਜ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਥਾਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗਾਹਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਰਜ ਸਨ ਤੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦਰਜ ਸੀ। 'ਸਵਾਮੀ' ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਸਿਰੜੀ ਦੇ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹਨ।ਇਹ ਆਲੀਸ਼ਾਨ -ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਲੁਕਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਏਦਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਭੱਜਣ ਦੇ ਚਾਰ ਲੁਕਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਆਉਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਬੰਦਾ ਹਾਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਹ ਵਪਾਰ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਇੱਕ ਲੁੱਟਖੋਹ ਦਾ ਵੀ ਕੇਸ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਹ ਦੇਹ-ਵਪਾਰ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਓਸੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਹ 'ਸਵਾਮੀ' ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਗਿਰੀ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਦੇਹ-ਵਪਾਰ ਦਾ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ 'ਸਟਾਫ ਲਿਸਟ' ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਰਜ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਓਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਸ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੀ ਰਹੀ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਉਸੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਆਪ ਹੀ ਥਾਪੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ 'ਸੰਤ' ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ 'ਸਵਾਮੀ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਉਸ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਆਸ਼ਰਮ ਹਨ। ਖੇਡ ਉਸਦੀ ਓਦੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤਾਮਿਲ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਇਕ ਸੀ ਡੀ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਸ੍ਵਾਮੀ' ਇਕ ਤਾਮਿਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਨਾਲ ਰੰਗਰਲੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੀ ਡੀ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕ ਭੜਕ ਉੱਠੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਸਵਾਮੀ' ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਜਾ ਕੀਤੀ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਹੁਣ 'ਬਾਪੂ' ਆਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਈ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬੱਤੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਕਰੇ ਜਿਹੇ 'ਸਵਾਮੀ' ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਟਿਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕ ਨਵਾਂ 'ਸਵਾਮੀ' ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਖੇਡ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਈ 'ਸਾਧ-ਸੰਤ' ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਾਲੇ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਸੰਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਗੇੜੇ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਵਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ 'ਸੰਤ' ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਾਲ 'ਗਿੱਟ-ਮਿੱਟ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਸੁੱਕਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਮਾਮਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਜਿਸ 'ਸੰਤ' ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਦੁੱਧ-ਧੋਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ 'ਸੰਤ' ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਬੈਠਾ ਉਹ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਮਾਨਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖੀ ਹੈ। ਤੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪਵਾ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ 'ਸੰਤਗਿਰੀ' ਜਾਣਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਨੇਡਾ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਓਥੇ ਇਸ 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼' ਦੇ ਵੜਨ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਹ 'ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਤ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਾਧਵੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਫੈਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਬੱਝੀ ਪੱਟੀ ਲੱਥਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਹਰ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਪੁਰਸ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰੀਂ ਮੱਥੇ ਟੇਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋਅ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਸੱਪ ਚੰਗਾ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਮੰਦਾ ਉਗਲੱਛਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਸਮਾਜ ਭੁਗਤਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਟੋਰਾਂਟੋ:ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਖਰਚੇ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਮਿਥੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ ਬਜਟ ਰੱਖਦਿਆਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਜਿਮ ਫਲਾਹਰਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਰਚਾ ਕਟੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ 17.6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਬਚਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਜਟ ਘਾਟਾ 1.8 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਥੱਲੇ ਆਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ 2010-11 ਵਿਚ ਇਹ 566.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। 2008-09 ਵਿਚ ਇਹ 463 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਬਜਟ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਗਾਮੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 2.5 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

451 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਆਮ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ 10.382 ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ 7.7 ਅਰਬ ਦੇ ਫੰਡ ਖਰਚੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਲਈ 4 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਵਾਧੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਸਤਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਪੁਰਜ਼ੇ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਰੰਸੀ ਨਵਿਆਉਣ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਐਮ.ਪੀਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ 6.8 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਬਚਾਏ ਜਾ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਸ ਬਜਟ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਰਕਾਰ ਡੇਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ।

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ

ਮੁੰਬਈ: ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਐਨ.ਆਈ.ਆਰ. ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰੀਝ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੰਬਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜੋੜਾ ਜੋ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਰੱਖਣਗੇ ਗਿਲਾਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨੋਮਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

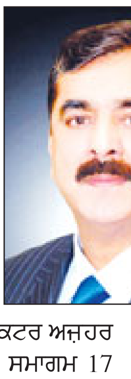

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਜ਼ਹਰ ਅਹਿਸਾਨ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਗਮ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 2500 ਏਕੜ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ 15000 ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਆਲਮਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਔਕਸਫੋਰਡ ਵਰਗੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ:ਇਕ ਲੋਕਪਖੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀ

ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਰਟਰਨਡ ਰੱਸਲ ਅਤੇ ਜੀਨ ਪਾਲ ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਨਰੀ ਜੀਰੌਕਸ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹੈਨਰੀ ਜੀਰੌਕਸ

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਨੌਕਰੀ ਸੰਨ 1977 ਵਿਚ ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਚ ਸਿਖਿਆ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਲਈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ ਪੜਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹਾਵਰਡ ਦੀ 1968 ਵਿਚ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ "Vietnam: The Logic of Withdrawal" ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਨੁਖੀ ਮਨੋਵੇਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜਾਉਣ ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਵੀ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਨੁਖੀ ਮਨੋਵੇਗ, ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਇਕਜੁਟਤਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੇਤੰਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਤੀਖਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝ ਬਖਸ਼ੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚਲ ਰਹੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਬਸਤਾ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਰੋਹਨ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੇਮਜ਼ ਬਾਲਤਵਿਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਵਿਲੀਅਮ ਕੁੰਨਸਟਲਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਟੈਨਲੇ ਅਰੋਨੋਵਿਟਸ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਾਇਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਅੰਤਰਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਿਰਣਾਤਮਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬੋਲਣਾ ਦੇ! ਪਰ ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸੰਬੰਧੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜੀਣਯੋਗ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੀ।

ਫੇਰ ਜੀਵੇ ਜੀਵੇ ਮੈਂ ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੋਧਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਡੇ ਹੋਏ ਸਾਂ, ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਵਿਚਰੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹਦ ਤਕ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਿਖਿਆ ਬਜਾਏ ਰਸਮੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਤੋਂ! ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਨਿਡਰਤਾ, ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਅਕ ਥਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਸਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਵਖ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਥਾਂ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਖੂਬੀਆਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਝਲਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਵਰਡ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਮੂਰਤ ਵਾਂਗੂੰ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੜਾ ਉਤਸੁਕ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਉਸਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਇਕ ਮਿਥ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਂਗੂੰ ਵਾਪਰਿਆ। ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਦਿਖੀ। ਉਹ ਇਕ ਚਬੂਤਰੇ 'ਤੇ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਈ ਖੜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਲਬਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਰੋਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁਟ ਹੋਣ। ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਬਣੀ ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਹੂਬਹੂ ਕਾਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਦਬੂ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਇਕਠੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਐਸੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜੋ ਕਿ 30 ਸਾਲ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਉਚ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਈ ਗਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸ ਵੀ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਏ। ਉਸਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਉਸ ਵਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਸ਼ੈਲੀ ਸੋਧਿਤ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਕੇਂਦਰਤ ਅਤੇ ਵਿਲਾਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਧੀ ਹਰ ਵਕਤ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ (ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ) ਲਈ ਖੁਲੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਜੋ ਹਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਇਕ ਨੀਰਸ ਥਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਡੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਧਿਕ ਜਟਿਲਤਾ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ।

ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫੋਰਮ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲਦਾ, ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਸਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ। ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ, ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦਾ ਸਮਝਦਾਰ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਇਕ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਪੈਡਾਗੋਜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰਮੁਖ ਗੱਲ ਉਸਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਟੈਕਸਟ' ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮਝ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਧਾਰਿਤ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਵਰਤਣ। ਉਹ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸੀ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਸਵੈਪੜਚੋਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਜੋੜਨ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਿੰਦਾ! ਉਹ ਪਿਗਮੈਲਿਅਨ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਚੋਣ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਕੀ ਸਿਖਿਆ। ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਵਿਕ ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਥਿਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਖ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ 'You can't be neutral on a moving train' ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਇਕ ਟਿਪਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ:

"ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ, ਮੇਰੀ ਪੜਾਉਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਖ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ' ਤੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਹਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਲਾਸ 'ਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੂਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਧੇਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਚੁਪ ਰਹਿ ਕੇ ਕਮਾਈ ਸੁਰਖਿਆ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ, ਵਧੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਬੋਲਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਿਖੇ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਸੀ।

ਹਾਵਰਡ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ

ਜੌਨ ਸਿਲਬਰ, ਜੋ ਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹਾਵਰਡ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਪੜਾਉਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਕਰਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਇਕ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਰੋਕੇ ਰਖਣਾ ਸੀ।

ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਹਾਲੀਵੁਡ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣਾ ਬੜਾ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਬੋਸਟਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ, ਹਾਵਰਡ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ (ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ) ਨੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਇਕਠੇ ਦੇਖੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ "Last Tango in Paris" ਉਪਰ ਲੜੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਵਰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਅਸਮਹਿਤੀ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾਮਈ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਦਾ, ਆਪਣਾ ਪਖ ਰਖਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "Ok, you got a point"।

ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਭੁਲ ਗੱਲ ਉਸਦੀ ਨਿਮਰਤਾ, ਉਸਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ, ਉਸਦਾ ਹਰ ਢੰਗ ਦੀ ਕਟੜਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ ਆਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜੇ ਲੋਕ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਅਜ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਠੀਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਵਰਡ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮੂਹਿਕ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ। ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਸਿਲਬਰ ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਿਚ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲੀਡ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਲੜਾਈ ਹਾਰੇ, ਪਰ ਹਾਵਰਡ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਗਹਿਰੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਬਣਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਭ ਆਸਾਂ ਛਡ ਚੁਕਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਲਬਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਬਦਨਾਮ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਹਾਵਰਡ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਰ ਖਬੇ ਪੱਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟਾਪ-10 ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਹਾਵਰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਸਿਲਬਰ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਖਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਾਵਰਡ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਝੂਠਾ ਸਾੜਫੂਕ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਬਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ।

ਹਾਵਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਚੋਣਵੇਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਚੇਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ 'ਚ ਚਲ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਤਿਬਧ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਵਿਚਲੀ ਦੀਵਾਰ ਗਿਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਹਾਵਰਡ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੀ ਬੋਧਿਕ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਦੇ ਜਲੌਅ ਨੇ ਧੁੰਦਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ 'ਨਵੇਂ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ' ਲਈ ਨਰਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਲੋਕਪੱਖੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਵਚਨਬਧਤਾ ਅਤੇ ਸਭਿਅਕ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਦਾ ਮਾਡਲ ਸੀ। ਹਾਵਰਡ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁਖੀ ਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਥਿੜਕਿਆ! ਉਸ ਦੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰਸਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢੇ ਦਬੇਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਦਾ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰਾ ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਿਤਾਬ 'A People's History of the United States' ਵਿਚ ਬਖ਼ੂਬੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਉਸਦੀ ਹਰ ਕਿਤਾਬ, ਗੱਲਬਾਤ, ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਿਤੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ, ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਚਨਬਧ ਵਿਦਵਾਨ ਲਈ ਲੋਕਪਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਅਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਖਣ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਚੇਤਨ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਭਿਅਕ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਤਨਜ਼ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਦਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਮਸਰੂਫ ਹੁੰਦਾ, ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੋਧਤ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਪਵਿਤਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਖਰੀ ਸੋਚ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨੇਹਪੂਰਨਤਾ, ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰਖ ਦਿੰਦੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਜਾਂ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਦੇ ਵੈਰਾਗਵਾਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਵਰਡ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵਾਲੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮਾਂਸਵਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਦਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਰਸਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ, ਇਕਜੁਟਤਾ, ਨਿਆਂ, ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇਕ ਗਹਿਰੀ ਪ੍ਰਤਿਬਧਤਾ ਉਸਦੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਮਹਾਨ ਮਨੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕ ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਈਮੇਲ ਭੇਜੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਭਾਗਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਈਮੇਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵੀ ਐਸੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਮਾਣ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਉਸਨੇ ਇਸ ਈਮੇਲ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਉਹ ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ:

"ਹੈਨਰੀ, ਅਸੀਂ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਹਲੀਮੀ ਵਰਗੀ ਝਿੜਕ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੈਡੀਕਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। (ਫਰੈਡਰਿਕ ਡਗਲਸ ਦਾ 4 ਜੁਲਾਈ 1852 ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਭਾਸ਼ਣ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ।) ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਏਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ, "ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ?" ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਮੈਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਘਟ ਰੈਡੀਕਲ ਰਿਹਾ।"

ਮੈਨੂੰ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਵਰਡ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਉਨਾ ਰੈਡੀਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਹਾਵਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਕੰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕੋਲ ਕੱਢੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਹਾਵਰਡ ਦੀ ਮੌਤ ਬਹੁਤ ਤਿਖੀ ਸਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜੋ ਐਸੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਘਾਟਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਈ-ਮੇਲਾਂ, ਉਸਦੇ ਕੰਮ, ਉਸਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਨੇਹ ਭਰੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਸ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਇਸ ਜਜ਼ਬਾਤੀਪੁਣੇ 'ਤੇ ਗੁਸਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਸੋਗ ਮਨਾਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਧ ਕਰੋ, ਇਕ ਜੁਟ ਹੋਵੋ। ਬਾਕਾਇਦਾ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

ਨੋਟ:ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਖਿਆਤ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜ਼ਿਗਮੰਟ ਬੌਅਸਨ, ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਵਰਡ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਮੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ। ਜ਼ਿਗਮੰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਮੂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਸੰਬੰਧ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਲੋਕ ਪਖੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਸਨ।

ਹੈਨਰੀ ਜੀਰੌਕਸ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਮੈਕਮੈਸਟਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਟਡੀਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਗਲੋਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ ਚੇਅਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਓਹਾਇਓ, ਮਿਆਮੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਪੈਨ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਅਨੁਵਾਦਕ:ਧਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਨਾ ਵਿਖਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕਾ

ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਵੀ ਪਤਾ ਤੁਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਵੋ ਵਰਨਾ ਖੜ੍ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਕ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਹੀ ਬਦਬੂ ਆਉਣ ਦੀ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀ।' ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਸੁਆਦ ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਹ ਲੋਕ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਜੇ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਮੇ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਜਦੋਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਾਧ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਐਮ.ਡੀ.ਐਚ ਦੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਹੋਰ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੁੰਨੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਰਮ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਸੁਆਦਾਂ ਦੀ ਜੇ ਵੰਨਗੀ ਵੇਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਜੇਜੋਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਰਗੀ ਐ ਐਵਰੈਸਟ ਦੀ ਚੋਟੀ ਚੜ੍ਹਜਾ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ।' ਜਦੋਂਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਗਾ ਨਹਾਉਣ ਵਰਗਾ ਸਮਝਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਤੇ ਚਲਾਕ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਾਉਣੀ ਆਖਦੀ ਐ 'ਅੱਜ ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਪੀੜਾ ਹੁੰਦੀ ਐ'। ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਕੋਇਲ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ 'ਚੋਂ ਉਹਦੇ ਆਂਡੇ ਪੀਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਂਡੇ ਪੀ ਕੇ ਕਾਉਣੀ ਪੀੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਉਥੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦੀ ਐ। ਤੇ ਕੋਇਲ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚੋਗਾ ਚੁਗਾਉਂਦੀ ਨੀਂ ਥੱਕਦੀ, ਉਡਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਐ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਢਿੱਡੋਂ ਜਾਏ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਾਵਾਂ 'ਚ ਕਾਵਾਂ ਰੌਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਭੋਲੀ ਫੇਰ ਸੋਚਦੀ ਐ, 'ਬੀਜੀ ਤਾਂ ਕਣਕ ਸੀ ਕਰੁੰਡ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਉੱਗ ਪਈ?' ਤੇ ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ 'ਮਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਤਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਬੈਰ ਰੱਖਨਾ।' ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਖਰਾ-ਖੋਟਾ ਕਿਥੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀਆਂ:

ਮੰਦਰ 'ਚ ਘੜਿਆਲ ਸੰਖ ਰੋਂਦੇ ਸੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਚਿਮਟਾ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਅਜਲਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਾਡਾ ਏਦਾਂ ਹੀ ਮੁੱਕ ਜਊ ਸਾਰਾ, ਨਾਨਕ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਰਾਮ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਮੁਆਫੀ ਚਾਹਾਂਗੇ ਜੇ ਪਾਟੇ ਕੋਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ-ਸਬੂਤ ਬਟਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬੰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਚੁਕੰਨਾ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇ ਵਾਪਰ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੀ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਉਖੜੇ ਹੋਏ ਤੰਬੂ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਉਸ ਭਲੇ ਮਾਣਸ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੱਸ ਜਾਂ ਟਰੱਕ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਚੂਰਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਤਾਂ ਕੀ 'ਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਵੀ ਨਾ ਗੁਜਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਘੋਟੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਵਰ ਕੱਪੜੇ ਵਾਂਗ ਵੱਡਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਏਨੀਆਂ ਗਹਿਗੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰੋ ਸਥਿਤੀ ਉਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਫ ਮਰੀਜ਼ ਭੈੜੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਫਸ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਰੀਜ ਦਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਖਹਿੜਾ ਨਾ ਛੁੱਟੇ। ਆਪਣੇ ਫੋੜੇ ਨੂੰ ਨਹੁੰਦਰ ਮਾਰ ਕੇ ਛਿੱਲਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਆ ਫਿਰ ਵੀ ਨਸਤਰ ਫੇਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਸਮਾਂ ਗੁਜਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਦ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਹਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਗਏ ਹੋਣ।

ਸੱਚੀ ਤੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀ ਇਨਸਾਨ ਹੱਥੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਘਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੇਕਸੂਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੋ ਦੋ ਵਾਰੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਇਨਸਾਨੀ ਘਾਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਅਡਵਾਇਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮੌਤ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਫਾਇਰਿੰਗ 'ਚ ਜਾ ਵੜੇ ਸਨ ਪਰ ਬਚਨੀ ਦਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਬਚਨੀ ਹੈ ਕੌਣ ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕੀ?

ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੱਚੀ ਛੱਤ ਡਿਗਣ ਕਾਰਨ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦਾ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਧਰਮੀ ਇਨਸਾਨ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਜੁਆਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਦਿੱਤੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਸਾਈਂ ਵੀ ਆਖਦੇ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਖ ਤੇ ਘੜਿਆਲ ਵਜਾਉਂਦਾ ਫਿਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੰਦਿਰ 'ਚ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਨੁਹਾ ਕੇ ਫੁੱਲੀਆਂ ਤੇ ਮਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੈ ਕੇ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਆ ਬੈਠਦਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਿਚ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਦੇਗ, ਕੜਾਹ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਕੂਲੋਂ ਆਉਂਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਵੰਡਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ 'ਚ ਉਹਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਨੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ ਪਰ ਉਹ ਊੜਾ ਊਠ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਤੁਰ ਸਕਿਆ। ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਯਤੀਮ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇਵਾ ਵੀ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਛੜਾ ਕਹਿ ਕੇ ਛੇੜਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਤਫਾਕ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਿਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਗੇੜੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਧਰੋਂ ਇਕ ਅੱਧਖੜ ਜਿਹੀ ਤੀਵੀਂ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਧਰ ਆ ਕੇ ਟਰੱਕ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਮਾਲਕ ਦੇ

ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਆਪ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੀਕਰ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੁਫਾਨ 'ਚ ਭੰਨੇ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਰੱਬ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੋਹਸਿਨਾ ਤੋਂ ਬਚਨੀ ਬਣੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਕ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਬ ਨੇ ਬਚਨੀ ਦੀ ਵੱਖੀ ਕੋਹਣੀ ਮਾਰ ਕੇ ਭੰਨ ਦਿੱਤੀ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਤਾਂ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਲੋਹੜੀ ਵੰਡਣ ਦੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਛੰਨੇ ਨਾਲ ਗਟਾਗਟ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਦਾ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਤੂੜੀ ਆਲੇ ਕੋਠੇ 'ਚ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਵੇਖਿਆ। ਪ੍ਰਦੇਸਣ ਬਚਨੀ ਲਈ ਦਿਨ ਕਟੀ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਨਰਥ ਉਸ ਦਿਨ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਬਚਨੀ ਦਾ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਗੌਤਮ ਕਪਾਲ 'ਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਥਾਏਂ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਜਹਾਨੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮੌਤਾਂ 'ਚ ਇਹ ਦੋ ਜਾਨਾਂ ਅਜਾਈਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਰ ਚਿਹਰਾ ਉਦਾਸ ਸੀ, ਹਰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਹੂਕ ਸੀ ਤੇ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਏਨਾ ਜ਼ੁਲਮ ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਨ ਵੀ ਬੱਦਲਾਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਰੇ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਛਿਪ ਗਏ ਹੋਣ। ਬਚਨੀ ਦੀ ਸੁੰਨੀ ਕੁੱਖ ਤੇ ਤਿੰਨ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੂਰਤ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹਰ ਇਕ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਸੱਲ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਹ ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਹ ਕਾਲਾ ਅਤੀਤ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਦੋ ਜੁੜਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਦੀ ਚੁੱਪ 'ਚ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਪਾਸਿਓਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਵਾਛੜ ਹੋਈ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਗਏ। ਇਸੇ ਹੀ ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ 'ਚ ਬਚਨੋ ਦਾ ਲਾਲ ਗੌਤਮ ਬਚਪਨ 'ਚ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾ-ਵਰੋਲੇ 'ਚ ਗੁਆਚਿਆ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਦੀ ਛਾਤੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਲਣੀ ਹੋਈ।

ਇਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇਗੇ ਕਿ ਦੁਆਬੇ 'ਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਨਕਲੀਆਂ ਤੇ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਜਾਂ ਡਰਾਮੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ। ਲੋਕੀਂ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਵੇਖਣ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਾਡਲੇ ਦਾ ਮਲੂਕ ਚੰਦ, ਸਿੰਬਲ ਮਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਧੂ, ਢਾਹਾਂ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਹਾਸਰਸੀ ਪਾਤਰ ਟਿੱਡੀ ਮੁੱਛੇ ਨੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਈ ਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਫਿਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਘੁੱਗੀ, ਭਜਨਾ ਅਮਲੀ ਤੇ ਬਾਲੇ-ਭੱਲੇ ਤੇ ਅਤਰੋ-ਚਤਰੋ ਨੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਟਿੱਡੀ ਮੁੱਛੇ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮਾ ਰਾਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਅਲਫਾ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਾਸਰਸ ਸੀਰੀਅਲ 'ਤੋਤੀ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲੇ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਰਾਮ ਸਰੋਆ ਦੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ਡਰਾਮਾ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ ਇਵੇਂ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਐਮਾਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਡਰਾਮਾ ਮੰਡਲੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਧੂਨੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਲਜਾਰ ਸੰਧੂ ਤੱਕ ਗੁਆਂਢੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਆ ਗਿਆ। ਲੋਕ-ਰੰਗ ਨਾਲ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਅੱਖੀਂ ਡਰਾਮਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਕਾਨੂੰਗੋ 'ਚ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਪੱਤੇ-ਪੁੱਤੇ ਪੀਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ ਤੇ ਲੀਟਰ ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸ ਘੋਲਿਆ ਤੇ ਅਮਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਬਣਾ ਤਾ ਬੰਬੂ ਕਾਟ। ਇਕ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਤੇ ਦੂਜਾ ਡਰਾਮੇ ਵਾਲੇ। ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕੁਰਸੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੋਠੇ ਬਨੇਰੇ ਸਭ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਡਰਾਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਦੋ ਕੁ ਘੰਟੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਫਿਰ ਅਮਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੰਨ 'ਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਜਾ ਤੂੰ ਪੈੱਗ ਲਾ ਲਈਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਏਥੇ ਇਕ ਅਮਲੀ ਭਰਾ ਆ, ਘੁੱਟ ਸ਼ਰਬਤ ਪੀ ਲਵਾਂਗਾ। ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀ ਹਵੇਲੀ 'ਚ ਅਮਲੀ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਬਤ ਦਾ ਚਸਕਾ ਲਿਆ ਹੀ ਹੋਣੈ ਕਿ ਠਾਹ-ਠਾਹ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਅਮਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ 'ਪਤੰਦਰ ਡਰਾਮੇ 'ਚ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਮਲਿਓ ਅੱਜ ਭਲਾ ਦੀਵਾਲੀ ਐ?'

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੂੰ ਨ੍ਹੀ ਗਿਆ?'

'ਆਦਮਪੁਰ ਵਾਲਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੜਾ ਕੱਬਾ ਮਹੀਨਾ ਨ੍ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੱਡ ਛਲਾ ਕੇ ਆਏ ਨੂੰ। ਉਥੇ ਉਹੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਸਰਦਾਰਾ ਰਾਮ ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਮੁਲਖ ਸਿੰਘ ਹੋਣੇ ਸਾਲੇ। ਫੇਰ ਨਾ ਢਾਹ ਲੈਣ, ਡਰਦਾ ਨ੍ਹੀ ਗਿਆ।'

ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਡਰਾਮੇ 'ਚ ਕੋਈ ਸੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਸ਼ੋਅ ਵੇਖਣ ਲਈ ਭੱਜੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਮਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੋਲੀਆਂ ਚਹੁੰਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਲੱਗੀ ਲੜਾਈ ਵਾਂਗ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੌਤ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਕੱਚੇ ਢਾਰੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਖੂਹੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਜ਼ਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਸਾਕਾ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਰ ਗਏ ਓਏ, ਮਾਰ ਤੇ ਓਏ, ਬਚਾ ਲੋ ਓਏ...ਦੀਆਂ ਚੀਖਾਂ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਦਰਦਨਾਕ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਤੇ ਹਾਸੇ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਡਰਾਮੇ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋ ਪਾਤਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿਲਣਾ ਵੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਦਲਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਹੀ ਪਲਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਬਚ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਲੁਕੇ ਸਨ। ਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਹੂਟਰ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਡਵਾਇਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਾ ਕੇ ਰਫੂਚੱਕਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੋਂਦੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਵਿਰਲਾਪ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛੇੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੱਸਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਾਸ਼! ਮੇਰੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਪੱਤੇ ਨਾ ਪੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸਵੇਰੇ ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਬਚਨੀ ਦਾ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਗੌਤਮ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਜੋ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਨਾਲ ਪਕੌੜੇ ਤੇ ਬਦਾਨਾ ਖੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਚਨੀ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ 'ਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਕ ਗੋਲੀ ਉਹਦੇ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਪਿਆਰਾ ਦਿਤੇ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਮਾਲਾ 'ਚ ਲਟਕਦੇ ਇਕ ਓਂਕਾਰ, ਓਮ ਤੇ 786 ਦੇ ਧਰਮ ਚਿੰਨ ਵੇਖ ਕੇ ਬਚਨੀ ਨੇ ਇਕ ਦੁਹੱਥੜ ਹੋਰ ਮਾਰੀ, 'ਪਾਪੀਓ ਆਹ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮਾਰ'ਤਾ।'

ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ, ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਸ਼ਾਇਦ ਭਰ ਗਏ ਹੋਣ ਪਰ ਬਚਨੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਖਰੀ ਗੱਲ!

ਬੰਦੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਨੇ ਬੜੇ ਦੇਖੇ, ਜਿਉਂਦੇ ਪਏ ਨੇ ਐਵੇਂ ਨਿਹੱਕ ਜਿਹੜੇ।
ਫੁੱਟੀ ਕੌਡੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਨ੍ਹੀਂ, ਘਰੇ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣਦੇ ਨੇ ਲੱਖ ਜਿਹੜੇ।
ਖਰੇ-ਘੋਟੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਫਰਕ ਕੋਈ, ਖਿੱਚੀ ਜਾਣ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਰੱਥ ਜਿਹੜੇ।
ਬੰਦੇ ਧਰਮੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ, ਲਾਉਂਦੇ ਬਿੰਦ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਨੱਥ ਜਿਹੜੇ।
ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਏ ਤਾਹੀਓਂ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ, ਛੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੁੰਦੇ ਉਲੱਥ ਜਿਹੜੇ।
ਤੇ ਲੱਖ ਲਾਹਣਤਾਂ ਯਾਰ ਕਮੀਨਿਆਂ ਦੇ, ਵਹੁਟੀ ਯਾਰ ਦੀ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਅੱਖ ਜਿਹੜੇ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ

> **ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰ ਸਿੱਖ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰ ਹੋਈ ਫੌਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਗੱਲ ਏਨੀ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਮਾਰ-ਮਰਾਈ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਨਾਸ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।**

ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਨਾਨਕ-ਗੋਬਿੰਦ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ 'ਮਨ ਨੀਵਾਂ, ਮਤਿ ਉਚੀ' ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਤਿ ਨੀਵੀਂ ਅਤੇ ਮਨ ਉਚੇ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਲੋਕ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਬੱਝ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ। ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਲੋੜ (ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਤੇ ਚੌਧਰ) ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਸੁਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ 'ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ' ਅਤੇ ਧੜੇ ਦੀ ਸੁਰ ਅਲਾਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਭਾਵ ਬਾਬੇ ਆਦਿ 'ਪਰਮਾਤਮਾ' ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਗਭਗ ਇਕੋ (ਨਿੱਜੀ) ਨੇ। ਨਹਿਰੂ, ਇੰਦਰਾ, ਸੋਨੀਆ-ਰਾਹੁਲ, ਬਾਦਲ-ਸੁਖਬੀਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ-ਹਰਸਿਮਰਤ, ਲਾਲੂ-ਰਾਬੜੀ ਦੇਵੀ, ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ, ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ, ਚੌਟਾਲਾ ਆਦਿ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਨੇਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਬਾਬੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜਵਾਦ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਮੰਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਨੀ ਇਕ ਨਖਿੱਧ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜੋਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਇਕ ਰੱਬ ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤਾਈਂ ਪਸਰ ਗਿਆ। ਲੋੜ ਹੈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੋਝੀ ਅਧੀਨ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ। ਹਉਮੈ ਤੇ ਲਾਲਚ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਕਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਪਰਮਾਤਮਾ' ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ (ਬਾਬਿਆਂ ਆਦਿ) ਨੇ ਇਕ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਮਿਥ ਕੇ ਇਕ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਪਜ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਉਪਜ ਇਕ ਧਮਾਕੇ ਜਾਂ ਇਕ ਵਾਕ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਉਪਜ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਉਪਜ ਹੋਈ ਕਿੰਦਾਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੱਸਣੀ ਜਾਂ ਸਮਝਾਉਣੀ ਸੌਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਟੇਢਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਜਿਹੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗਧੀਗੇੜ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਆਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਕੋਈ 'ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ' ਕਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਗਦਾਦ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ ਬਾਝੋਂ ਦੋਨੋਂ ਰੋਈ ਕਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਟਰੂੰ' ਆਖ ਕੇ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸੇਧ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਜੋਕੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਤਿ ਉਚੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮਨ?

21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ-ਖਾਸ ਕਰ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ "ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।" ਜਾਪਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਨਤੀ ਨੇ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਆਪਣੇ ਘਰ-ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵਲ ਉਲਰੇ ਪਏ ਨੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ, ਨਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤੇ, ਬੋਲੀਆਂ, ਧਰਮਾਂ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਕਿਰਤ ਆਦਿ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜਿਆਂ ਪਾਸ ਮਾਇਆ ਸਾਂਭਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਬਗਾਵਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ (ਅਜੋਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੋਂ ਦੇ 100 ਵਿਚੋਂ 70 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 20 ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਲਈ ਹਨ)। ਲਗਭਗ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਜੇਹਾਦੀ' ਤੇ 'ਮਾਓਵਾਦੀ' ਆਪਣੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਏ ਦਿਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤਵ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਬੁਸ਼ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਵਲੋਂ ਚੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਾਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖੋਂ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਘਾਓ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ ਵਿਚ "ਆਮ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ" ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਬੁਸ਼-ਬਲੇਅਰ ਜੋੜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੜਤਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਥੇ ਯੂਰਪੀ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜਣੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਾਜਬ ਸਨ? ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਉਪਰ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਫੌਜ ਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵਜ਼ੀਰ ਮੰਡਲੀ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮੋਹਰ ਲੁਆਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪੜਤਾਲਣਯੋਗ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਣਗੀਆਂ? ਅਤੇ ਕੀ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਮਸਾਨ ਦੇ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ? ਕੀ ਅਮਰੀਕੀ ਉਥੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋਇਆ? ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਵੇਂਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਸਤਾਈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 44 ਦੇਸ਼ਾਂ (ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ) ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇਰਾਕ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖਿਲਾਫ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜੰਗ ਪ੍ਰਤੀ ਅਮਰੀਕਨ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤਾਈਂ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਫੜਿਆ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਫੌਜੀ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਪੈਂਤੜਾ ਇਹ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਚੰਗੇ ਤਾਲਿਬਾਨ" ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨੇ ਹਨ ਅਤੇ "ਮਾੜੇ ਤਾਲਿਬਾਨ" ਅਤੇ "ਅਲਕਾਇਦਾ" ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਆਖਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ। ਚਾਣਕਯਾ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ "ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਰਾਖੀ" ਲਈ ਆਏ ਹਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਇਕ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁੱਲਾਂ ਉਮਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਛੇੜੀ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਸਤਿਕਾਰ" ਨਾਲ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਆਮ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੀ ਇਹ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਧੜਕਣ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹਾਰ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦਖਲ ਨੀਵੀਂ ਮਤਿ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੋਣ, ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਵਲੋਂ ਕਹੀ ਗਈ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਚੋੜ ਦਿਆਂਗੇ" ਭਾਵ ਜੰਗ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਜੰਗ ਵਿਰੁਧ ਬੋਲੇ। 27 ਫਰਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨਗੇ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਰੁਧ ਬੋਲਣਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਗਦਾਦ ਯਾਤਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 28 ਫਰਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਭਾਵ ਮੱਕੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਥੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮਤਿ ਉਚੀ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਗੇ।

ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੇ ਬੜੇ ਦਮਗਜੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕੇਂਦਰੀ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵਾਂਗੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ 'ਚੰਗੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ' ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜਾ ਅਤੇ "ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ" ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ ਕਾਰਨ ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮਰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਖੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵਲੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਵੱਡਾ ਯੁੱਧ ਛੇੜਨ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਕਾਰਨ ਚਿੰਦਬਰਮ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਚਿੰਦਬਰਮ ਦੇ ਇਸ ਫਾਸ਼ੀ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀਆਂ ਹਾਮੀ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ 72 ਦਿਨਾ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰ ਸਿੱਖ ਬੱਚਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰ ਹੋਈ ਫੌਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਬਾਦਲ, ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਗੱਲ ਏਨੀ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਮਾਰ-ਮਰਾਈ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਨਾਸ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਜੋ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਲੁੱਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਣਖਾਂ ਰੋਲੀਆਂ ਉਹ ਪੱਗੜੀਆਂ, ਦਾਹੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿਖਰ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਦਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਏਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ? ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ "ਮੁਸਾਦ" ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾਏਗੀ?

"ਮੁਸਾਦ" ਨੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਤ੍ਰਬਕ ਗਏ ਹਨ।

ਜਾਪਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਵਰਗਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਔਲਖ ਭਿੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤਖਤੂਪੁਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਥੀ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਇਹ ਵੀ "ਮੁਸਾਦ" ਵਲੋਂ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੇਧਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਪੈਂਤੜੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

1971 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦੋ ਪੱਖ ਸਨ। ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਆਰਥਕ ਲੁੱਟ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰ ਥੱਲ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਆਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਗੋਲਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸਾਧਨ। ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਅੱਗੇ ਰੋੜਾ ਬਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਨਕਸਲੀ ਜੁਆਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਮੋਗਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਮਰਵਾਏ। ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਛੰਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਏਹੋ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇੰਦਰਾ-ਰਾਜੀਵ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਵਰਤਾਇਆ ਜਿਸ ਉਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਪਰਦੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਚੌਧਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸੇਧ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਬੱਝਦੀ ਕਿ ਇਥੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮਤਿ ਉਚੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਅਣਖੀ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਆਖਰੀ 40 ਮਿੰਟ

ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਣਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ 2010 ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਯਾਰ। ਐਵੇਂ ਜਿਹੇ ਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਐ।'...ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ..'ਪਹਿਲਾਂ ਐਂ ਦੱਸ ਚਾਹ ਪੀਣੀ ਐਂ ਕਿ ਰੋਟੀ ਖਾਈਏ?' ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ..'ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਨੇ ਆਂ ਯਾਰ, ਚਾਹ ਪਿੱਛੋਂ ਪੀਆਂਗੇ..।'

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਰਨਾਲੇ ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਅਣਖੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਿੱਥੇ ਓ ਬਾਬਿਓ?'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਨੰਬਰ 'ਸੇਵ' ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਗੜ੍ਹਕੇ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਓ ਬੱਲੇ, ਘਰ ਈ ਆਂ, ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ?'

'ਥੋਡੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਆਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਦੱਸਿਆ।

'ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜੀਂ। ਵਿਹਲਾ ਈ ਆਂ ਮੈਂ' ਅਣਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

'ਸਿਹਤ ਕਿਵੇਂ ਐ?' ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਆਹ ਤੇਰੇ ਆਂਗੂ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਕੁਸ਼ ਦੁੱਖਦਾ ਹੋਊ, ਊਂ ਤਾਂ ਜਵਾਂ ਟੱਲ ਅਰਗੇ ਐਂ..' ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੜਕਵਾਂ ਹਾਸਾ ਸੁਣਿਆ। ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਆਖਰੀ ਹਾਸਾ ਸੁਣ ਰਿਹਾਂ।

ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਅਣਖੀ ਕੋਲ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਵੱਟਦਾਰ ਪਗੜੀ ਵਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

'ਆਹ ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਤੇ ਧੀਰ ਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ।' ਉਸ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰ ਗਏ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਣਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ 2010 ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਯਾਰ। ਐਵੇਂ ਜਿਹੇ ਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਐ।'...ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ..'ਪਹਿਲਾਂ ਐਂ ਦੱਸ ਚਾਹ ਪੀਣੀ ਐਂ ਕਿ ਰੋਟੀ ਖਾਈਏ?' ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ..'ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਨੇ ਆਂ ਯਾਰ, ਚਾਹ ਪਿੱਛੋਂ ਪੀਆਂਗੇ..।'

ਅੰਦਰ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਹਿ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਣਖੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਹੁਣ ਕੀ ਲਿਖਦੈਂ ਫਿਰ?'

'ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ 'ਤੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾਂ। ਪਰ ਅਣਖੀ ਸਾਹਬ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਲਾ ਪੰਗਾ ਔਖਾ ਬੜੈ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

'ਕਈ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਐਵੇਂ ਈ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਐ ਅਣਖੀ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਲਿਖਣੋਂ ਈ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ। ਆਪ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਕੱਤਰਦੇ ਨਹੀਂ। ਬਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਆਂ, ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਐ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਛਾਪਦੇ ਐ, ਬਈ ਥੋਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਲਿਖ ਲੌ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸਦੈਂ। ਇਕ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕ ਹੈ ਨੀ। ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਸੀ-ਏਹੀ ਬੋਲੀ ਗਏ, ਬਈ ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮਰ ਗਿਆ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਟੀ ਵੀ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ। 'ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਬੋਲਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ, ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਕਦੀਆਂ। ਪਾਠਕ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਐ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਐ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹ ਲੇਖਕ ਐ, ਜਿਹੜੇ ਪੱਲਿਓਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਕਦੀਆਂ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਤੇ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ। ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ। ਇਕ ਨਾਵਲ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪਦੇ ਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਵੋ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਲਦੇਵ ਪਾਠਕ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਐ...ਅਣਖੀ ਅਗਲਾ ਨਾਵਲ ਕਦੋਂ ਛਾਪੂ।'

'ਹੁਣ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ?' ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਇਕ ਤਾਂ 'ਹੱਡੀਂ ਬੈਠੇ ਪਿੰਡ' ਛਪਣ ਆਲੀ ਐ। ਨਾਵਲ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਬੈਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕ ਗੀਤ ਆਲੇ ਤਾਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਆ ਛੇਤੀ ਭੇਜ। ਹੁਣ ਥੱਕ ਜਾਈਦਾ ਐ।' ਉਸ ਨੇ ਮੰਡਾਸੇ ਵਾਂਗ ਵਲੇਟੀ ਭਾਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਰੁਖ ਸਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੂੰ ਸੱਚ 'ਆਹਣ' ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ?'

'ਹਾਂ..' ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

'ਸੱਚ ਦੱਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ?'

'ਬੱਸ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ ਹੁੰਦੈ ਐ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਐ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇ ਐ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲਿਖੂਗਾ-ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਉਗਾ ਈ।'

'ਐਨਾ ਕਹਿ, ਖਰੀ ਗੱਲ ਕਰ। ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਾੜਾ।'

'ਕਥਾ ਰਸ ਨ੍ਹੀਂ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਦਾ ਬੰਦਾ ਛੇਤੀ ਅੱਕ ਜਾਂਦੈ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

'ਮੈਥੋਂ ਤਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਯਾਰ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਚੇ ਈ ਛੱਡ 'ਤਾ। ਘੋੜੇ ਬਾਹਲੇ ਦੌੜਦੇ ਐ ਗਲੀਆਂ 'ਚ। ਦੌੜੀ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਸਿਰ 'ਚ ਵੀ ਦੌੜੀ ਗਏ।' ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਇਕਦਮ ਰੁਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਬੋਲ-ਬੂਲ ਲੈਂਦੈ?'

'ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਬੋਲਣਾ ਪੈਂਦੈ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ।

'ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਯਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਊ..ਪਰ ਮੂਹਰੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜਿਹਾ ਨ੍ਹੀਂ ਭਰਦਾ ਚੱਜ ਨਾਲ।' ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਪਰ ਗਿਲਾ ਸੀ।

'ਉਹ ਸਾਡਾ ਸੈਲੀਬਰੇਟੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਐ ਅਣਖੀ।'

'ਸੈਲੀਬਰੇਟੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ ਬਈ? ਚੱਲ ਐਂ ਦੱਸ, ਆ ਨੂਰ ਹੁਰੀਂ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਐ?' ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਅਗੜ-ਦੁਗੜੇ ਖਿਆਲ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

'ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੁਣ ਕਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਐ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਹੈ।'

'ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਭੀੜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਜਿੱਥੇ ਬੈਠਦੇ, ਉਥੇ ਡੇਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦੈ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਯਾਰ। ਲੇਖਕ ਐਵੇਂ ਪੂਛਾਂ ਹਿਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਐ ਮਗਰ-ਮਗਰ।'

'ਅਣਖੀ ਸਾਹਬ ਉਹ ਵੱਡੇ ਮੱਠਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਨੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾ, ਸਗੋਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨੇ। ਫਿਰ ਲੇਖਕ ਕੀ ਕਰਨ?'

'ਬਲਦੇਵ ਯਾਰ, ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਤਾਂ ਅਣਖ ਰੱਖੇ ਬੰਦਾ..।' ਉਸਨੂੰ ਫਿਰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ 'ਤੈਨੂੰ ਆਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ?'

'ਮੇਰੀ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਜਗੀਰ-ਅਣਖ ਬਚੀ ਹੋਈ ਐ, ਜਦੋਂ ਮਰ'ਗੀ ਉਦੋਂ ਮਿਲ ਜੂ।'

'ਤੂੰ ਵੀ ਗਾਈਡਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਜਾ, ਮਿਲ ਜੂ।' ਉਹ ਫੇਰ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਨਿਰਛੱਲ ਹਾਸਾ, ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ..'ਤੂੰ ਬਾਹਲਾ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜੀਂ।' ਦੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਛਾਪਦੇ ਐ। ਪਾਠਕ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜਦੇ ਐ। ਐਮ ਏ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸਾਂ 'ਚ ਨਾਵਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਟੂਡੈਂਟ ਐਮ. ਫਿਲਾਂ, ਪੀ ਐਚ ਡੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਤੇਰਾ 'ਅੰਨਦਾਤਾ' ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਛਾਪ 'ਤਾ। ਮੇਰਾ 'ਪਰਤਾਪੀ' ਵੀ ਛਪਣਾ ਐ। ਗਿਆਨ ਪੀਠ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ 'ਅੰਨਦਾਤਾ' ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਛਾਪ 'ਤਾ।...ਤੂੰ ਦੱਸ ਇਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੇ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੀਹਦਾ ਐਨਾ ਕੰਮ ਐ। ਫੇਰ ਜੀਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਥੱਬਾ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਮਿਲਿਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੂਈ 'ਚ ਈ ਫੇਰ ਤੁੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਐ।'

ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਣਖੀ ਦੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਬਣ ਗਈ।'

'ਖਾਨੇ ਆਂ। ਪਾ ਦੇ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਨਾ...'

ਉਹ ਮੁੜ ਗਈ।

'ਆਪਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈ ਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਕਾਹਤੋਂ ਧੋਈ ਜਾਨੇ ਐਂ। ਤੂੰ ਦੱਸ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ?'

'ਅਜੇ ਤਾਂ ਖਾਸਾ ਪਿਐ'

'ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਫੇ ਦਾ ਐ?'

'ਪੰਜ-ਛੇ ਸੌ ਸਫੇ ਦਾ ਬਣ ਜਾਣੈ।'

'ਫੇਰ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਨਾਵਲ ਐ।' ਅਣਖੀ ਬੋਲਿਆ।

'ਆਪਣੇ ਆਪ ਈ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਜੇ ਨਾਲ ਮੁਗਲ ਪੀਰੀਅਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨ੍ਹੀਂ ਬਣਦੀ।' ਆਖ ਕੇ ਮੈਂ ਘੜੀ ਦੇਖੀ।

ਅਣਖੀ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, 'ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਫੜ ਲਿਆਵਾਂ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਹੋਊ'

ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠਿਆਂ ਦੇ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਟੀ ਜਿਹੀ ਮੱਲ੍ਹਮ ਜਾਂ ਪਾਊਡਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਿਆ, 'ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ?'

'ਨਹੁੰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ। ਜੁੱਤੀ ਨ੍ਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਹੁਣ ਲੋਕਲ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।'

ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਆਇਆ ਨ੍ਹੀਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਐ ਹੁਣ ਤਾਂ।'

'ਆਇਆ ਹੋਇਐ, ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਣ-ਮੁਲਣ ਬਗ ਗਿਆ ਕਿਤੇ ਮਿੱਤਰ-ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ।'

'ਮੈਂ ਚੱਲਾਂ ਫਿਰ।' ਉਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

'ਚਾਹ ਪੀਈਏ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਪੀਤੀ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ?'

'ਨਾ, ਨਾ ਬੱਸ 'ਚ ਤੰਗ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ।'

'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਈ ਆਉਂਦਾ ਅੱਡੇ 'ਤੇ'

'ਕਾਹਨੂੰ ਮੈਂ ਇੱਥੋਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਫੜ ਲੈਣਾ..।'

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲਈ ਅਣਖੀ ਬੋਲਿਆ, 'ਆਇਆ ਕਰ ਯਾਰ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੈ ਕੀ?'

ਉਦੋਂ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਣਖੀ ਦੀਆਂ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਐਤਵਾਰ ਰਾਤ ਦੇ ਪੌਣੇ ਕੁ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ। ਅਣਖੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ 'ਅੰਕਲ ਮੈਂ ਮੁਬਾਰਕ ਬੋਲਦਾਂ, ਅਣਖੀ ਦਾ ਪੋਤਰਾ, ਅਣਖੀ ਜੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗੇ।'

'ਮੈਂ ਪਰਸੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਗਿਐਂ?'

'ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰਾਤ ਨੂੰ।' ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ, 'ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨੈ।'

ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਾਤ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਿਵੇਂ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ। ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਲੇਟੀ ਵੱਡੀ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਅਣਖੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ । ਹੱਥ 'ਚ ਹੱਥ ਫੜੀ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਆਇਆ ਕਰ ਯਾਰ, ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੈ ਕੀ?'

ਜਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸਾਲ 1940 ਦੇ 13 ਮਾਰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਡਨ ਦੇ ਵੈਸਟ ਮਿਨਸਟਰ ਦੇ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ' ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਅਫਸਰ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਓਵਰਕੋਟ ਪਾਈ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਫੜੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਖੜਾ ਸੀ। ਡੇਢ ਕੁ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਇਲ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਊਨ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਦੀਆਂ ਛੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਮੈਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹੌਲੀ ਚੱਲਿਆ, ਕੀ ਕਰਦਾ ਉਥੇ ਔਰਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ।'' ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੈਸ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, ਵੈਸੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਕਾਲਾ ਧੱਬਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਧੋਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਥਾਣੇਦਾਰ ਹੋਰਵੈਲ ਨੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਿਹਾ, ''ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।''

ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜਦਿਆਂ ਪੁਛਿਆ, ''ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕਿ ਤੂੰ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ?'' ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, ''ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਸਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵਤਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਕੁਚਲਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ 21 ਸਾਲ ਮੈਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤੜਫਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਖਾਤਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਵਧ ਸਨਮਾਨ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?''

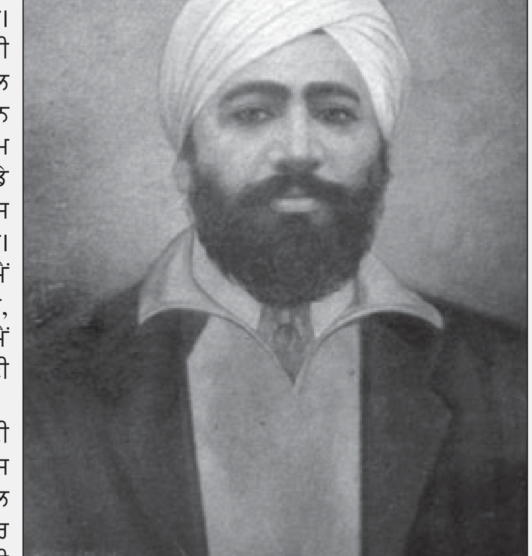

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ

ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ 9 ਵਜੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਰਮਨ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਵਾਲੀ ਖਬਰ 9 ਵਜ ਕੇ 15 ਮਿੰਟ ਤੇ ਦਿੱਤੀ। ਜਰਮਨ ਰੇਡੀਓ ਅਨਾਊਂਸਰ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ, ''ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।''

ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ 13 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਏਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਿੰਨੀ ਕਿ 13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ 'ਚ ਕੀਤੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੂਜਾ ਸੰਸਾਰ ਮਹਾਂਯੁੱਧ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਖਬਰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਹੀ। ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੰਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ''ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਵਿਰੋਧ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੁਆਰਾ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਉੱਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ ਜਦੋਂ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਕੇ 2000 ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਗਵਰਨਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਇਕ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਉੱਚਿਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।''

13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਭਰਪੂਰ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਖਾਈ ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ 7 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1947 ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਬੇਸ਼ਕ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 31 ਜੁਲਾਈ 1940 ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ

ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪੂਰਬੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਹਿਮਾਲੀਆ ਪੱਟੀ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਅਸਾਮ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਸਿੱਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਟੇਟ। ਵਲ-ਵਲੇਵੇਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਕਲ-ਕਲ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦੀਆਂ ਪਰਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੀਆਂ-ਭਰੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ, ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਚਾਹ ਦੇ ਖੇਤ, ਖਹਿ-ਖਹਿ ਲੰਘਦੀਆਂ ਬਦਲੋਟੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਹੁਸਨ ਹੈ। ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮੁਸਲਸਲ ਘਰਾਂ, ਦੁਕਾਨਾਂ, ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੀਆਂ ਨਾਂ-ਪੱਟੀਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੱਥ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਰਹੀਆਂ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮਰਕਜ਼ੀ ਖਿੱਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵਧ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਵਾਕਿਆ ਇਹ ਖਿੱਤਾ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਭੂਟਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੀਨ ਨਾਲ। ਇਸ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੇਪਾਲੀ-ਭੂਟਾਨੀ-ਚੀਨੀ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ-ਸੂਰਤਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗੋਲੀਅਨ ਨਸਲ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਮੇਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਹੀ ਉਹ ਸੀ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਾਦੂ ਜੋ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੰਗਾਲੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵੀ ਹਰ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ, ਦਫਤਰਾਂ, ਦੁਕਾਨਾਂ, ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ, ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਏਅਰਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਸਟਾਲਾਂ 'ਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੈ। ਹਾਕਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੰਗਾਲੀ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਥੱਬੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਇਕ ਮੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਿਆਫੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉੜੀਸਾ, ਝਾਰਖੰਡ, ਬਿਹਾਰ, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ, ਅਸਾਮ ਤੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦਾ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਇਲਾਕਾ, ਸਾਰਾ ਬੰਗਾਲ ਦੇਸ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਰਾਜ ਬੰਗਾਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ 23 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੰਗਾਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਇਹ ਬੋਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਇਕ ਖਿਆਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲਰਜ਼ਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਜਜ਼ਬਾ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਐਨਾ ਕਰੀਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ, ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ, ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬੋਰਡ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਬੰਗਾਲੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਪਰਸਪਰ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਇਹ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੋਲੀ ਦਾ ਠੁਮਣਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭਾਲਦੇ?

ਜਦ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਕ ਜਗਿਆਸਾ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਯੂਨੈਸਕੋ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ ਐਲਾਨਣਾ ਪਿਆ। ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋ ਮੁਲਕ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕੀ ਮਾਰਚ ਅਠਤਾਲੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੂਬਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਸੇ, ਜਿੱਥੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੰਗਾਲੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਗਵਾਰ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਲੋਕ-ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜ ਲਈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ, ਵਕੀਲ, ਜੱਜ, ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਲਈ। 11 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਤਕੜਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਦਰੋਹੀ ਰੁਖ ਦੇ ਦੂਰਦਰਸੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਮੁਦੀਨ ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਸੇ ਮਹੀਨੇ ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਰਦੂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲੀ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕਿਹਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਟੋਕਾ-ਟਾਕੀ ਕੀਤੀ।

ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਵਿਰੋਧਾਂ, ਹੜਤਾਲਾਂ, ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਬੌਖਲਾਹਟ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਮਲੇ ਫੈਲੇ ਨੂੰ ਸਖਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣੇ ਵੀ ਸੁਭਾਵਕ ਸਨ। 27 ਜਨਵਰੀ 1952 ਨੂੰ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਜੇ ਅਰਬੀ-ਫਾਰਸੀ ਰਸਮੁਲਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਬੰਗਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਨਰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਵੱਡੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 21 ਫਰਵਰੀ 1952 ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਜੀਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ।

ਬੌਖਲਾਇਆ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ 20 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਦਫਾ 144 ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਫਾਵਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣੋਂ ਸਾਫ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਤਵ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਤਕੜੇ ਹਜੂਮ ਨੇ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦਫਾ 144 ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ ਸਨ। ਲੋਕ ਰੋਹ ਦਾ ਸਿਖ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੂਰਜ ਉਪਰ ਉਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਓਸੇ ਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦੀ ਬੌਖ਼ਲਾਹਟ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਖੀਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਬੁਲ ਬਰਕਤ, ਅਬਦੁਲ ਜੱਬਾਰ ਤੇ ਰਫੀਕ-ਉ-ਦੀਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ ਤੇ ਸਫੀਰ ਰਹਿਮਾਨ ਜੋ ਕਿ ਢਾਕਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੀ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਸਣੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਸਮੂਹਕ ਜਨਾਜ਼ਾ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਭੜਕੇ ਸਮਰਥਕ ਭੰਨ-ਤੋੜ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜਨਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਖੀਰ 29 ਫਰਵਰੀ 1956 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬੰਗਾਲੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦਾ ਦਮਨ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਅਖੀਰ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਬਣਿਆ। 1972 ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਗਾਲੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਕਾਇਮੀ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਯੂਨੈਸਕੋ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਏ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਿ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਵੀ 21 ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਅਖੀਰ ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ/ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ 21 ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਗੌਰਵ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਭ ਵਡਿਆਏ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲਾ ਪੰਜਾਬ ਭੁਗੋਲਿਕ ਤੇ ਅਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਖ਼ਲ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਕਤ ਐਲਾਨਨਾਮੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਲਾਬੀ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਗੰਵਾਰਾਂ-ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗਰਦਾਨਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀ ਯਤੀਮ ਹਨ।

ਏਧਰ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫੈਲਾਇਆ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਆਖਣ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੰਤ ਲੰਮੇ ਵਿਦਰੋਹ ਮਗਰੋਂ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨਵਗਠਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਲੰਗੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੰਗੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣੀ, ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਬੋਰਡ, ਅਕੈਡਮੀਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਬਦਲੀ-ਬਦਲੀ ਜਾਪੀ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਹ ਦਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਲ ਤਵੱਜੋ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਘਟਦੀ ਗਈ ਹੈ।

11 ਨਵੰਬਰ 1966 ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸਾਰ ਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਪੌੜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਆਸਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਵੀ ਗਵਾਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਐਕਟ 1968 ਵਿਚ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਦੇਣ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅਫਸਰ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤ-ਪੜ੍ਹਤ ਦਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੁਕਣ, ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਥਾਣਿਆਂ, ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਰਗ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੰਮਕਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਪਰਲੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਕਦੇ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਾਬੀ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਚਿਰਕਾਲੀ ਖੁੰਦਕਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ-ਧਰਮ ਦਾ, ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗੁਪਤ ਤੀਰ ਵੀ ਚਲਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਇਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਾਬੀ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਧੀਵਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢਣਾ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਿਰਫ ਨਾਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਘਰਾਂ, ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੋ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਘੁੰਮਦਿਆਂ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਿਆਂ, ਆਉਂਦਿਆਂ-ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਟੋਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਬੋਰਡ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਕਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਦੁਕਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਵਿਕਣ ਗਿਣਤੀ ਦੂਜੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਲਾਗੋਂ ਲੰਘਦੇ ਬੰਦੇ ਕਿਹੜੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਬੁੱਕ ਸਟਾਲ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਰਸਾਲੇ ਪਏ ਹਨ?

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਗੇੜੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ:

ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦ
ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਕ ਵਾਕ

ਫਿਰ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਖੌਰੂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ;

'ਪੰਜਾਬੀ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰ ਜਾਏਗੀ।''

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਕਰੀਬੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ, ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣੇ ਇਕ ਕਾਲਜ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਘਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਧੀ-ਰੁੱਧੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਕੱਥ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਪਵਾਉਂਦੇ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਾਂ-ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ। ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਤੌਹੀਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਅਨਾਥ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੇ-ਜ਼ੁਬਾਨੇ ਹਨ।

ਬਹਾਦਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮ, ਏਡੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਵਾਰਸ ਆਬਾਦੀ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਲੋਕਾਈ ਅਸਲੋਂ ਹੀਣੀ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ, ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਪਿੱਛਲੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੇ ਫਖ਼ਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਹੈ?' ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲੀ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ਬਦ, ਵਾਕ-ਵਾਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪੰਜਾਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੀਹਾਂ-ਚਾਲ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਚਿੰਤਾ? ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ-ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਗਿਰਵਾਨ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਰ ਕੱਢ ਬੋਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੜ ਰੁਤਬਾ ਪਾ ਜਾਏ? ਕੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਅਣਹੋਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲੀਆਂ, ਮਦਰਾਸੀਆਂ, ਤਾਮਿਲਾਂ, ਤੈਲਗੂਆਂ, ਕੰਨੜਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਮਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋ ਜਾਣ? ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਵਾ ਵਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਰਾ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ ਬਦਲ ਜਾਏ? ਮਾਹੌਲ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਅੱਡੀਆਂ ਰਗੜਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਆ ਜਾਏ?

ਬਹਾਦਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮ, ਏਡੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਵਾਰਸ ਆਬਾਦੀ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਲੋਕਾਈ ਅਸਲੋਂ ਹੀਣੀ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ, ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਪਿੱਛਲੱਗ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੇ ਫਖ਼ਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਹੈ?' ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲੀ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ਬਦ, ਵਾਕ-ਵਾਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪੰਜਾਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੀਹਾਂ-ਚਾਲ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਚਿੰਤਾ? ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ-ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਗਿਰਵਾਨ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਰ ਕੱਢ ਬੋਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੜ ਰੁਤਬਾ ਪਾ ਜਾਏ?

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਬੈਠੇ ਨੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ

ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦੀ ਵੀ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਿੜਨਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਛਾਪ ਛੱਡਣਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸਾਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਦਿਆ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਮੇਚ ਦੀ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਚੇਤਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਏਧਰ ਓਧਰ ਟੁੱਟੇ-ਭੱਜੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਗਤੀ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਹੋਏ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਹਾਸੋਹੀਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਹੁਣ ਤਕ ਰਚੇ ਗਏ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁੱਢਲਾ ਉਦਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਾਟਾਂ-ਬੌਧਿਕ, ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਨਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਸੰਸਥਾਨਕ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਅਦਾਰੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਐਨ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨੀ, ਨਿਯਮਬੱਧ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਕੋਈ ਮੌਜ-ਮੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਵੱਡੀ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਨਿਕਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਇਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਏ। ਇਕ ਐਡੀਸ਼ਨ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਜੂਝ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਪਲਬੱਧ ਹੈ। ਕੰਮ ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੰਪੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਰੜ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਉਤੇ ਐਨੇ ਵਿੱਤੀ, ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਸੋਮੇ ਖਰਚ ਹੋਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਏਨਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਇਕ ਐਡੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਕੰਗਾਲ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੌਧਿਕ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬਹੁਭਾਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਂਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਰਾ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗਠਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ?

ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ, ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ। ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸਿਵਾਇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਲੋੜ ਵਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਿਰਫ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਨਾਵਲ ਜਾਂ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਨਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਹ ਦਿਲਪ੍ਰਚਾਵੇ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਹੀ ਅਸਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਨਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਵਧੀਆ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਲ ਡਿਊਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਚੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੌਇਨਬੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਖੇਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ।

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਲੂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ, ਮੌਲਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਂਮਾਤਰ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜੇ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ, ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ, ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਂਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਦੱਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੂਪ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਮੱਧਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਘੁਸਪੈਠ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਬੌਧਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸੋਮੇ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ?

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇਸੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਨਿਮਨ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਖਾਸ ਜਮਾਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਉਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇੰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਆਰੀ ਢੰਗ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸੀ ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਿਸਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਾਏਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਿਰੜ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਨਿਰੀਖਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅਨੁਵਾਦ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਕ ਕਿਰਤ ਦੇ ਕਈ-ਕਈ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਿਰਤਾਂ ਦੇ ਕਈ-ਕਈ ਅਨੁਵਾਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਫਾਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਟਿਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬੌਧਿਕ, ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨਕ ਸੋਮੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟਾਂਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੋਧੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ-ਪੱਖੀ ਢਾਂਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੋਧੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਖੀ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰਗੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਣ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਕੌਮੀ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸਾਧਨ ਬਿਜਲਈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਦੱਈਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਬੌਧਿਕ, ਭਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਹ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਟੁੱਟੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗੌਰਵਮਈ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ?

ਜੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸਰਮਾਇਆ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਲ ਵਧੇਗੀ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਰਾਮ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਉਤੇ ਭਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਲਗਾਤਾਰ ਸੁੰਗੜ ਰਿਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ

ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਭੂਗੋਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 'ਗੈਰ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕੌਮ' ਦੇ ਲਕਬ ਨਾਲ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲਕਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲਿਪੀ ਨੇ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਲਿਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਵਾਹਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭੂਗੋਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣੀ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੀ, ਉੱਥੇ ਇਸਦਾ ਭਾਸ਼ਕ ਦਾਇਰਾ ਵੀ ਸੁੰਗੜਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਧਰਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਨੇਰਗਰਦੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਧਰਮ ਨੇ ਬਣਾਈ, ਉਹ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਘਾਟ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਰੜਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 1947 ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ-ਪੰਜਾਬ ਵੱਡਾ ਸੂਬਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਰਦੂ ਠੋਸਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚੋਂ 'ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼' ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ। ਇਹ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਯੂ ਐਨ ਓ ਨੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਦਾਂ-ਵਿਵਾਦਾਂ, ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂਆਂ, ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਹਸਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦੇ, ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਦਫਤਰੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਹਿਸੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਬਾਰੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਉਪਜ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਡੇ ਉੱਗਦੇ ਰਹੇ। ਖਾਲਸਈ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਹ ਕੰਡੇ ਨਾ ਚੁਗ ਸਕਿਆ।

ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਰਦੂ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਰਕਾ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਗਸਣ-ਫੈਲਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। 1967 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਏਨੀ ਸੰਗੀਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦੇ ਬੱਦਲ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਤੇ ਲਿਪੀ ਦਾ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨੇਸਤੋਨਾਬੂਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ/ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਤੇ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਲਿਪੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਵਾਂਗ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਤੇ ਸੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਗ਼ਲ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਪਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 1960 ਤੱਕ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਦਾ 'ਫੀਡਰ' ਇਸਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਕੁਲੀਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬ੍ਰਿਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਲ ਰੁਝਾਨ ਇਸੇ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪ੍ਰਸਤ ਵਿਦਵਾਨ ਫਿਰ ਰੋਮਨ ਲਿਪੀ ਦੇ ਫੀਡਰ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ 'ਲੋਕ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿਣ ਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਤੇ ਅਡੋਲ ਰਹੇ।

1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰ ਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਸੰਚਾਰ-ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਰੋਮਨ ਲਿਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਢੀ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੰਚਾਰ-ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ-ਪਾਦਰੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਮਨ ਲਿਪੀ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਪਾਪੂਲਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਜਿੰਨੀ ਬਿਜਲਈ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ) ਮੀਡੀਆ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈਟ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ, ਮੋਬਾਇਲ, ਈ-ਮੇਲ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰਿਤ ਪਾਠ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲਿਪੀ ਰੋਮਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਜ ਲਿਪੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਰੋਮਨ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਖੁਦ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਮੰਡੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਦਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਪਰਪੱਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੱਖੋਂ ਬੜਾ ਥਿੜਕਵਾਂ ਤੇ ਤਿਲਕਵਾਂ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, "ਘਰਿ-ਘਰਿ ਮੀਆਂ, ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ, ਬੋਲੀ ਅਵਰ ਤੁਮਾਰੀ"। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਫੱਟੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਸਭ ਰੋਮਨ-ਲਿਪੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਗਾਂ, ਮਾਤਰਾਂ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕੋਰੀ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ ਅੰਦਰਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਵਾਮ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਪਾੜੇ ਵਾਂਗ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਾੜਾ ਵੀ ਸਿਰਜ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਾਇਦ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਹ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਪਰਪੱਕ ਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚੇਤਨਾ ਪੇਤਲੀ ਪੈ ਗਈ। ਨਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਵਨ' ਵੀ ਵਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੁਲੀਨ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਰੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੀ ਇਸ ਧੂੜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ 'ਗੋਰਾ ਟੱਟੂ' ਹੀ ਭਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਭੋਗ ਦੇ ਕਾਰਡ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਉੱਤੇ ੴ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧਤ ਤੁਕ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਕਾਰਡ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਟੋਡੀ ਜਮਾਤ' ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਨਾਤਾਦਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਰੋਮਨ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਹਨੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਾਦਕੇ-ਨਾਨਕੇ ਰੋਮਨ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤੋਤਲੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵੀ ਰੋਮਨ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਕਿ ਬਾਲਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਰਬੀ, ਬਨਾਰਸੀ 'ਫੀਡਰਾਂ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਲੰਡਨ ਦੇ ਬਣੇ 'ਫੀਡਰਾਂ' ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚੋਂ

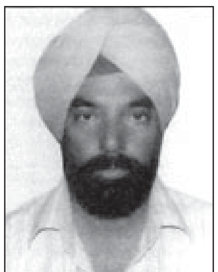

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ

ਮੈਂ ਜਿਸ ਰਾਤ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਸਤੰਬਰ 1969 ਦੀ ਹੁੰਮਸ ਭਰੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਿੱਲਦਾ ਪਰ ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜੇ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਵਲ ਮੋੜਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰਾ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ 6 ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਕਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਵੇਰੇ, ਕੱਲ ਜਾਂ ਪਰਸੋਂ ਮੁੜਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਅਪਣੇ ਮੁੜਨ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ। ਸੱਚ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਸੀ। ਮੁੜਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੀ ਕਿਸਨੂੰ ਸੀ? ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਏ। ਨਾ ਉਸਦਾ ਗਲੇਡੂ ਭਰਿਆ, ਨਾ ਉਸ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਬੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਪਿਛਲੇ 6 ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਉਂਜ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਉਸ ਪੀੜ, ਦੁੱਖ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਰੋਸ ਤੇ ਤਲਖੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਆਸ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਗੁਰਬਤ, ਮਜਬੂਰੀ ਤੇ ਤੰਗੀ ਹੀ ਇਸਦੇ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੌਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਕਿਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੀਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਮੇਰੇ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ (ਮੰਗੂਵਾਲ) ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ (ਖਾਨਖਾਨਾ) ਦੇ ਵਰੰਟ ਨਿਕਲੇ। ਅਸੀਂ ਗੁਪਤਵਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਛਾਪੇ ਪਏ, ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਟਾਪੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਇਹ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ! ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਰੜੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਸਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰੂੰਗਾ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਹੀ ਜਾਣੈ, ਜੋ ਹੰਢਾਉਣੈ, ਉਹ ਵੀ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪੈਣੈ ਇਹ ਕੀਮਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤਾਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣੀ, ਐ।' ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ ਸਾਂ।

ਉਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਸਾਂ। ਕਰੀਬ 15 ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਗੁਪਤਵਾਸ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 3 ਸਾਲ ਹਵਾਲਾਤੀ ਬਣਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਦ। ਦਸੰਬਰ 1973 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਏ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਤ ਵੇਰਵੇ ਮੇਰੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਾਂਭੇ ਪਏ ਹਨ। ਸੰਤੁਲਤ ਵਰਨਣ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਧੰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਕਦਰ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' (ਸ਼ਹੀਦ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, ਸ਼ਹੀਦ ਸੋਹਣ ਲਾਲ) ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ, ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਘਰ 'ਤੇ ਉਦਾਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ।' ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਈ ਥਾਈਂ ਛਪ ਵੀ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਪਈ ਪੁਲਿਸ ਚੌਂਕੀ ਵਾਲੇ, ਸੋਹਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬੀਰੂ ਰਾਮ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਗੁਰਮੀਤੋ ਨੂੰ, ਬਾਪ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਤੇ ਮਾਂ ਪੂਰੋ ਨੂੰ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਪ ਧਰਮੇ ਨੂੰ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਬਾਪ ਤੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਚੌਂਕੀ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ, ਦਾਹੜੀਆਂ ਪੁੱਟਦੇ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੇਵ ਆਪ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਧਮਕਦਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰਾ ਭਾਈਆ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਝੰਮੇ ਮਿਸਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਈ ਜੇ ਮਾਸਟਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਬਾਪ ਦੀ ਇਸ ਦਲੇਰੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਲੱਭਣੀ ਤਾਂ ਔਖੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਤ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਉਸੇ ਰਾਤ ਮੁਸਾਪੁਰੀਏ ਮੁਖਬਰ ਮਿਲਖੀ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕੇਸ 'ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਤਲ' ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਪੁਲਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਥਿਊਰੀਆਂ' 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਫੜਦੀ ਰਹੀ, ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਛੱਡਦੀ ਰਹੀ। ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਈ ਜਦ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿਲਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੜਾ ਕੱਬਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿਉ ਕਿੱਥੇ ਆ।' ਮੈਂ ਕਿਹਾ 'ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਕਰਨਾਣੇ (ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਿਮਾਰ ਊਠ (ਬੋਤਾ) ਦੇਖਣ ਗਿਆ ਹੋਇਆ।' ਥਾਣੇਦਾਰ ਭੜਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਪਿਉ ਬਿਮਾਰ ਬੋਤਿਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਤੇ ਪੁੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ।' ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦਾ ਕੋਨਾ-ਕੋਨਾ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ। ਆਖਰ ਉਹ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ 'ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਉ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਥੋਂ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਨਈਂ।'

ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ (ਮਾਰਚ 1970) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਭੈਣਾਂ (ਜਗੀਰੋ ਤੇ ਦਾਲੋ), ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਗੋਗੀ ਹੀ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਤਾਇਆ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਉਰਫ ਘੋਲੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਉਰਫ ਗਾਗਾ, ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜੋਗਾ, ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਖੂਹ 'ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਛਾਪਾ ਪੈਂਦਾ ਉਹ ਅਕਸਰ ਘਰ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਕੁੜੀਆਂ ਡਰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਹਿਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਗੋਗੀ ਵੀ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਘਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨੋ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨਣਾਨਾਂ ਤਾਂ ਹੱਕੀਆਂ-ਬੱਕੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ, 'ਏ ਚਾਚੀ, ਤੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਆਂ, ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਆ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਚਾਚੀ ਲਗਦੀ ਸਾਡੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ, 'ਪੁੱਤ ਡਰਨਾ ਕਾਹਤੋਂ ਆ। ਆਖਰ ਬੰਦਿਆਂ ਅਰਗੇ ਬੰਦੇ ਈ ਆ, ਉਹ ਵੀ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਆਂ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਰਗੇ ਹੋ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਤਾਂ ਲੈ ਲਉ, ਅਸੀਂ ਮੁੰਡਾ ਕਿਤੇ ਲੁਕੋਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।'

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਂਕੀ ਪੈਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅੜਬ ਤੇ ਕੱਬਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਚੌਂਕੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਆ ਲੱਗਾ। ਬਕੌਲ ਬੀਬੀ ਉਹ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ 'ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ, ਕਾਂਜੀ ਹੌਲ ਵਾੜ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੌਣਾ, ਕੋਈ ਬੁੜ੍ਹੀ ਸਾਰਖੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਔਣ ਦੇਣੀ।'

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਛਾਪਿਆਂ ਤੇ ਡਰਾਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਧਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਭਿਣਕ ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੈ ਗਈ। ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦਾ ਘਰ ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਹਵੇਲੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ। ਘਰੋਂ ਹਵੇਲੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਗਜ਼ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦੀ ਇਕ ਭੀੜੀ ਗਲ੍ਹੀ ਦੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਚੌਕੀ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਤਿੰਨ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਪੱਕੇ ਚੌਂਤਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲੇ ਚੌਂਤਰੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਪਿੱਪਲ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਘਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਮਰਦ ਇੱਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ, ਬੱਚੇ ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਲੰਘਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚਾਚੀ ਕਿਸ਼ਨੀ ਇੱਥੇ ਮਿਲ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਬੇਬੇ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਦੱਸੀ। ਮਾਈ ਗੱਜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਨਾ ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਆਂ ਕੇੜ੍ਹਾ ਜਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕਦਾ ਆ। ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਦਾਦਣੇ ਨੇ ਰੋਕਣਾ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕੇ।' ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਹਵੇਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਧੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਕੋਲ ਹੀ ਗਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਕੁੜੇ ਬਚਨ ਕੁਰੇ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰੀਂ। ਉਹ ਸਿੱਖ (ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ) ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੱਕਰੂੰਗੀ ਕਿਤੇ। ਕਰ ਲਵੇ ਜੇੜ੍ਹੀ ਵਾੜ ਕਰਨੀ ਆ ਉਹਨੇ।' ਮਾਈ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹਕ ਨੇ ਕੱਬੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਘੁਰਕੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

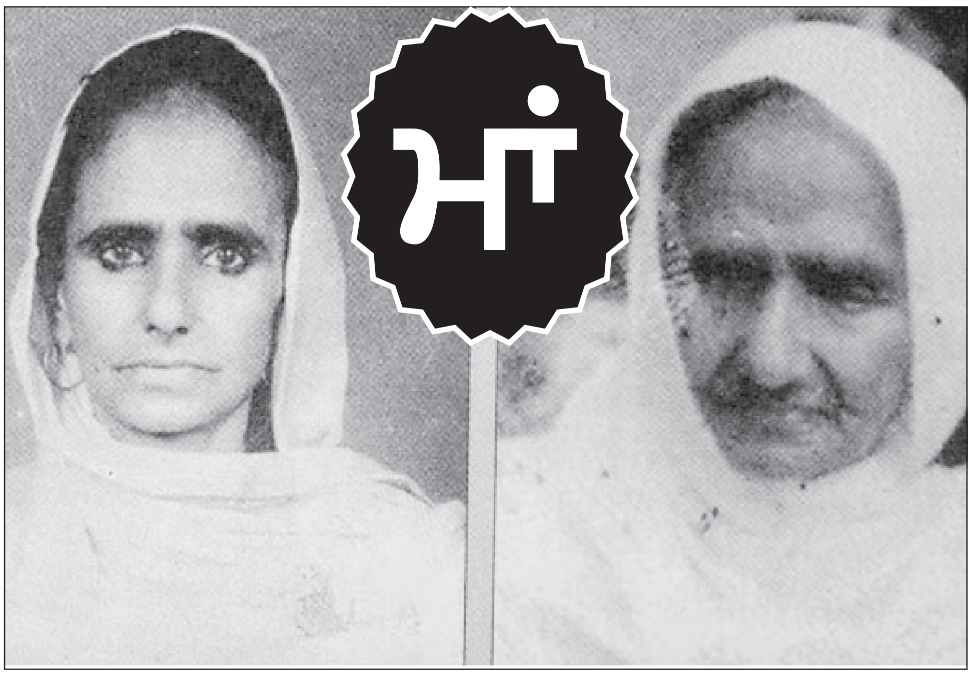

ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ 1970 ਵਿਚ ਅਤੇ 2001 ਵਿਚ।

ਮਾਰਚ 1970 ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਔਣ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਐਨੇ ਬੰਦੇ ਕਿੱਦਾਂ ਆ ਗਏ! ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਡਰੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਬੀਬੀ ਦੀ ਉਮਰ 84 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਨੇ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਜਗਤਪੁਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੋਹਣ ਪੂੰਨੀ ਜੀਂਦੋਵਾਲ, ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਹਿਰਾਮ ਵਾਲੇ, ਸ. ਦਵਿੰਦਰ ਨੌਰਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਪਕ, ਪ੍ਰੋ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤਰਸਪਾਲ (ਹੁਣ ਸਵਰਗੀ), ਮੇਰਾ ਤੇ ਸੋਹਣ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਸ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੇਵ ਬੰਗਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂੰ, ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡੀ ਥਾਂਦੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਪਿਆਰਾ ਰਾਮ ਦੌਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ, ਝੱਲੋ ਭਲਵਾਨ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲ, ਸਵਰਗੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਰਲ, ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਜਗਤਪੁਰ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਫੱਤੂ, ਮਾਸਟਰ ਹਰਬਲਾਸ ਚੱਕ ਰਾਮੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀ ਜੋ ਚਾਚੀ ਰਤਨੀ ਦਾ ਧਰਮ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਨਿਰੰਜਣ (ਭਗਤ), ਬਾਰੂ ਰਾਮ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਾਂਡੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤਪੁਰ ਵਾਲੇ ਦੋਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਇੱਕ-ਇਕ ਅਟੈਚੀਕੇਸ ਅਤੇ ਸੂਟ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਰਾਏਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਲਈ ਗੁੱਟ-ਘੜੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਬਹਿਰਾਮ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਨਾਲ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਬਜਾਜ, ਮੱਲੂਪੋਤੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਵਧੀਆ ਸੂਟ ਖਰੀਦੇ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮੁੰਡੇ ਆਏ ਸਾਰੇ ਸੂਟ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸੂਟ ਇੰਨੇ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।' ਸੂਟਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸੀਂ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਲਈ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੋਗੀ (ਸ਼ਹੀਦ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਜੋਸ਼ੀ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਫੇਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੂਟ ਖਰੀਦੇ। ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ। ਮੌਲਵੀ ਰਹੀਮੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਚੁੰਨੀਆਂ ਜਲੰਧਰੋਂ ਸਸਤੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਤੇ ਘੋਗੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜਲੰਧਰ ਗਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਥਾਨ ਖਰੀਦੇ।

ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਕਾਂਟੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਲਈ ਸੈਕਲ ਅਸੀਂ ਘਰੋਂ ਲਏ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਲਈ ਦੋ ਮੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ 5-5 ਬਿਸਤਰੇ ਚਾਹਲਾਂ ਵਾਲੇ (ਨਾਨਕੇ) ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਗੀਠੀਆਂ (ਅੰਗੀਠੀਆਂ) 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਭੈਣ ਜੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਸੁਖ-ਸਾਂਦ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਜਗਤਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸੈਕਟਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਗੜਬੜ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਨੇਤਾਂ ਲਈ ਕਰੌਕਰੀ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੌਕਰੀ ਦਾਜ 'ਚ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਵੀ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਪਾਲੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਮ-ਭੈਣ ਤੀਰਥੋ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਚੀ ਜਨੇਤ ਲਈ ਸਾਰੀ ਕਰੌਕਰੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਮੈਂ ਕਰੂੰਗਾ। ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਕਰੌਕਰੀ ਦੇ ਦੋ ਸੈਟ ਵੀ ਮੈਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਊਂਗਾ।

ਬੀਬੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਵਗਿਆ। ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੇ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਭਲਵਾਨ, ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਸੰਸਾਰ-ਚੈਂਪੀਅਨ ਸਨ, ਡੇਅਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬੇਟਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਪਹਿਲਵਾਨ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ ਸੌਂਧੀ ਉਰਫ ਦੌਲਾ ਭਲਵਾਨ, ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ 'ਚ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਗੁਪਤ ਠਾਹਰਾਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਰਾਏਪੁਰ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੁੱਧ-ਘਿਉ ਦੀ ਖੁੱਲ-ਡੁੱਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜੇ ਤੀਸਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੈਨਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਹੈ। ਝੱਲੋ ਭਲਵਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੱਕ ਦੁੱਧ ਦੇ ਡਰੰਮਾਂ ਦੇ ਡਰੰਮ ਰਾਏਪੁਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਹਿਲ ਗਹਿਲਾਂ, ਨੌਰਾ, ਥਾਂਦੀਆਂ, ਜਗਤਪੁਰ, ਤਲਵੰਡੀ ਫੱਤੂ, ਜੀਂਦੋਵਾਲ ਆਦਿ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦੁੱਧ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ। ਦੁੱਧ, ਚਾਹ ਅਤੇ ਖੋਆ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਗਿਆ। ਦਹੀਂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਧਰ ਮਲੂਕੇ-ਸੀਸੋ (ਮਹਿਰਾ ਬਰਾਦਰੀ) ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਜਨੇਤ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਦੁੱਧ ਲੱਭੇ, ਨਾ ਲੱਸੀ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੇਬੇ ਧੰਤੀ, ਧੰਨ ਕੌਰ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੱਸੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਚਾਟੀਆਂ ਭਰ ਕੇ, ਲੱਸੀ ਮਲੂਕੇ ਦੇ ਘਰ ਭਿਜਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਹਲਵਾਈ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਮਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਰਾਮ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਐਨਾ ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹੌਂਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਆਉਂਦਾ 'ਨੀ ਦੇਖਿਆ। ਬਰਾਤ ਲਈ ਚਾਨਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਨਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬਹਿਰਾਮ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕੋਲ ਦਰਾਂ ਕੋਲ ਖੜੀ ਸੀ ਜਦ ਪੁਲਿਸ ਆਈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸਾਡਾ ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਆਇਆ?" ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।' ਉਂਜ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਾਨਕਾ-ਮੇਲ ਵਿਚ ਔਰਤ-ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸੋਹਣ ਪੂੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਿਰਜਾ ਜੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਬੀਬੀ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਿਫਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੌਲਵੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਗਫੂਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਲੀ ਕੀਤਾ, ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਚਾਨਣੀਆਂ-ਕਨਾਤਾਂ ਲਾਉਣ, ਬਰਾਤ ਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਰੋਟੀ ਛਕਾਉਣ, ਬਰਤਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪੂਰੀ ਫੁਰਤੀ ਤੇ ਸੁਚੱਜਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ' ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨੌਜੁਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਪਿੰਡ-ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਵਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਰੋਲ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਪਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕਾ-ਮੇਲ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਸਾਝਰੇ, ਤਕਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਸਾਡੇ ਨਾਨਕਾ-ਪਿੰਡ ਚਾਹਲ ਖੁਰਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਭੁੱਲਾ ਰਾਮ ਹਕੀਮ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਮਾਮਾ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸੰਸੇ 'ਚ ਪੈ ਗਏ। ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ, 'ਰੱਬ ਖੈਰ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਔਹਲੀ ਨਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਤੇ ਇਹ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਹੀ ਨਾ ਆ ਗਏ ਹੋਣ।' ਦਿਲ-ਕਰੜਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕੇ 'ਚੋਂ ਗਏ ਮੁੰਡੇ ਨੈਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ 'ਕਾਕਾ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ ਆ ਗਏ।' ਨੈਬ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਤਾਇਆ, ਉਥੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਮੁੰਡੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਆ ਕਿਤੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੌਣ ਈ ਨੀ ਦਿੰਦੇ। ਆਪੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮੇਜ ਸਾਫ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਆਪੇ ਭਾਂਡੇ ਧੋਈ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਦੋਵੇਂ ਜਨੇਤਾਂ ਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਉਥੇ ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ।' ਇਸ ਜਵਾਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਖਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੈਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਸਾਡੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਕਦੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਧਾਮ ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਬੋਰੀਆਂ ਖੰਡ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਤੇਰੇ ਛੋਟੇ ਮਾਮੇ ਭਗਤ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਦਾਰੇ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਕੇ (ਸਾਡੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ) ਖਰਚਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਬਾਲਣ ਵਰਤਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਦਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸੀ।'

ਬੀਬੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ 16 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੱਡੂਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਤਾਂ 2 ਜਾਂ 4 ਹੀ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਉਹ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਉਸਨੇ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਜਿੱਦਾਂ-ਜਿੱਦਾਂ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਲਈ ਬੀਬੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਪਾਈ ਗਈ।

ਦੋਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦਰੀਆਂ ਨਿੰਨ ਕੇ ਬੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਖਿਚਵੇਂ ਨਮੂਨੇ ਪਾਏ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਦਰਾਂ ਉਪਰ ਕਢਾਈ ਵੀ ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਤੇ ਉਪ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਸੁਖਮਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਣ ਕੇ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਮੂਨੇ ਪਾਏ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਰੰਗਲੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਤੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਵਰਗੇ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੱਟ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਧੰਤੀ, ਬੇਬੇ ਧੰਨ ਕੌਰ, ਤਾਈ ਸੰਤੀ, ਇਸ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਥੱਕੀਆਂ। ਬਕੌਲ ਬੀਬੀ ਬੇਬੇ ਧੰਤੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀਤ ਕੌਰ (ਬੇਬੇ ਦੀ ਨੂੰਹ ਤੇ ਸਾਡੀ ਚਾਚੀ) ਨੂੰ ਭੇਜਦੀ ਆਂ ਪਈ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਜਾਵੇ। ਦੇਖਣਹਾਰ ਦਰੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਣੋ ਲਈ ਇਹ ਕੁਝ ਬਣੌਣਾ ਆ।'

ਬੀਬੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਥੁੜ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤੂੰ ਈ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਤੇ ਭਾਈਏ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੀਆਂ ਤੋਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਧਰਮੋ-ਧਰਮੀ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਨਾਲ ਦੋ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ 7000 ਰੁਪਏ ਲੈਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪਈ 'ਇੱਦਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇੰਨੀ ਰੌਣਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।' ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦਰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਅਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੱਲੇਕਾਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਾਂ ਨਿਖੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ (ਮਾਰਚ 1970) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਮਨ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਛਾਪੇ ਪੈਣ ਕਾਰਨ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ।

ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮਈ 1970 ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਸਾਂਢੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੇਵ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਮਗਰੋਂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅੱਤ ਚੁਕ ਲਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਤੇ ਸਾਥੀ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਵੀ ਕੁਲਵਕਤੀ ਬਣਕੇ ਘਰ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਭਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 1970 ਦੇ 5-6 ਮਹੀਨੇ ਦੇਵ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਆਪ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਕੁੰਡਾ ਨੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ

ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਗੁਪਤਵਾਸ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਨੌਰਾ ਨਾਲ।

ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉ।' ਪੁਲਸੀਏ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਬੀਬੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆ, ਅਸੀਂ ਖਾਲੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆਏ ਆਂ।' ਪਰ ਬੀਬੀ ਬੂਹਾ ਨਾ ਖੋਹਲਣ 'ਤੇ ਡਟ ਗਈ।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਜਦ ਬੀਬੀ ਨੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਉਪਰ ਛੱਤ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਪਾਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਤਾਇਆ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਧਰ ਵੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜਿਉਂ ਭਾਟੜਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਆਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਜੋਗੇ ਤੇ ਤੀਰਥੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੀ ਲਈ, ਇਹ ਚੁਬਾਰਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੋ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਜਗੀਰੋ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ ਦੀ ਬੇਟੀ ਤੀਰਥੋ ਪੱਕੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਣਕੇ। ਅਸੀਂ ਛੱਤਾਂ ਉਪਰੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਬੀਬੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਹ ਸੇਮ ਨਰਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੁਬਾਰਾ ਸੇਮ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੇਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਜਗੀਰੋ ਤੇ ਸੇਮ ਦੀ ਚਚੇਰੀ ਭੈਣ ਤੀਰਥੋ ਸਹੇਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਾਉਣ ਜਾ ਆਉਂਦਾ ਸਾਂ। ਬੀਬੀ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਰਾਤ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰਾ ਬੰਦਾ ਬਲਰਾਜ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮਾਸਟਰ ਦੇਵ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਹਿਲਜੁਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਕਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੁੰਡੇ (ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਬਾਂਹ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਵਿਰੋਧੀ ਗੁਪਤਵਾਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਈ ਬੰਬ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬੰਬ ਫਟਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਵੀਣੀ ਤੋਂ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ ਸੀ) ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਜਾਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਿਸਤਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ, ਜੋ ਕਬੀਰਪੰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ (ਸਵਰਗੀ) ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਧਮਕਿਆ, 'ਉਇ, ਮੁਜੀਆ, ਤੂੰ ਹੈਥੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆਂ, ਉਧਰ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਕੇ ਮਾਰਦੀ ਆ।'

ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤੇ ਅਣਖੀਲਾ ਬਿਸ਼ਨਦਾਸ ਤੇ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਬੋਲ ਪਛਾਣ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਘਰੋਂ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ? ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਬੁੱਢਾ ਕਿੱਥੇ ਆ?' ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਖੂਹ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਐ।' ਥਾਣੇਦਾਰ ਗੱਜਿਆ, "ਚਲੋ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਪੁੱਟਦੇ ਆਂ।" ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨੀ ਲੌਣ ਦੇਣਾ। ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਆ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਧੱਕਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਨਹੀਂ।' ਪੁਲਸੀਏ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਕੁਝ ਠੰਡੇ ਪੈ ਗਏ। ਉਹ ਪੁਲਿਸੀਏ ਖੂਹ 'ਤੇ ਗਏ ਜ਼ਰੂਰ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੀ ਲਈ, ਪਰ ਮਾਰਕੁੱਟ ਤੇ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਕਰਨੋਂ ਝਿਜਕ ਗਏ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੰਦੇ ਪਰ੍ਹੇ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਾਹ-ਦਰਸਾਵੇ ਬਣਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਮਗਰ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੂਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਦੇ ਬਾਪ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਗਰ ਵੱਧ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤਾਇਆ ਜੀ ਤੇ ਜੋਗੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਜ਼ਬਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਹੋਇਆ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਸਾਡੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਗਹੁਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਣੇ ਕਾਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਸਾਫ ਕਣਕ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਕਣਕ ਰਲਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਪੈਣ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵ, ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸ਼ੂ ਹੁਣਾ ਦੇ (ਬਾਹਰਲੀ ਹਰੀਜਨ ਬਸਤੀ) ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਸੁੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਲਾਹ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਸ਼ੂ (ਸ਼ਹੀਦ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ) ਜਨਾਨਾ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਮਾਰਚ 1970 ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਤੇ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਸੱਤੀਂ ਕੱਪੜੀਂ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ, ਅਣਖ ਟੁੰਬੀ ਗਈ, ਉਹ ਗੰਡਾਸੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਇਹ ਕਨਸੋਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੇਵ ਅਤੇ ਪੁਲਸੀਏ ਠਨੰਢਰ ਗਏ। ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਵ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ। ਫਰਵਰੀ 1970 ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਚਾਹਲ ਨੇ ਮੰਗੂਵਾਲ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਬਾਹਰਲੀ ਬਸਤੀ (ਚਮਰਤੀ) ਚੌਧਰੀ ਫਕੀਰ ਦੇ ਢਾਰੇ ਵਿਚ, ਲਾਲਟੈਨ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ, ਚੌਧਰੀ ਰਤਨ, ਬੀਰੂ, ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਹਰੀ ਦੇਵ, ਦੇਵ, ਕਰਤਾਰਾ ਰਾਮ, ਬਾਰੂ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਕੋਈ 20 ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦਲਿਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਦਮਨ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦ ਦਲਿਤਾਂ ਨੇ ਗੰਡਾਸੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਦਰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਬਕੌਲ ਬੀਬੀ, ਪੁਲਿਸ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਗੋਗੀ, ਉਦੋਂ ਉਮਰ 8-9 ਸਾਲ, ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਬਕਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਚੌਕੀ ਵੀ ਲੈ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਧਰ ਜਾਓ ਇਹ ਉਧਰ ਮੋਹਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਕਰਨ, 'ਮਾਈ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਛਲੇਡਾ ਆ।' ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਚੌਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਛੋਟੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾ-ਲਟਕਾ ਕੇ ਭੇਦ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਵੀ 13-14 ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜਿਆ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ 11-12 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਦੇ ਭੰਨੇ ਹੋਏ, ਤਾਇਆ ਜੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ-ਭਰਾ ਭਾਈ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਭਾਤਪੁਰ ਨੇੜੇ ਸੈਲਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 5 ਜਨਵਰੀ, 1970 ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ (ਸਵਰਗੀ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਦੇਵ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਰਲ਼ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੋਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਧਾ ਸੀ। ਮੋਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਆਲ਼ੇ ਚੌਕੀ ਫੂਕਣ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਪਏ, ਕੀ ਬੱਚਾ ਕੀ ਬੁੱਢਾ, ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪੁਲਸੀਏ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਚੌਕੀ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਚੌਕੀ ਆਲ਼ੇ ਮਗਰੋਂ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਘਰ ਵੀ ਆ ਕੇ ਦਲਾਸਾ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਐ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨੀ, ਇਹ ਸਾਲਾ ਮਾਸਟਰ ਈ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਆ। ਉਪਰੋਂ ਕੋਈ ਆਉਣ ਤਾਂ ਆਉਣ, ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੀਂ।'

ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤੇ ਸਾਥੀ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਖਬਰ ਮਗਰੋਂ ਵੀ, ਚੌਕੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ, ਲੁਕਦਾ-ਛਿਪਦਾ, ਸੋਘਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਚਾਣਚੱਕ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ, ਉਸ ਬਾਹਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਢੋਅ ਲਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਹਿੰਦਾ ਗਿਆ, 'ਏ ਬੀਬੀ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਸਫਾਰਸ਼ ਹੈਗੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਉ। ਅਜੇ ਵੀ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ, ਕੀ ਕਰ ਦੇਣ।'

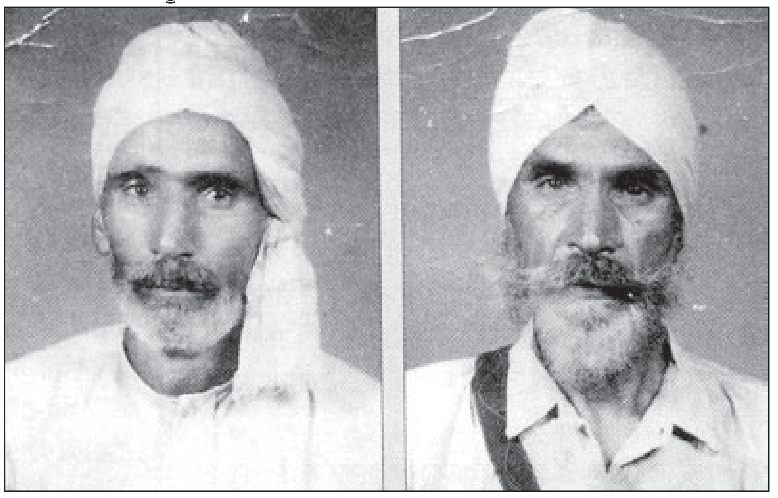

ਪਿਤਾ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਾਇਆ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ

'ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਰੱਬ ਕੋਲ ਈ ਸਫਾਰਸ਼ ਆ।' ਬੀਬੀ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਦੋਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਨਵਰੀ 1970 ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਗੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਦੀ ਹਵਾਲਾਤ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਹੜੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਿਪਾਹੀ ਗਾਰਡ-ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਖੇ ਕਿ 'ਤੂੰ ਜੋ ਕਹੇਂ ਮੈਂ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਆਂ।' ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਂਹ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਮੂੰਗਫਲੀ ਤੇ ਰਿਉੜੀਆਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ।

ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ। ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਵੱਜੀਆਂ। ਸਾਥੀ ਬਲਦੇਵ ਮਾਨ, ਸਾਥੀ ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਅੰਗ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਰਣਭੂਮੀ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤਾਪੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਖਬਰਦਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀ, ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਮਾਮਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ। ਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਤਪਸ਼, ਕਦ ਟਿਕਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ ਪਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ, ਨਿਰੰਤਰ ਤੰਗੀ ਦਾ ਕਦੇ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਝੋਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਤਦ ਵੀ ਉਸਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡਾ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੇਗੀ। ਜਦ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਭਤੀਜੀ ਰੰਮੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿਲਾਸੇ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਕਰਾਂਗਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਅੱਲ੍ਹੜ ਵਰੇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਘਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਰਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਨਿਆਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਫੀਸ ਭਰੀ ਸੀ। ਜਿਹਤੀ ਟੋਕ-ਟੁਕਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ ਉਹ ਉਸਨੇ ਦੂਸਰੀ-ਤੀਸਰੀ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਹੀ ਕਰ ਲਈ। ਮਗਰੋਂ ਨਾ ਮੈਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ ਮੌਕਾ ਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਇਖਲਾਕੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਘਰ ਲਈ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਧਨ 'ਚ ਬੰਨਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਥੇ ਜਾ ਵਸਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿੰਤੂ ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਪਿੰਡ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੁੜਤੇ-ਪਜਾਮੇ ਜਾਂ ਪੈਂਟ-ਬੁਸ਼ਰਟ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਉਥੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜਦ ਮੈਂ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਕੱਢ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਚੈਕ ਕਰਾਉਣ ਖਾਤਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਬਿਮਾਰ ਬਾਪ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਉਇ ਦਰਸ਼ਣਾ, ਕਿਤੇ ਕਾਂ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁੜ ਪੈ!' ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਛੀ ਤਾਂ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇਰੀ ਲਈ ਵੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਨਿਹੋਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਉਹ ਖਬਰਸਾਰ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਮੇਰਾ ਗੰਦ ਧੋਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਨੁਲਾਇਆ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਤੇ। ਦਰਸ਼ਣ ਤੇ ਮਾਲੂ (ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲ) ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸੀ।' ਬੀਬੀ ਇਸ ਫਰਜ਼-ਪੂਰਤੀ ਕਾਰਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ।

ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 84-85 ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਉਸਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਂਜ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਖਾਸ ਖਾਸ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਸਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਯਾਦ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ, 'ਮਾਲੂ (ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲ) ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਆ। ਉਹਦੀ ਬੀਬੀ ਕਿੱਦਾਂ ਆ। ਅਜਮੇਰ ਠੀਕ ਠਾਕ ਆ? ਬੱਜੋਂ ਆਲਾ ਸਰਪੰਚ (ਬਾਬਾ ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ ਬੱਜੋਂ) ਜਲੰਧਰੇ ਈ ਰਹਿੰਦੈ। ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਆ।' ਨਵੇਂ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਥੋਹੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਤੇ ਭਾਈਏ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਪਰ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸਦਾ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਡੋਲ ਤੁਰਦੇ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਹਿਯੋਗ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਸਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇਕ ਆਮ ਔਰਤ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਹਿਯੋਗ, ਸਾਥ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਲਈ ਉਸਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਰਿਣੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਹ ਉਪਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਘਰੇਲੂ ਚਿੰਤਾ-ਫਿਕਰ ਦੇ ਕੰਡੇ ਨਹੀਂ ਖਿੰਡਣ ਦਿੱਤੇ।

ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਭੂਪਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਧਾਕ ਜਮਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬਜਟ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਹੀ ਫਿਲਮਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਗੀਤ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦਾ 'ਵਣਜਾਰਾ' ਫਿਲਮ ਲਈ ਗਾਇਆ ਗੀਤ, 'ਮੋਹ ਲਈ ਬੁਲਬੁਲ ਵਰਗੀ ਜੱਟੀ' ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਗੀਤ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ 'ਰੱਬ ਨਾ ਕਰੇ ਜੇ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤੂੰ ਵਿਛੜ ਕੇ', 'ਬੱਤੀ ਬਾਲ ਕੇ ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ ਰੱਖਨੀ ਆਂ', 'ਜੱਟ ਕੁੜੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ', ਹਾਏ ਨੀ ਮੇਰਾ ਬਾਲਮ', ਫਿਲਮ 'ਲੱਛੀ' ਦੇ ਗੀਤ- 'ਮੇਰੀ ਲੱਗਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਦੇਖੀ', 'ਜੱਗ ਵਾਲਾ ਮੇਲਾ ਯਾਰੋ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਦਾ', 'ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ' ਦਾ ਗੀਤ, ਜੋ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ, 'ਸੁਨ ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਸਿਖ ਚਿਤ ਪ੍ਰਚਾਉਣਾ, ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਆਣੇ ਦਾ ਇਆਣਾ', ਫਿਲਮ 'ਗੁੱਡੀ' ਦਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦਾ ਗਾਇਆ, 'ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ', ਫਿਲਮ 'ਮਾਮਾ ਜੀ' ਦਾ 'ਤੇਰੀ ਦੋ ਟਕਿਆ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੇ ਮੇਰਾ ਲੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਵਣ ਜਾਂਦਾ' ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਨੀ ਚੰਬੇ ਦੀਏ ਡਾਲੀਏ' ਵਰਗੇ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਗੀਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਦੋ ਲੱਛੀਆਂ' ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਤੇਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਮੁੰਡਿਆ ਵੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਾ ਬਹਿੰਦੀ' ਗੀਤ ਦਾ ਤਾਂ ਗਿਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਕਲਚਰਲ ਗਰੁਪਾਂ ਵਾਲੇ ਡੀ.ਜੇ. 'ਤੇ ਖੂਬ ਰੀਮਿਕਸ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਭਰਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ, ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ, ਵਿਜੇ ਅਨੰਦ, ਚੇਤਨ ਅਨੰਦ, ਭਾਖੜੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਆਈ ਐਸ ਜੌਹਰ, ਸੁਭਾਸ਼ ਘਈ, ਸੁਖਵੰਤ ਚੱਢਾ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਨਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਛਾਏ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਸਾ ਹੀ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਸੁਭਾਸ਼ ਘਈ ਵਰਗੇ ਸ਼ੋਅਮੈਨ ਵੀ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ੇਰਨੀ' 'ਚ ਹੀਰੋ ਆਏ ਸਨ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਰਾਜ ਬੱਬਰ, ਨਵੀਨ ਨਿਸ਼ਚਲ, ਠਾਕੁਰ ਕਿਰਨ ਸਿੰਘ (ਕਿਰਨ ਖੇਰ) ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ ਜਿਹੇ ਸਥਾਪਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਕ 'ਆਸਰਾ ਪਿਆਰ ਦਾ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟ ਗਏ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰ, ਜਿਸਨੇ 1931 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੋਲਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਲਮ ਆਰਾ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 'ਮੁਗਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਦੀ ਨਾ-ਭੁਲਣਯੋਗ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ, ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਮੇਲੇ ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ' ਅਤੇ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਸਦਾਬਹਾਰ ਫਿਲਮ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ' 'ਚ ਮੁਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਪੜੇ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਪ੍ਰਦੇਸਣ', 'ਇਹ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ 'ਚੌਧਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' 'ਚ ਮਦਨਪੁਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਮਦਨਪੁਰੀ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ 'ਕਿੱਕਲੀ', 'ਗੁੱਡੀ',

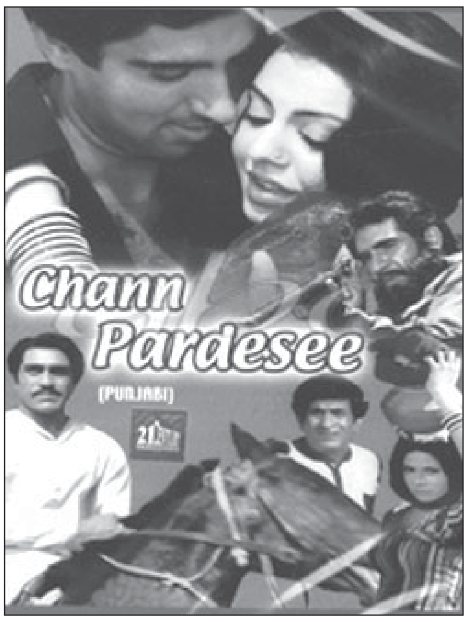

'ਦਾਜ', 'ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ', ਅਤੇ 'ਮੌਜਾਂ ਦੁਬਈ ਦੀਆਂ' 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਵੀ 'ਦੁਪੱਟਾ', 'ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ' ਅਤੇ 'ਮੁਖੜਾ ਚੰਨ ਵਰਗਾ' 'ਚ ਚੰਗੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਦੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮ 'ਮਨ ਜੀਤੈ ਜਗਜੀਤ' ਅਤੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਨਵੀਨ ਨਿਸ਼ਚਲ ਨੇ 'ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ', 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊਂ', 'ਸੱਜਣ ਠੱਗ' ਅਤੇ 'ਆਸਰਾ ਪਿਆਰ ਦਾ' ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ।

ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਵੀ 'ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ' ਅਤੇ 'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰ' 'ਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 'ਜਿੰਦੜੀ ਯਾਰ ਦੀ' ਅਤੇ 'ਗਿੱਧਾ' ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਕੁਲਭੂਸ਼ਨ ਖਰਬੰਦਾ ਨੇ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ 'ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ' 'ਉਚਾ ਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ' 'ਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਜੈ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ 'ਦੁਪੱਟਾ' ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਜੀਤ ਨੇ ਗੋਰੀ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾ 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਅਨਿਲ ਧਵਨ ਨੇ ਵੀ 'ਦੋ ਪੋਸਤੀ' ਅਤੇ 'ਰੇਸ਼ਮਾ' 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਨੇ 'ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ', 'ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਅਤੇ 'ਨਸੀਬੋ' ਵਗੈਰਾ 'ਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਰੈਕਟਰ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਈ ਐਸ ਜੌਹਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਸਨੇ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ ਹੈ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਯਮਲਾ ਜੱਟ' ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਲਨਾਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਨੇ 'ਮੈਂ ਜੱਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਅਤੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' 'ਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਵਿਨੋਦ ਮਹਿਰਾ ਨੇ 'ਵੰਗਾਰ', 'ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਮੌਜਾਂ ਡੁਬਈ ਦੀਆਂ' 'ਚ ਵਧੀਆ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਧੀਰਜ ਕੁਮਾਰ 'ਦਾਜ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਸੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰ', 'ਰਾਂਝਾ ਇਕ ਤੇ ਹੀਰਾਂ ਦੋ' ਅਤੇ 'ਚੰਨ ਮਾਹੀ' ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਆਇਆ। ਮਨੋਹਰ ਦੀਪਕ ਵੀ 'ਖੇਡਣ ਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ', 'ਗੀਤ ਬਹਾਰਾਂ ਦੇ' ਅਤੇ 'ਧਰਤੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀ' 'ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ੀ, ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ, ਸੁੰਦਰ, ਗੋਪਾਲ ਸਹਿਗਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ, ਮਨਮੋਹਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਰਾਧਾ ਸਲੂਜਾ, ਮੁਮਤਾਜ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਖਰਾਇਤੀ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਣ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸੀਮਤ ਬਜਟ ਕਾਰਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕਿਟ 'ਚ ਫਿਲਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਸਮਝੋ ਮਜਬੂਰੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਲ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਗੈਸਟ ਰੋਲ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਾਸਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਲ ਖਿਚਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਜਿੰਦੜੀ', 'ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ', 'ਦੋ ਸ਼ੇਰ', 'ਗਿੱਧਾ', 'ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ', 'ਸੰਤੋ-ਬੰਤੋ', 'ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ ਦੇ', 'ਅੰਬਰੀ', 'ਰਾਂਝਣ ਮੇਰਾ ਯਾਰ', 'ਕੁਰਬਾਨੀ ਜੱਟ ਦੀ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਗੈਸਟ

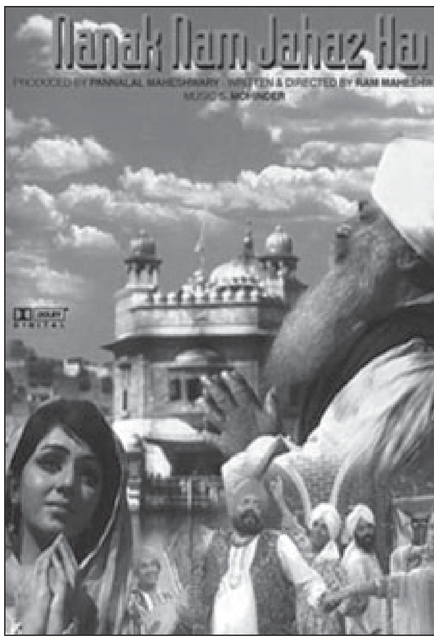

ਰੋਲ ਕੀਤੇ। 'ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ' ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨਾਲ ਇਕ ਗਾਣਾ ਵੀ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੱਟ' 'ਚ ਫਿਰੋਜ਼ ਖਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗਿਤਾ ਬਾਲੀ ਤੇ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਫਿਲਮ 'ਧਿਆਨੂੰ ਭਗਤ' 'ਚ ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਯੋਗਿਤਾ ਬਾਲੀ 'ਤੇ ਵੀ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਨਾਲ ਰੀਨਾ ਰਾਏ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਵਲਾਇਤੀ ਬਾਬੂ' 'ਚ ਗੀਤ ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊਂ' 'ਚ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਨੀਤੂ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕਵਾਲੀ ਫਿਲਮਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 'ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਜਿੰਦੜੀ', 'ਦੋ ਸ਼ੇਰ' ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ' 'ਚ ਗੈਸਟ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਵੀ 'ਸੰਤੋ ਬੰਤੋ', 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ', 'ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ' ਅਤੇ 'ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ ਦੇ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਖਲਨਾਇਕ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮ 'ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗ ਜੀਤ' ਤੇ 'ਰਾਜਨੀਤੀ' 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤੇ। ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨੇ 'ਮੌਜਾਂ ਡੁਬਈ ਦੀਆਂ' 'ਚ ਰੋਲ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਣ ਹੈ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1964 ਵਿਚ 'ਜੱਗਾ' ਅਤੇ 1972 'ਚ 'ਮੇਲੇ ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੱਟ', 'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰ', 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊਂ' ਅਤੇ 'ਧਿਆਨੂੰ ਭਗਤ' ਜਿਹੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰੋਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ 'ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਜਿੰਦੜੀ', 'ਦਾਜ' ਅਤੇ 'ਸੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਣਗਿਣਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਵੀ ਲਿਖੇ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ ਨੇ 'ਚੰਬੇ ਦੀ ਕਲੀ', 'ਟਾਕਰਾ', 'ਧਰਤੀ ਸਾਡੀ ਮਾਂ' ਅਤੇ 'ਸੱਚ ਮੇਰਾ ਰੂਪ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੁਦ ਰੋਲ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਭਾਖੜੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਲਵੀਰ ਸਿਕੰਦ ਵਰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਧਰਮਿੰਦਰ, ਰਮਾ ਵਿਜ, ਭਰਤ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਮਧੂ ਮਾਲਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਦੁਖਿਆਰੀ ਔਰਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਅੰਬਰੀ' ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਲਤਾ-ਊਸ਼ਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ, ਆਸ਼ਾ ਭੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਦਿਲਰਾਜ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਣ ਗੀਤ ਸਨ ਪਰ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ।

ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ, ਨੂਰਜਹਾਂ, ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ, ਆਸ਼ਾ ਭੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਲਰਾਜ ਕੌਰ, ਮੀਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਅਤੇ ਸਵਿਤਾ ਸਾਥੀ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਤਕਨੀਕ ਪੱਖੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਜੋਕੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਖਰਾਇਤੀ, ਗੋਪਾਲ ਸਹਿਗਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਟੁਨਟੁਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਿ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਹਾਜਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਿਲਮ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਵਿਕਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਿਹਰ ਮਿਤਲ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬੁਟਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਿੱਤਲ ਨਾਲ ਕੰਚਨ ਮੱਟੂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ 'ਚ ਦੂਹਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਡਾਇਲਾਗਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਖਾਸ ਥਾਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ 'ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ', 'ਦੋ ਮਦਾਰੀ', ਅਤੇ 'ਜੱਟੀ' ਫਿਲਮ 'ਚ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਵੀ ਆਇਆ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਮਜ਼ਾਕ!

ਛਮਛਮ ਅੱਖਾਂ ਬਰਸਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਮਨ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੱਸ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਟਿਸ਼ੂ ਪੇਪਰ ਦਾ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੁਲੰਦਾ ਗਿੱਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੁਗਦੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਦੋਸਤ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ।...ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਮੈਂ, 'ਮਾਈ ਨੇਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ, ਅੰਧੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਹੈ।' ਮੈਂ ਉਨਾ ਦੁਖੀ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਰੋਂਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ, ਜੋ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਵਚਿੱਤਰ ਸੀਰੀਅਲ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅੱਥਰੂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਚਾਨਕ ਫਿਰ ਚੋਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਝੂਠ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੀਮਿਤ ਜਿਹੀ ਸਮਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਿਨੈ ਦੇ ਕੁਝ ਅਨੂਠੇ ਪਲ ਹਨ, ਪਰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਏਸਪਰਗਰ ਸਿੰਡ੍ਰੋਮ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਮੁੱਖ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਸਪਰਗਰ ਸਿੰਡ੍ਰੋਮ ਆਟਿਜ਼ਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹਲਕਾ ਸਵਰੂਪ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਬਸੈਸਿਵ ਕੰਪਲਸਿਵ ਡਿਸਆਰਡਰ ਦੇ ਲਛਣ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਖਾਨ ਬਹੁਤ ਵਚਿੱਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਡਿਸਆਰਡਰ ਦਾ ਵੀ ਲਛਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਝੁਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਟਿਜ਼ਮ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲਛਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਟਿਜ਼ਮ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਚਾਨਕ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਅੰਪਗਤਾ ਪਾਪੂਲਰ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਖ ਚਰਿੱਤਰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਪਗਤਾ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਾ, ਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀ ਪਰ, ਬਲੈਕ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ, ਕੋਈ ਮਿਲ ਗਯਾ ਆਦਿ। ਅਗਾਮੀ ਫਿਲਮ ਗੁਜਾਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਵੀਲ੍ਹ ਚੇਅਰ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਰਾਗ ਬਾਸੂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਕ ਗੂੰਗੇ

ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਤੇ ਹੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਾਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸ੍ਰੋਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਅਭਿਨੇਤਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਲ ਆਕ੍ਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਿਖਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੇਂਟ ਆਫ ਏ ਵੂਮਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ। ਉਸਦੇ ਮੂਲ ਇਤਾਲਵੀ ਵਰਜ਼ਨ ਵਿਚ ਬਿਤੋਰਿਓ ਗੈਸਮੈਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਸਤੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ, ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਸਪਰਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਕਮਾਤਰ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੰਨੀਆਂ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਪਾਹਜਪੁਣੇ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਭਟਕਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਉਸ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਲਮਾਈਜ਼ਰ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਕਿਸਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਛੜੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਰਾਜਕਪੂਰ ਦੀ ਵੀ ਛਾਇਆ ਸੀ।

ਸੁਝਾਅ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਐਕਸਪਰਟ ਸੇਟ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। *-ਮਧੂ ਜੈਨ*

ਵਿਸਾਖੀ ਮੁਬਾਰਿਕ **TO CELEBRATE** ਵਿਸਾਖੀ ਮੁਬਾਰਿਕ

VAISAKHI

PUNJABI CULTURAL SOCIETY

of Chicago

Proudly presents most popular show in Chicagoland since last two decades

RANGLA PUNJAB 2010

on

SATURDAY, APRIL 10, 2010

7:00 p.m. sharp

LANE TECH H.S. AUDITORIUM

2501 W. Addison St., Chicago, IL. 60618

ENJOY A COLORFUL, CULTURAL & FAMILY STYLE EVENING FULL OF EXCITEMENT

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

Bhangra, Gidha, Dances, Skits, Songs, Bolian, Live Music, Dhol, Variety Items

Admission Donation: $10, $25, $50, $100, VIP.

(Dinner included w/$100/VIP tickets with reserved seats), Children under 10 yr.-Free

SPONSORS are encouraged, will be appropriately recognized at the show

Advance purchase is encouraged, *Purchase your tickets ASAP*, Make your check payable to P.C.S. Chicago

for further information please contact:

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਭਾ (847) 359-5PCS

PUNJABI CULTURAL SOCIETY

of Chicago

P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078 : Fax: 847-359-1107, E-mail info@PCSChicago.org

www.PCSChicago.org

P.C.S. is a not for profit organization promoting Punjabi Culture, Language, Sports & Performing Arts.

ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਸੰਨ 2006 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਨ 2008 ਵਿਚ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੱਜ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ।

ਸੰਨ 2008 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਾਏ?

1. ਵਿਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ: ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਬੋਰਡਾਂ ਉਪਰ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਠੱਪੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

2. ਮਲਟੀ ਮੀਡੀਆ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ: ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3. ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ-ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਚੰਗੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ-ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਹਫਤੇ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹਦੀ ਹੈ।

5. ਯੂਥ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ: ਜੋ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

5 ਜੁਲਾਈ 2009 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਰ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਹਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

6. ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਗੇ: ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਰਪਟ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਸੂਚੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

7. ਸਿੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕਰਾਂਗੇ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਕਈ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਤਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ! ਮੌਜੂਦਾ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥਕ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜਤਿੰਦਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਇਜ ਹੈ? ਪੰਥਕ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਲਿਖਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੇਖੋ।

Do we really want more of the Panthic Slate? Are they Hijacking the Elections?

In 2006 we elected 5 members of the Panthic Slate and then in 2008 we voted for 4 more. Even some of the now Independent Sikh Sangat Candidates voted for the Panthic Slate members.

How did Panthic Slate do with their promises from 2008?

1. Financial Transparency - **Not done. They keep blaming previous Boards but have not published their own financials for the last many months.**
2. Sikh outreach program for outsiders via multi-media tools- **Not done.**
3. Develop relationship with US Media- **Not Done.**
4. A good working library- **No change**

The library has no new additions and is open only for one hour a week.

5. Youth Programs- **Killed what was happening too**

On July 5th, 2009 every member of the board sitting in the SRS office refused to accept the application for letting Sangat do Keertan every other Saturday from 3-5pm.

6. Board Members will be answerable to Sangat- **Some would say they are rude. They have not yet provided basic member ship list to the Independent Sikh Sangat Candidates.**

7. Promote Sikh Values - Their Exec Secretary, Jatinder Singh Grewal, represents the many faces of the Panthic Slate. Jatinder Grewal is short tempered but manages the SRS affairs! Present so called Panthic Board has even banned Jatinder's ex-wife to come to Gurudwara. Is it advisable to stop any devotee to come to gurdwara. See section of the police complaint filed by this fine Panthic Management:

PALATINE POLICE DEPARTMENT INVESTIGATIVE ACTION REPORT

OFFENSE/ INCIDENT	CLASSIFICATION	PAGE	REPORT NUMBER
BATTERY		1 of 1	09-13925
ORIGINAL OFFENSE / INCIDENT: BATTERY	CLASSIFICATION	INITIAL SOLVABILITY FACTORS	
VICTIM'S NAME (LAST, FIRST, MI) OR FIRM NAME: GREWAL, MELISSA		LOCATION OF OFFENSE: 1280 WINNETKA ST	

NARRATIVE DO NOT REPEAT THE RESULTS OF THE PRELIMINARY INVESTIGATION. RECORD ALL ACTIONS TAKEN AND ALL CASE DEVELOPMENTS SINCE THE LAST REPORT. EXPLAIN ANY CLASSIFICATION CHANGE. CASE STATUS CHANGE MUST BE SUPPORTED THOROUGHLY IN NARRATIVE. DESCRIBE AND RECORD THE VALUE OF RECOVERED PROPERTY. CLEARLY SHOW THE DISPOSITION OF RECOVERED PROPERTY AND EVIDENCE.

ON 07/21/09, I RECEIVED A LETTER FROM THE SIKH RELIGIOUS SOCIETY OF CHICAGO STATING THAT MELISSA GREWAL (04/19/78) WAS TO BE GIVEN A TRESPASS WARNING FOR THEIR PROPERTY (SEE ATTACHED FOR LETTER). I CONTACTED MELISSA AT 1715hrs REGARDING THIS LETTER. I ADVISED MELISSA NOT TO GO ONTO THE SIKH PROPERTY AT 1280 WINNETKA ST, OR SHE WOULD BE ARRESTED FOR TRESPASSING. MELISSA STATED THAT SHE WOULD NOT GO TO THE SIKH TEMPLE. MELISSA ALSO STATED THAT MEMBERS OF THE SIKH TEMPLE HAVE BEEN

ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਖਿਲਾਫਵਰਜੀ ਜਾਰੀ

ਬੋਰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਸ. ਮਾਰਵਾਹ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਟਵਾਲ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਮੂਵ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੋਰਡ 9 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਨਾਲ ਹੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਕੋਰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 7 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਕਦੀ ਪੁਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਨੌਂ ਟਰਸਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰਲੇ ਨੌਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਚੁਣੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਜੱਜ ਨੇ 1998 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਅਗਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ (ਇਕ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਨਾਤੇ) ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਐਲਾਨੇਗੀ, ਬਿਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤਿਆਂ ਕਿ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵੋਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ-ਕਿਡੀ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2009 ਤੋਂ 5 ਅਪਰੈਲ 2009 ਦਰਮਿਆਨ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਰਕਮ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ (ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ) ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਕਿੰਨੀ ਰਕਮ ਨਕਦ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ, ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਦੀ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਇਕ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਰਸੀਦ ਲੈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਨਾਂ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

Board continues to flaunt the Constitution!

Three members (Mr. Marwaha, Mrs. Sangha, Dr. Hargurmukh Pal Singh) resigned long time ago. President Atwal moved to California in Nov 09. Thus present Board has been making illegal decisions for the last many months with 5 members out of 9, when a quorum of 7 is required. They never filled 4 vacant positions, as required by the constitution, within 30 days.

First election under present constitution and held through court supervision required that all 9 Trustees be elected directly by the membership with highest vote getters as winners regardless of the age or gender. Judge followed this in 1998 elections. Same was followed for the last 10 years. Now the current management and election committee is openly saying that they are going to declare two of their candidates (one under the age of 30 and the second over the age of 65) as winners regardless of number of votes they receive on the election day. That means your (Sangat's) vote will not count - what a sham!

Membership fees collected from Jan 1, '09 to April 5, '09 were never deposited in SRS account for 5 months (according to SRS's own letters). How much cash was collected? Lot of SRS cash remained unaccounted. Up to now, more than a year later, management never gave this info to the Sangat. Now this management is saying that if any one brings the receipt they can vote even if their name is not on the voter list.

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਚੈਨ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਓ।

Vote and Support Independent Sikh Sangat Sevadaars to bring decency and harmony in the Palatine Gurdwara

Dr Amarjit Singh, MD

Kamaljit Kaur Sanghera, MA

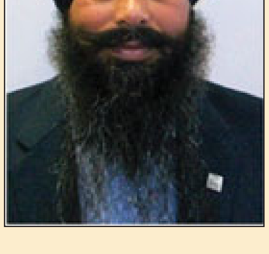

Lakhwinder Singh, BA

Mahanbir S. Brar, MSc Phy

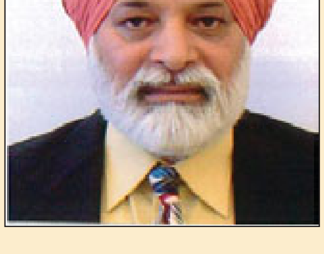

Mat Singh Dhillon, BA Ed.

Sukhwant S. Khanuja, PhD

Supported by: SIKH SANGAT CHICAGO Sikhsangat2010@gmail.com www.sikhsangatchicago.org